

Tisdagen den 14 juni

Kl. 13.00–15.55
18.00–21.25

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för 24 maj justerades.

§ 2 Ansökan om ledighet

Tredje vice talmannen meddelade att *Leif Jakobsson* (S) ansökt om ledighet under tiden den 15 juni 2016–24 september 2018.

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 3 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Leif Jakobsson* (S) av sagt sig uppdragen som ledamot i skatteutskottet, i krigsdelagationen och i riksdagsstyrelsen från och med den 15 juni.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 4 Anmälan om ersättare

Tredje vice talmannen anmälde att *Jamal El-Haj* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Leif Jakobsson* (S) under tiden för hans ledighet den 15 juni 2016–24 september 2018.

§ 5 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 25 till 26 i skatteutskottet
från 27 till 28 i näringsutskottet

Kammaren medgav dessa utökningar.

§ 6 Val av extra suppleanter

Val av extra suppleanter företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i skatteutskottet
Mathias Tegnér (S)

suppleant i näringsutskottet
Börje Vestlund (S)

§ 7 Minskning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i EU-nämnden skulle minskas från 75 till 74.

Kammaren medgav denna minskning.

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2015/16:3423 till näringsutskottet
2015/16:3424 till finansutskottet

§ 9 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Utrikesutskottets betänkanden
2015/16:UU18 Norden
2015/16:UU19 Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Näringsutskottets betänkande
2015/16:NU23 Staten och kapitalet – struktur för finansiering av innovation och hållbar tillväxt

Trafikutskottets betänkande
2015/16:TU17 Sjöfartsfrågor

Finansutskottets betänkande
2015/16:FiU39 Offentlig upphandling

Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Annika Qarllsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att Migrationsverkets tillämpning av gemenskapsföreträdet inte ska diskriminera dem som finner jobb via andra publika jobbsajter än Arbetsförmedlingens. Hon har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att svenska myndigheter inte tillämpar gemenskapsföreträdet i större utsträckning än vad som är nödvändigt utifrån lojalitetsprincipen. Christian Holm Barenfeld har frågat mig om jag avser att verka för att regeringen öppnar för fler vägar att söka arbete på än via Arbetsförmedlingen.

Jag har valt att besvara dessa frågor gemensamt.

Som minister kan jag inte påverka svenska myndigheters tillämpning av gällande lagstiftning. Jag kan inte heller ingripa i eller på annat sätt försöka påverka hur en myndighet eller domstol hanterar enskilda ärenden. Det framgår av regeringsformen.

Unionsföreträdet är en princip som baseras på en resolution som EU:s stats- och regeringschefer antog 1994. Den innebär att medborgare i EU och tredjelandsmedborgare som är bosatta i EU ska ha företräde till lediga anställningar. Principen har senare bekräftats vid flera tillfällen, bland annat i samband med EU:s utvidgning 2004. Unionsföreträdet är visserligen inte juridiskt bindande. Men den så kallade lojalitetsprincipen, som innebär att medlemsstaterna inte ska vidta några åtgärder som äventyrar fördragets mål, gäller ändå.

Reglerna för arbetskraftsinvandring infördes av den förra regeringen. Då gjordes bedömningen att unionsföreträdet kräver att personer bosatta inom EU/EES och Schweiz ska få kännedom om vakanser på den svenska arbetsmarknaden. Först därefter står det arbetsgivaren fritt att rekrytera från tredjeland. Ett arbetstillstånd får därför bara beviljas om rekryteringsförfarandet är förenligt med Sveriges åtaganden inom Europeiska unionen. I förarbeten till den aktuella bestämmelsen slås det fast att en ledig tjänst ska ha annonserats på ett sådant sätt att personer i Sverige, övriga EU/EES och Schweiz har haft möjlighet att söka den lediga tjänsten. Av samma förarbeten framgår tydligt att arbetsgivaren kan anmäla den lediga tjänsten till Arbetsförmedlingen för utannonsering men att det inte finns något som hindrar arbetsgivaren från att välja andra rekryteringssätt. Det avgörande är att det framgår i ärendet att unionsföreträdet har respekterats. Jag ser ingen anledning att göra någon annan bedömning.

Mot den bakgrunden ser jag för närvarande inte heller någon anledning att vidta ytterligare åtgärder i den här frågan.

Anf. 2 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Det är intressant att vi faktiskt delar uppfattning när det gäller stora delar av svaret. Men svaret är också mycket anmärkningsvärt eftersom vi tydligen med samma uppfattningar kan landa i helt olika slutsatser.

Först konstaterar ministern att han varken kan eller får påverka myndigheter i enskilda ärenden. I det instämmer jag till fullo. Det är inte ministerstyret vi vill ha, någon av oss. Vad ministern väljer att inte nämna i sitt svar, i samma kapitel, är att han som minister däremot tillsammans med mig som lagstiftare har möjlighet att ändra grundförutsättningarna, alltså ändra lagen, vilket skulle ha påverkan i önskad riktning i kommande enskilda ärenden.

Sedan kommer jag till det andra som jag är överens med ministern om. Ministern säger i svaret att det i förarbetet slås fast att man kan men inte måste anmäla den lediga tjänsten till AF och att det i förarbetet inte finns något som hindrar arbetsgivaren att välja andra rekryteringssätt.

Vi är alltså överens vad gäller regeringsformen och om vad som gäller i förarbetet till den aktuella bestämmelsen. Det är bra, riktigt bra. Men när ministern sedan landar i slutsatsen att han mot bakgrund av detta inte för närvarande ser någon anledning att vidta några ytterligare åtgärder kan jag konstatera att vi inte är överens.

Menar ministern inget med det han sa i sitt svar till mig om att han ställer sig bakom att arbetsgivare kan välja andra rekryteringssätt, som det var tänkt med lagstiftningen i fråga om den aktuella bestämmelsen? Är det bara läpparnas bekännelse? Eller är det så att utfallet blir så som ministern egentligen önskar, i enlighet med hur Socialdemokraterna röstade när vi införde arbetskraftsinvandringen? Om vi båda står bakom de förarbeten som finns men det sedan inte tillämpas är det upp till oss att faktiskt ändra på lagen.

Denna interpellationsdebatt handlar om var jobbet var utannonserat och om gemenskapsföreträdet har iakttagits eller ej. Därför är det intressant att kort beskriva LinkedIn. LinkedIn är en webbtjänst som är inriktad på att skapa mötesplatser för arbetssökande och företag. De lyckas hyfsat väl. Det är den 18:e mest besökta sajten i världen. Den platsbank som finns under den europeiska portalen för arbetssökande är på plats 839 eller 855 när det gäller antalet besök. Det är intressant i jämförelse med Linkedins 18:e plats.

Migrationsdomstolen hänvisar i domen till att det inte går att bedöma om kravet på utannonsering är uppfyllt, trots att det är många fler arbetsgivare som är anslutna till LinkedIn och att det är mångdubbelt fler användare som är anslutna till LinkedIn, jämfört med Eures, den europeiska portalen där AF ingår. Om det är ett tungt vägande argument att det ska vara många som kan se att ett jobb är utlyst för att gemenskapsföreträdet ska vara tillgodosett borde det rimligtvis vara AF och jobb via Platsbanken som hade varit diskvalificerade och inte LinkedIn.

Min första fråga är om ministern menar något med sitt svar att han ställer sig bakom att man ska kunna välja andra rekryteringssätt. Då har jag en följdfråga. Rättstillämpningen följer inte förarbetet. Alternativa tjänster har mycket större spridning. Och detta får absurda konsekvenser för människor som har skapat sig ett liv här. Vad mer krävs för att ministern ska vidta ytterligare åtgärder?

Anf. 3 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitie- och migrationsminister Morgan Johansson för svaret på min interpellation. Liksom Annika Qarlsso kan

jag instämma i viss argumentation, men jag tycker inte att det är ett tillräckligt svar på själva frågeställningarna i våra interpellationer. Å andra sidan var det ett väldigt tydligt besked om att ministern inte tänker göra något åt det problem som jag lyfter fram och det som min kollega Annika Qarlssoon lyfter fram.

Sverige har stora utmaningar när det gäller integration och migration. Alltför många står utanför arbetsmarknaden. Och etableringstiden är oroväckande lång. Det var den också före den flyktingkris som vi sett sedan hösten 2015.

Det finns dock goda exempel, där vi ser att människor snabbt kommer ut på arbetsmarknaden. Det gäller de som har flytt hit, men kanske framför allt de som kommit hit som studenter eller som arbetskraftsinvandrare.

Det exempel som lyfts fram här och som blev väldigt uppmärksammat i medierna gäller Syed Latif från Bangladesh. Det gäller en person som har studerat i fyra år på universitet, företrädesvis i Östersund. Därefter har han sökt jobb. Och han har fått jobb. Det är ett jobb som han haft i nästan två år innan det beslöts att han ska utvisas, på grund av att tjänsten inte utanannonserats via Arbetsförmedlingen utan via LinkedIn. Och det godtas inte av svenska myndigheter, då det inte är bevisat att alla inom hela EU, EES och Schweiz har kunnat ta del av annonsen om den utlysta tjänsten.

Det handlar om ett yrkesnätverk som har 2 miljoner användare bara här i Sverige och klart många fler om man lägger till EU, EES och Schweiz. Det har långt över 400 miljoner användare världen över. Det är alltså världens största yrkesnätverk. I går såldes det dessutom för 216 miljarder kronor. Det borde tyda på att det har viss relevans och att det finns ett visst intresse. Men våra myndigheter anser att nätverkets tjänster inte når ut till våra medborgare. Givet svaret på interpellationen måste migrationsministerns uppfattning också vara att nätverket inte når ut.

Dessutom lägger man bevisbördan för om annonseringen har nått ut till medborgare eller inte på den enskilde, i det här fallet på Syed Latif. Migrationsdomstolens försvar är att det här är en bevisfråga. Man säger: ”Det här är en bevisfråga. Han får ju visa att det här kommer till tillräckligt många människors kännedom.”

Är det ett rimligt krav att ställa på en arbetssökande som har fått ett jobb?

Fru talman! Ministern tar upp i sitt svar att det finns EU-resolutioner. Det finns förarbeten där det slås fast att lediga tjänster ska utannonseras så att personer inom EES, EU och Schweiz ska ha möjlighet att söka tjänsten. Det står också mycket riktigt, som ministern säger i sitt svar och som Annika Qarlssoon tog upp, att tjänsten *kan* anmälas till Arbetsförmedlingen. Men det finns ingenting som hindrar arbetsgivaren från att använda och välja andra rekryteringssätt. Det borde innebära att det är fullt möjligt för arbetsgivaren att till exempel använda sig av LinkedIn, ifall man hellre vill det.

Trots detta avser alltså ministern och Sveriges regering att stå passiva och handlingsförlamade, utan att vilja agera. Är det på det sättet? Det vore i så fall beklagligt.

Det skulle vara intressant att höra ministern utveckla exakt hur han och regeringen resonerar i de här frågorna. Jag har svårt att förstå logiken och rimligheten både i det som nu inträffat och i ministerns slutsats i svaret.

Anf. 4 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Jag arbetar inte dagligdags specifikt med frågor om arbetsmarknad och migration. Men som medmänniska, medborgare och förtroendevald kan jag inte annat än reagera på utvisningen av Syed Latif.

Latif tog egna initiativ och ansvar för att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden. Han kom hit som student, lärde sig svenska och fick jobb i Malmö. Han engagerade sig i nyanländas situation när Sverige var enormt beroende av just ideella krafter. Han var med och startade språk-kafé i Skurup – i mina hemtrakter. Han betalade skatt och bidrog till ett bättre samhälle. Trots detta fick han alltså inte fortsatt arbets- och uppehållstillstånd.

Fru talman! Det är fullt förståeligt att utvisningen av Latif, med motiveringen att han sökt sitt arbete via fel hemsida, har väckt starka reaktioner. Det är också förståeligt att Morgan Johansson i sitt svar betonar att han som ansvarig minister inte kan påverka svenska myndigheters tillämpning av gällande lagstiftning.

Det som jag inte finner förståeligt är att migrationsministern inte tycks se vilka signaler som sänds när regeringen bara är tyst, när regeringen inte med kraft kan bedyra att personligt ansvar och egna initiativ premieras i det här landet. Ni skulle kanske kunna gå bräsch i EU-kretsen för en diskussion om acceptans för nya sätt att söka arbete. LinkedIn är, som vi har hört i debatten, trots allt världens 17:e mest besökta hemsida. Trafiken och omfattningen av de olika hemsidorna har tydligt påvisats i Annika Qarlssons interpellation.

I jakten på att nå Europas lägsta arbetslöshet skulle ni kunna signalera att ansträngningar spelar roll i vårt land och att ni ska göra vad ni kan för att systemet inte ska gå före den enskilda människan.

Fru talman! Jag tror att en av anledningarna till att detta fall väcker starka reaktioner är att människor så innerligt vill att integrationen i vårt land ska fungera. Man vill att människor som kommer hit ska vara med och bidra till vårt gemensamma bästa, vara med och bidra till Sveriges gemensamma välbefinnande och att människor ska tillåtas ta egna initiativ för att trygga sin egen och landets framtid.

Nog måste migrationsministern ha konkreta idéer för hur fall likt Latifs ska kunna undvikas i framtiden.

Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Den här frågan handlar inte om LinkedIn eller Arbetsförmedlingen. Den här frågan handlar om unionsföreträdet, det vill säga den princip som säger att alla EU-medborgare måste ha haft möjlighet att söka tjänsten innan den kan förmedlas till någon annan. Det är ingen nyhet – inte för mig, inte heller för ledamöterna och inte för Sverige som EU-medlem. Principen fanns redan innan vi kom in i EU. Den kom 1994, precis i samband med vårt EU-inträde.

Denna princip har gällt under hela perioden som Sverige har varit medlem i Europeiska unionen. Den har gällt under socialdemokratiska regeringar, och den gällde under alla åtta åren med den borgerliga regeringen. Det var till och med den borgerliga regeringen som förtydligade att unionsföreträdet uppnåddes om man annonserade via Arbetsförmedlingen. De

borgerliga förtydligade nämligen det i den proposition från 2008 där ni drog upp regelverket för arbetskraftsinvandring.

Jag kan läsa högt ur propositionen från 2007/08, som jag nu visar för kammaren. Den är underskriven av Fredrik Reinfeldt och Tobias Billström. Det står så här: ”Rekryteringen kan inledas av att arbetsgivaren anmäler den lediga anställningen till Arbetsförmedlingen för utannonsering. När en ledig tjänst utannonseras i Arbetsförmedlingens platsbank blir den också synlig i den europeiska internetbaserade platsportalen Eures, varigenom tjänsten görs tillgänglig för medborgare i övriga EU/EES och Schweiz. — — — Vidtas dessa åtgärder torde Migrationsverket typiskt sett kunna bedöma om gemenskapsföreträdet har respekterats. Det finns dock inget som hindrar arbetsgivaren från att välja andra rekryteringsåtgärder.”

Det var ni som pekade ut Arbetsförmedlingen som det sätt på vilket man kan tillgängliggöra tjänsten och informera om den över hela EU. Det räcker nämligen inte att många kan läsa om tjänsten. Kravet är att alla i EU, EES och Schweiz ska ha haft möjlighet att se platsen utannonserad.

Mot den bakgrunden är det som domstolen och Migrationsverket har kommit fram till inte orimligt. För att unionsföreträdet ska vara uppnått måste man kunna visa att rekryteringen till tjänsten har gått till på ett sådant sätt att alla har kunnat se den. Det är det som domstolen och Migrationsverket har kommit fram till. Man måste kunna garantera det. Privata förmedlingar kan inte göra det. Jag kan inte utesluta att det skulle kunna finnas andra sätt som man skulle kunna annonsera om tjänsten på. Men inga andra sådana sätt är prövade.

Jag menar att om diskussionen ska kunna föras vidare måste man fråga er som kritiserar ordningen varför ni plötsligt menar att arbetsgivaren inte ska behöva följa regler som ni drog upp eller så att säga är pappa till.

Jag tycker också att man kan ställa en principiell fråga: Vad är det egentligen som är svårt för en arbetsgivare i fråga om att annonsera också via Eures och Arbetsförmedlingen? Eures är EU:s platsbank. Vad är det som hindrar arbetsgivarna från att göra det också? Man kan använda tusen olika rekryteringssätt. Men vad är det som är så svårt med att använda just de två? Det finns väl ingenting som kan hindra det? Ibland undrar jag varför man tvunget vill använda ett sätt, som mot den här bakgrunden, inte uppnår de legala förutsättningarna.

Vi är självklart helt eniga med alla som säger att personligt ansvar och att man tar egna initiativ ska premieras. Men vi måste också kunna kräva av arbetsgivarna att de lever upp till det regelverk som finns.

Anf. 6 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Det är spännande att debattera med migrationsminister Morgan Johansson i just de här frågorna. Det är nämligen ett område där Alliansen drev igenom och fick en lagstiftning på plats. Det hade inte skett om det inte hade blivit ett regeringsskifte 2006.

Precis som ministern mycket riktigt påpekar var det vi som genomförde detta och har satt upp de regler som finns. I fråga om det har jag inte påstått någonting annat.

Det som jag däremot har en önskan om och har ett driv i fråga om är att man ser över hur det har fungerat. Vad är det som får helt orimliga konsekvenser, och vad kan man i så fall göra åt det?

I denna fråga är det en så tydlig del som ändå blir personifierad när det är enskilda personer som råkar ut för detta, även om det inte är enskilda fall som vi står och diskuterar i denna kammare. Här diskuterar vi principer och lagar.

Men sättet att söka arbete för att sedan ha rätt att få stanna i Sverige som arbetskraftsinvandrare är i dag begränsat. Men egentligen är det inte det, och det är det som någonstans blir så otroligt konstigt. Den princip som finns fastslagen öppnar ändå upp för möjligheten att söka arbete eller rekrytera på andra sätt.

Det som sedan gör det besvärligt och svårt är att leda detta i bevis. Alltså på vilket sätt ska man kunna bevisa att någonting har varit synligt för tillräckligt många? I den delen kan jag se att det ändå finns en stor skillnad när det gäller flödet på de sajter där Arbetsförmedlingen finns jämfört med den sajt där LinkedIn finns. Skulle man titta på flödet skulle det vara en självklarhet att det är LinkedIn som man skulle skifta till eftersom det är den som når så oerhört många. När det gäller ett företräde för dem som tillhör den europeiska gemenskapen vore LinkedIn en rätt naturlig del snarare än att följa andra.

Ministern ställer sig i svaret ändå bakom att arbetsgivare ska ha möjlighet att rekrytera på andra sätt. Då blir det lite underligt att han sedan konstaterar att det inte fungerar och att utfallet inte blir på det sättet. Ministern säger sedan att han inte tänker vidta några åtgärder eftersom han inte anser att det behövs. Denna koppling blir inte helt logisk. Där saknar jag fortfarande svar på om han anser att detta inte är så att säga hans lagstiftning i grund och botten utan att det är Alliansens lagstiftning eller att det handlar om principiella frågor och att detta faktiskt ska vara tillgängligt för en större gemenskap och att man ska kunna se annonser och söka jobb.

Man kan då fundera på utfallet, att Syed fick lämna landet och åka hem. Någonstans finns en misstanke i fråga om detta som går tillbaka till vad vi gjorde för ställningstaganden när lagstiftningen antogs 2007/08. Är det det önskade utfallet som ministern nu ser, och är det därför som han inte är beredd att vidta några åtgärder? Eller finns det andra skäl?

Anf. 7 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Fru talman! Det som sker genom åren är utveckling. Denna lagstiftning gällande arbetskraftsinvandring antogs efter förslag från alliansregeringen under de första åren. Det har hänt mycket sedan dess. Det har gått närmare tio år. Vi vet att när det gäller it-sidan, när det gäller sociala medier och när det gäller nätverk online har mycket hänt. Men det känns som om regeringen och ministern är ur fas med tiden och att teknikutvecklingen har sprungit förbi såväl regeringen som helhet som migrationsministern.

Det handlar inte om att jag anser att ministern ska detaljstyra eller ägna sig åt ministerstyre. Däremot har både regering och riksdag möjlighet att justera och korrigera lagstiftning och regelverk som får oönskade konsekvenser.

Vi kan vara ärliga med att säga att oavsett om det är en alliansregering eller en socialdemokratisk regering som har en god intention med lagstiftningen kan det finnas vissa delar som behöver justeras för att allt ska bli korrekt. När vi inser att det blir helt obskyra konsekvenser av vissa delar, kanske beroende på att myndigheter och Regeringssverige inte hänger med

i utvecklingen, är det fullt möjligt, fullt rimligt och i många fall helt nödvändigt att en regering faktiskt följer med i tiden.

Om man googlar och kollar på LinkedIn har Migrationsverket och Arbetsförmedlingen egna profiler där, eftersom det är en så viktig och stor sajt. LinkedIn har, som Annika Qarlssohn också har tagit upp, fler användare registrerade än vad både Arbetsförmedlingen och den europeiska sajten har.

När vi diskuterade att införa den lagstiftning för arbetskraftsinvandring som vi nu har var faktiskt Alliansen och Miljöpartiet överens i denna fråga därför att vi tror att det är bra att folk kan migrera, röra sig över gränserna och arbeta. Vi vill ju att folk som flyttar ska arbeta. Men vi vet också att det fanns ett stort motstånd i riksdagen från Vänsterpartiet, från Socialdemokraterna och migrationsministern och från de socialdemokratiska LO-facken, som var mycket tydliga med att detta inte var någonting som de ville ha. Nu har de också fått bra support från Sverigedemokraterna, som inte heller tycker om arbetskraftsinvandringen.

Frågan är hur det står till i regeringen, mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna, i frågor som rör lagstiftningen om arbetskraftsinvandring.

Givet det svar som jag har fått på interpellationen från migrationsministern har jag återigen svårt att se hur det skulle kunna vara ministerstyre att justera sådant som inte fungerar, om man har den viljan. Har migrationsministern inte viljan? Står man fast vid den åsikt som Socialdemokraterna hade när lagstiftningen infördes, nämligen att arbetskraftsinvandring inte är något bra förrän alla LO-medlemmar har arbete? Är det ideologin, politiken och facken som styr? Eller vad är anledningen till migrationsministerns motstånd mot att följa med i tiden och följa med i utvecklingen och faktiskt göra nödvändiga justeringar, så att Sverige är ett modernt land som följer med i tiden?

Anf. 8 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Ja, LinkedIn är ett relativt nytt verktyg. Men det blir viktigare och viktigare. Då måste vi också våga se över konsekvenserna av att denna hemsida inte är så att säga godkänd, trots att den når så många medborgare i världen. Jag önskar bara att migrationsministern kunde säga att detta är värt att agera för.

Arbetslösheten bland utrikes födda är hög i vårt land. Då måste vi lyfta fram fler goda exempel och inte motarbeta de som finns.

Anf. 9 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Som jag sa är detta era regler. Det var ni som lade fram förslaget om denna lagstiftning och satte upp regelverket. Jag har i dag sagt att den tolkning av regelverket som är gjord inte är orimlig mot bakgrund av hur unionsföreträdet ser ut.

På något sätt är det kanske typiskt för moderater, centerpartister och kristdemokrater att när de har förlorat valet ska arbetsgivarna plötsligt inte följa de regler som ni själva har varit med att sätta upp. Det tycker jag är egendomligt.

Det har gått åtta år, men unionsföreträdet har inte förändrats. Det är fortfarande kvar. Man måste kunna visa att en tjänst har utlysts i hela EU.

Det var det som ni skrev i er proposition, och det är så unionsföreträdet är utformat. Det är svårt att komma undan det.

Det räcker inte att många har kunnat se annonsen. Man måste säkerställa att alla har haft chansen att se annonsen. Det är dessa kriterier som man ska mäta mot.

Jag ställde tidigare en fråga. När vi nu vet utfallet, vad är det då som är så svårt för landets arbetsgivare när det gäller att utlysa en tjänst på ett sådant sätt att de lever upp till regelverket? Vad är det som hindrar dem från att lägga ut en tjänst på Arbetsförmedlingens sajt, så att den finns med i hela Euressystemet? Kostar det pengar? Är det några oöverstigliga trösklar? Det finns väl ingenting som hindrar att de också använder LinkedIn eller alla andra möjliga hemsidor eller annat?

Men domstolen har sagt att den process som man prövade inte var tillräcklig för att leva upp till unionsföreträdet i enlighet med det regelverk som ni var med och satte upp.

Sedan öppnas det här upp en större diskussion om synen på arbetskraftsinvandring. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi nu koncentrerar oss på att se till att alla de människor som redan befinner sig i Sverige som asylsökande – vi tog emot 160 000 människor förra året – kommer ut på arbetsmarknaden. Det kommer att bli en jättesvår och stor utmaning för oss. Visserligen har vi ganska bra skjuts på arbetsmarknaden just nu – över 100 000 nya jobb sedan den här regeringen tillträdde och mycket hög tillväxttakt, vilket gör att vi har goda förutsättningar – men jag tycker ändå att detta är oerhört viktigt.

När det gäller arbetskraftsinvandringssystemet har ni rätt om ni tror att jag ser stora problem med det. Det gör jag, men kanske inte så som ni tror. De stora problemen tycker jag är att man har varit alldeles för dålig på att säkerställa att de som kommer hit som arbetskraftsinvandrare också har bra arbetsvillkor. Det brydde sig den gamla regeringen inte om. Den brydde sig inte ens om att säkerställa att avtal och löften som gavs i utlandet skulle vara juridiskt bindande här i Sverige när man kom hit. Det har vi en utredning som tittar på nu, för så måste det vara. Det ville ni inte göra då.

Ni brydde er heller inte om att titta på kontroller eller sanktionsmöjligheter mot de arbetsgivare som utnyttjar människor som ofta är i en ganska svår och svag situation. Det har vi sett många uppseendeväckande exempel på.

När vi tittar på arbetskraftsinvandningsfrågan ska vi ställa oss de här frågorna. Hur ser vi till att löften som ges i utlandet blir juridiskt bindande? Hur ser vi till att kontroller och sanktioner blir bättre så att man slipper jobba för 10 kronor i timmen och bo i en källare? Vi har precis sett den typen av exploatering.

Nu har vi en utredning som tittar på detta, arbetskraftsinvandringsutredningen. Den kommer att vara färdig i september, och jag ser fram emot den. Det är vad jag skulle vilja inrikta resten av den här mandatperioden på när det gäller arbetskraftsinvandring – att se till att villkoren blir bättre för dem som jobbar.

Anf. 10 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att i slutet av ministerns inlägg kom den fram, den linje som vi mer än en gång har sett att regeringen har

och den agenda den jobbar efter: Hur kan vi göra det så svårt som det bara går att komma hit, vare sig man vill söka asyl, komma hit och arbeta eller arbetskraftsinvandra?

Det är helt klart att uppmärksammandet av att jobb behöver annonseras via Arbetsförmedlingen kopplat till Syeds utvisning har gjort att väldigt många fler är medvetna om detta och lägger ut dubbla annonser – inte för att man får sökande via Platsbanken men för att man senare ska kunna hänvisa till den delen.

Migrationsministern har fokus på hur han ska klämma åt företagarna och tycker att de är lite klantiga, dumma och allmänt hopplösa. Mitt fokus är på de arbetskraftsinvandrare som har kommit hit och sett en möjlighet att faktiskt få en framtid här i Sverige. De har investerat i sin utbildning, i språket och i ett nytt liv här men får vända tillbaka hem.

I riksdagen stiftar vi lagar. Det är domstolarna som tolkar. I det här fallet upplever jag att man inte har använt de tolkningsmöjligheter som finns, givet de förarbeten som finns. När juridiken och politiken inte är i samklang är det inte domstolen som ska klandras, utan då är det vi i politiken som får göra om och i det här fallet göra tydligare.

Jag hoppas att vi ska komma dithän att vi kan öppna upp möjligheten för fler människor att komma hit och vara med och bidra. Jag tror att Syed tillsammans med många andra kan vara viktiga delar i det arbete som vi har framför oss. Med många människor som kommit hit på flykt och nu ska söka sig in på arbetsmarknaden behöver vi alla goda krafter som kan vara med och hjälpas åt – även arbetskraftsinvandrare.

Anf. 11 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Fru talman! Jag har tydligen lite svårt att nå fram till migrationsministern med mina frågeställningar. Det är vår lagstiftning, säger migrationsministern och hänvisar till alliansregeringen 2007. Jag önskar att det fortfarande var en alliansregering som satt, för då kanske vi kunde få ordning på det här. Det är ju faktiskt migrationsministern som sitter på möjligheten att justera lagstiftningen om den får oönskade konsekvenser.

Det vi har tagit upp här är att vi i världen och även i Sverige – möjligtvis inte i Regeringskansliet – har utveckling. Vi har sociala medier som växer och får fler användare, Arbetsförmedlingen har långt färre registrerade hos sig och så vidare. Någon gång i framtiden skulle vi till och med ha kunnat avveckla Arbetsförmedlingen, som står med i lagstiftningen, och infört något annat. Skulle ingen kunna komma hit i det läget, eftersom det står Arbetsförmedlingen?

I de uttalanden som migrationsdomstolen har gjort har man inte sagt att LinkedIn absolut inte får användas. Det står att andra saker får användas men att det är upp till den enskilde att bevisa att de här personerna har haft möjlighet att ta del av det. Det är kanske ett orimligt krav att ställa på en enskild person.

Vi behöver anpassa lagstiftningen till utvecklingen. Jag kan konstatera att tiden har sprungit förbi både regeringen – åtminstone den socialdemokratiska delen – och Morgan Johansson.

Jag konstaterar att det tyvärr inte förefaller finnas någon vilja hos ministern att ens utveckla lagstiftningen, att justera den och få bort oönskade konsekvenser. Någonting är ju gålet i systemet när en person har utbildat sig i Sverige, fått jobb i Sverige och jobbat i nästan två år i Sverige innan

personen sparkas ut för att den inte har gått genom statliga Arbetsförmedlingen.

Vi borde vara glada när personer får jobb utan att gå till Arbetsförmedlingen, för då kan Arbetsförmedlingen fokusera på dem som står längst från arbetsmarknaden.

Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag ställde frågan två gånger: Vad är det som är svårt för en arbetsgivare med att lägga ut sin annons också på Arbetsförmedlingen? Jag fick inget svar alls.

Vi vet ju mot bakgrund av både den här domen och förarbetena att om man ska vara säker på att klara unionsföreträdet är det så man ska göra. Det kan säkert finnas andra sätt, men om man ska säker på det är det så man ska göra.

Det är som sagt inget nytt regelverk, utan det här är någonting som den gamla regeringen utformade. Då säger man att vi ska ändra på regelverket nu. Ja, men unionsföreträdet måste fortfarande respekteras. Man måste fortfarande kunna göra troligt att tjänsten har kunnat ses av alla i EU- och EES-området. Det är det som är kruxet.

Christian Holm Barenfeld talar i en bisats om att vi någon gång skulle avskaffa eller privatisera Arbetsförmedlingen. Då förstår jag att det kanske är det som ligger i förlängningen av Moderaternas politik. Men jag kan säga att om vi skulle splittra Arbetsförmedlingen och bara ha en massa privata arbetsförmedlare tror jag att det skulle vara ännu svårare att i domstol kunna visa att man har klarat unionsföreträdet. Då skulle den gemensamma plattformen i EU över huvud taget inte finnas.

Jag återkommer hela tiden till frågan: Vad är det som är så svårt? Varför kan man inte, för att försäkra sig om att leva upp till regelverket, använda sig också av Arbetsförmedlingens sida?

Sedan lyfter man fram den stora frågan om arbetskraftsinvandring. Min inställning är inte att vi ska göra det svårare att komma hit till Sverige som arbetskraftsinvandrare. Min inställning är att de som kommer hit ska garanteras bra arbetsvillkor. De ska inte utnyttjas på olika sätt, inte jobba för väldigt låga löner under väldigt dåliga förhållanden. Problemet med er lagstiftning var att ni inte såg det och inte byggde in tillräckliga kontrollfunktioner. Det är något vi måste arbeta med.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellationerna 2015/16:607 och 608 om överförmyndarverksamheten

Anf. 13 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Ola Johansson har frågat mig om jag har för avsikt att göra en översyn av överförmyndarverksamheten, tydliggöra ansvaret för överförmyndaren och förbättra tillsynen över gode män. Thomas Finnborg har frågat mig om jag kommer att vidta några åtgärder med anledning av den

senaste tidens avslöjanden om gode män som försvillar, om jag delar bedömningen att det behövs en förbättrad tillsyn och i så fall på vilket sätt. Han har även frågat mig om jag anser att det är allvarligt att gode män inte polisanmäls och hur problemet i så fall ska åtgärdas.

Systemet med gode män och förvaltare bygger på att enskilda personer i alla delar av samhället kan åta sig ett uppdrag som innebär en viktig insats för en medmänniska. Många gånger är deras insatser avgörande för att den som befinner sig i en utsatt situation ska få sina rättigheter tillgodosedda. Det är en angelägen uppgift för samhället att säkerställa att systemet fungerar väl. Jag är därför allvarligt bekymrad över de brister i tillsynen över gode män och förvaltare som har framkommit i den senaste tidens medie-rapportering. Jag har av denna anledning träffat företrädare för berörda länsstyrelser och Sveriges Kommuner och Landsting för en diskussion om de problem som finns i tillsynen.

Det finns ett regelverk som anger hur överförmyndarna och länsstyrelserna ska bedriva sin tillsyn. Lagstiftningen har setts över och förbättrats vid flera tillfällen under de senaste årtiondena. Exempelvis har tillsynen över överförmyndarna koncentrerats till sju länsstyrelser från att tidigare ha varit en uppgift för 21 länsstyrelser i syfte att effektivisera tillsynen och stärka rättssäkerheten. Så sent som för drygt ett år sedan trädde också nya regler i kraft som syftar till att förbättra kontrollen av gode män och förvaltare. Jag utesluter inte ytterligare förändringar av lagstiftningen, men det viktiga nu är att se till att tillsynen fungerar även i praktiken. Regeringen avser därför att uppdraga åt länsstyrelserna att förbättra sin tillsyn. Exempelvis bör det finnas möjlighet för länsstyrelserna att på ett bättre sätt samordna tillsynen och stödet till överförmyndarna. De tillsynsverktyg som länsstyrelserna har till sitt förfogande bör också kunna användas of-tare och på ett mer strategiskt sätt. Jag förväntar mig också att överförmyndarna vidtar åtgärder för att förbättra sin tillsyn. Det är i det arbetet avgörande att kommunerna ser till att överförmyndarna ges den kompetens och organisation som uppdraget kräver.

Om det i överförmyndarnas tillsyn uppstår en misstanke om att ett brott har begåtts ska det naturligtvis polisanmälas. Vid de samtal som jag har haft med berörda länsstyrelser och Sveriges Kommuner och Landsting har det funnits en samsyn om detta. Jag tycker att en polisanmälan fyller en viktig funktion inte bara för att se till att lagföring sker utan också för att sända signaler till andra att brott får konsekvenser.

Anf. 14 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack för svaret, justitieministern!

Det var i april som SVT:s *Uppdrag granskning* uppmärksammade fall där gode män hade bestulit sina huvudmän och där kommunernas överförmyndare hade underlåtit att göra anmälningar trots att de känt till oegentligheterna. Både min och Thomas Finnborgs frågor ställdes i samband med tv-programmet och skulle ha besvarats den 20 maj – för nästan fyra veckor sedan. Jag förstår att Morgan Johansson har ett pressat schema. Såvitt man kunde utläsa av hans svar har han ägnat tiden åt att samla på sig underlag för att kunna besvara våra frågor om vad han avser att göra. Det är bra.

Jag vill börja med att poängtera att de flesta gode män och förvaltare till en ringa ersättning lägger ned ett enormt arbete för att hjälpa de svagaste och mest utsatta; åldersdementa, funktionsnedsatta, minderåriga utan

vårdnadshavare eller med föräldrar som själva lever med funktionsnedsättning samt ensamkommande barn.

Jag har tidigare varit kommunalråd och ledamot i en överförmyndarnämnd. Det var många svåra ärenden med konflikter, hotfulla situationer och en utbredd misär att ansvara för. Ett ständigt problem för verksamheten var att hitta personer som var beredda att ge sig in i arbetet, att skaffa sig den utbildning som behövdes och framför allt sätta av den tid som krävs för ett sådant uppdrag. Att sedan några årsräkningar kanske inte redovisades i tid fick man dessvärre acceptera. Även den av kommunen anställda tjänstemannen fick slita hårt för att hålla verksamheten flytande. Godmansföreningen i Kungsbacka uppvaktade mig flitigt, och jag fick god inblick i vad de faktiskt gör.

Centerpartiet vill se en stärkt överförmynderverksamhet och ser det inte som möjligt eller önskvärt att inlemma den i socialtjänsten. Det skulle medföra en betydligt högre kostnad och en mycket sämre kvalitet.

Det har visat sig att små kommuner inte klarar att upprätthålla den kompetens och den kontroll som behövs. Detta utnyttjas av oseriösa personer. I min interpellation understryker jag att det är oacceptabelt när överförmyndare inte polisanmäler begångna bedrägerier. Det hade varit förvånande om justitieministern hade haft en annan uppfattning.

Centerpartiet välkomnar att ministern har gett länsstyrelserna i uppdrag att förbättra tillsynen. Låt oss då hoppas att han också skickar med pengar för det. Vi vill också att tillsynsansvaret för överförmyndarna skärps och att de förses med möjlighet att utfärda sanktioner gentemot en god man eller förvaltare som inte sköter sig.

För de kommuner som har för få ärenden eller inte kan hitta en person som kan åta sig uppgiften att vara överförmyndare måste det vara möjligt att samverka om funktionen. Det ska vara möjligt att ha en gemensam nämnd eller gemensam överförmyndare med grannkommunen.

Det förefaller nu som att regeringen tar frågan på lika stort allvar som vi i Centerpartiet gör. Därför har jag en följdfråga. Tycker Morgan Johansson att systemet med överförmyndare, överförmyndarnämnd och gode män fungerar väl, eller ser han skäl att överväga en annan organisationsform?

Anf. 15 THOMAS FINNBORG (M):

Fru talman! Jag får tacka för svaret från ministern.

Jag tycker också att det är positivt att ministern har träffat representanter för Sveriges Kommuner och Landsting och länsstyrelserna så snabbt för att reda ut de akuta frågorna när det gäller bedrägerier och brott mot huvudmännen.

Vi vet att frågan om gode män och förvaltare i grund och botten handlar om skydd för de svagaste i samhället. Stat och kommuner har det yttersta ansvaret när man tar över och förvaltar den enskildes ekonomi. Det behövs ett nytt samlat regelverk för verksamheten i Sverige så att det blir en helhetssyn inom hela området. Lagstiftningen är sedan 1924. Under åren har vissa tillägg och förändringar gjorts i lagstiftningen – till det bättre – men jag tycker att man har lappat och lagat under många år, och ingen har haft det riktiga helhetsansvaret.

Det stundar en stor utmaning inför framtiden. I dag finns över 100 000 gode män, och de ökar med de ensamkommande barnen. De förvaltar uppskattningsvis 35 miljarder – en ansevärd summa. Ärendena hos tingsrätterna har ökat med 27 procent den senaste tiden.

De flesta gode män gör en fantastisk insats, men tyvärr finns undantag – som vi har sett i medierna. Tillsynen över verksamheten är bristfällig, och det är oklart vem som ska polisanmäla uppkomna brott – som vi har hört tidigare.

Den 1 januari 2015 skärptes lagstiftningen på olika områden. Länsstyrelsen i Dalarna fick i uppgift att ta fram statistik för hela landet. Tyvärr har vi än i dag inte sett något resultat. Vad jag förstår är det kommunerna som inte har lämnat in uppgifter till länsstyrelsen.

Kommer regeringen att ta initiativ för en total översyn för att säkerställa verksamheten?

Anf. 16 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det i grunden råder en stor samsyn om vikten av att verksamheten för gode män fungerar. Jag vet att upprinnelsen till dessa interpellationer var precis de avslöjanden vi såg för någon månad sedan. Ni reagerade lika starkt som jag gjorde när ni såg dem. De åtalades. Men de vara bara ett axplock av ärendena. De ärenden som SVT hade gått igenom visade att över 20 miljoner kronor kunde vara på avvägar och inte fullständigt redovisade för. Det var en begränsad del av alla ärenden. Om man skulle titta på alla ärenden skulle det vara fråga om att flera hundra miljoner kronor inte har redovisats. Det är naturligtvis i så fall en mycket stor skandal.

Det var ett viktigt journalistiskt arbete som SVT gjorde med det avslöjandet. Det blev helt uppenbart att vi måste göra någonting, särskilt mot bakgrund av att det också signalerades ett slags överslätande attityd i en del fall. Ska man verkligen polisanmäla? hördes från en del håll. Det kunde heta att om man grävde för djupt skulle inte fler vilja bli gode män. Jag fann det angeläget att markera hårt mot detta.

Verksamheten och uppdraget för gode män är otroligt viktiga frågor. Det finns naturligtvis ett uppdrag att ha koll på ekonomin, men godmanskapet fyller också viktig social funktion för många människor. Det ska vi inte glömma. De kanske inte alltid har så många andra kontakter utåt. Det gäller inte minst alla de ensamkommande barnen som kom till Sverige förra året. Ofta blir den gode mannen en viktig kontaktyta ut mot samhället. De allra flesta, som Thomas Finnborg sa, gör ett fantastiskt och alldeles strålande arbete.

Det är därför så viktigt att komma till rätta med eventuella bekymmer så att inte ryktet svärtar ned hela uppdraget. Därför är det också av det skälet viktigt att tillsynen fungerar.

Jag träffade som sagt SKL och de sju länsstyrelser som har tillsynsansvar i förra veckan. Vi hade en väldigt bra diskussion under ett par timmars tid om hur vi skulle gå vidare. Jag fick nästan bilden av att de behövde den där samlingsen, att träffas och prata om dessa saker, för att kunna börja nysta upp många saker som de skulle kunna lösa.

Jag sa att vi för att understödja detta kommer att ge ett särskilt uppdrag till de sju länsstyrelserna att titta över vad de inom ramen för nuvarande regelverk kan förbättra i tillsynen när det gäller information, samverkan och utbildning. De ska också se över om de behöver någonting mer i form av lagstiftning för att stärka tillsynen. Ett sådant uppdrag ligger vi i slutskedet av att kunna ge dem.

Jag tycker att vi börjar där. Skulle vi nu börja stöpa om hela systemet, särskilt när det kom så många ensamkommande barn förra året och det finns ett stort rekryteringsbehov, tror jag att vi tar oss vatten över huvudet i vart fall i det här skedet. Jag säger alltså: Låt oss börja med att gå in och se hur vi bär oss åt för att stärka tillsynen inom ramen för nuvarande regler – och titta på regelverket – i stället för att genomföra ett stort systemskifte! Där är jag i vart fall i dag när det gäller tankar om hur vi ska gå vidare med detta.

Anf. 17 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack för ett kompletterande och mer resonerande svar, ministern.

Vi är två interpellanter här. Thomas Finnborg kan dessa frågor och är sitt partis talesperson. Det är bra och viktigt att vi kan föra ett samtal om någonting som är så aktuellt och viktigt. Det handlar om de mest utsatta människorna, nämligen de som behöver någon som kan sörja för person.

Det handlar om att bevaka rätt, se till att läkartider bokas, hålla kontakt med myndigheter, hålla kontakt med äldreomsorgen i kommunen, se till att mediciner hämtas ut, betala räkningar och se till att kontanter finns tillgängliga. För det måste man ha tillgång till konton. Skulle man missa ett betalningsdatum drabbas huvudmannen, som kanske blir uppsagd från sin lägenhet. Vi hörde om ett fall där en man miste sitt lönebidrag och därmed sitt arbete därför att förvaltaren hade glömt bort att ansöka om det.

Detta är ingen stark grupp som kan göra sin röst hörd, och därför är det bra att *Uppdrag granskning* sätter fingret på slarv, oegentligheter och be drägerier. De som är ansvariga överförmyndare pekas ut och tvingas förklara varför de har misskött kontrollen och inte anmäler brott som begås mot enskilda av oseriösa gode män. Det är säkert så att det kan röra sig om uppemot 100 miljoner som dessa människor blivit bestulna på.

Nu ökar behoven. Det är fler äldre och fler utskrivningar från psykiatrin. Det är fler ensamkommande barn som saknar anhöriga i landet och behöver hjälp med skola, asylprocess, pengar och samhällskontakter. Det är intressanta och viktiga uppgifter för den som är engagerad i sina medmänniskor och har tid, men det är jobbigt om man inte har rätt kompetens, själv genomlever en svår period eller saknar den tid som behövs.

Det är dock glädjande att regeringen förefaller stå upp bakom systemet och verka för att stärka det. Det är viktigt att vi från politiskt håll visar korten och ger överförmyndarna rätt verktyg och stöd så att de tusentals gode män som verkar åt 100 000 huvudmän ska slippa känna sig förknippade med kriminella utan kunna fortsätta sitt arbete till stöd för de utsatta.

Mina uppmaningar till Morgan Johansson är möjligen att slå in öppna dörrar, men det behöver pekas ut en central statlig myndighet med ansvar för överförmyndarverksamheten. Det finns inte i dag. Skärp och förtydliga länsstyrelsernas tillsynsansvar över överförmyndarverksamheten! Det har

Morgan Johansson redan nämnt. Det är i dag koncentrerat till sju länsstyrelser, och av en eventuell ny regionindelning följer att de troligen blir färre. Se då till att det finns ekonomiska resurser och juridisk kompetens för detta hos länsstyrelserna!

Förtydliga överförmyndarens eller nämndernas ansvar för att följa upp ekonomi och redovisning, och se till att de gode männen bevakar rätt och sörjer för person! Höj också fribeloppet så att huvudmannen ges möjlighet att få ut högre ersättning att betala den gode mannen med för det arbete som utförs.

Som jag påpekade i min interpellation saknas det också nationell statistik över verksamheten; vi rör oss med lite olika antal och summor, och vi är inte riktigt säkra på hur många huvudmän och gode män det finns. Det är bra att länsstyrelserna har getts en uppgift här, men det saknas besked om ansvarig myndighet. Kom gärna med besked om detta och om statistiken! Om det ska tas ett samlat grepp om det här, handlar det om en utredning? Vad är det vi ska se över?

Anf. 18 THOMAS FINNBORG (M):

Herr talman! Jag får också tacka för svaret.

Jag har arbetat rätt länge med de här frågorna, i sex år sedan jag kom in i civilutskottet 2010. Jag har träffat överförmyndare, förvaltare och Föreningen Sveriges Överförmyndare, som lägger ned ett stort ideellt arbete för att få detta att fungera.

Samsynen är att det tyvärr finns rätt stora brister i systemet. Det rör sig om utbildning, dålig tillsyn och olika arbetssätt i kommunerna. Det är också olika arvodessystem; när det gäller ensamkommande har man kommunen, och det har ställt till problem. Det är nämligen lite högre för ensamkommande, och då blir det svårt att rekrytera till den kommunala verksamheten. Det är också dålig uppföljning, och det är svårt att rekrytera kompetenta gode män vid svårare fall.

Ola har nämnt en del som bör ingå i översynen. Jag tycker att man bör undersöka om vi behöver något centralt organ som kanske kan ha det övergripande ansvaret, så att det i Sverige blir likvärdigt med utbildningar och annat. Man bör undersöka detta med en fungerande statistik. Det är dock kommunerna som inte har lämnat in, så det är ett problem. Man bör undersöka detta med en bättre och jämlik utbildning som är gemensam för hela landet, så att vi kan få kvalitet på detta.

Man bör titta på tydligare regler vid uppkomna brott; det har vi diskuterat och fått svar på – man ska titta på det nu. Det är väl bra att vara ense om vem som ska anmäla vad. Det kan ju inte vara förvaltaren själv, som kanske har begått brottet, men någon måste anmäla. Man bör också se över möjligheten till rotation av gode män, för en person kanske inte ska vara god man i 20 år. Det kan ställa till problem ibland.

Jag vet att Morgan Johansson har diskuterat ett register över gode män med Ann-Charlotte Hammar Johnsson, och det kanske är svårt att bygga upp ett sådant. Men det kanske går att göra inom den lokala överförmyndarnämnden, som har någon koll. Man bör se över möjligheten att förordna juridisk person vid komplicerade fall. Detta är viktigt; vissa kan ju straffa ut sig i dag och säga att de inte vill ha någon, hota och så. Då måste vi ha en annan lösning.

Min fråga är: Hur kommer ministern att agera för att få till en förändring så att vi kan få en rättssäker överförmyndarverksamhet i framtiden, med kvalitet?

Anf. 19 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Den här frågan är verkligen viktig, och jag måste ta tillfället i akt att förstärka en del av det som bland annat Ola Johansson har tagit upp. Det handlar faktiskt om att förebygga så att vi inte hamnar i de situationer vi nu har hamnat i.

Ministern har här uttryckt att han har pratat med SKL och agerat i ärendet, och då minner jag mig hur det var när vi 2014 kom med propositionen om det som trädde i kraft den 1 januari 2015. Ni från Socialdemokraterna hade då en följdmotion om att ni tyckte att det var viktigt att tillsätta en utredning som var mer generell och mer övergripande. Jag hoppas verkligen att ministern håller fast vid det Socialdemokraterna då sa. Dessvärre var Miljöpartiet inte delaktigt i den följdmotionen, men jag hoppas verkligen att ni håller fast vid detta.

I det sammanhanget vill jag också säga att det kanske är bra om det blir en parlamentarisk översyn. Detta är nämligen ingen oviktig sak som man kan hantera med vänster hand. Det är otroligt viktigt att människor kan känna tillit till dem som är överförmyndare. Vi vet i dag att överförmyndarnämnderna ska *erbjuda* utbildning. Det betyder att det inte är tvingande, och det säger ingenting om vilken kvalitet det är på de överförmyndare som blir tillsatta.

En av de saker som infördes den 1 januari 2015 var att kontrollen av vilka gode män som fick uppdrag skulle skärpas. Det måste tydliggöras vad den skärpningen ska innebära. Vad är det en god man ska uppfylla? Ministern säger att vi inte får göra några stora förändringar med tanke på det stora behov vi har, och då skulle jag vilja säga att det är tvärtom. De stora behov som finns nu gör ju att vi måste ställa extra krav, ministern. Det är nämligen oerhört svåra frågor.

Att vara god man för ensamkommande barn, med allt som dessa barn har varit utsatta för, är att vara ställföreträdande förälder. Då kan man inte vänta med att se till att vi får gode män som klarar av den uppgiften.

När en god man själv inte kan hantera en uppgift måste det finnas någon som tar det juridiska ansvaret för att det sker på rätt sätt. Det är därför man måste tydliggöra att det ska finnas nämnder av olika slag.

Jag förväntar mig att ministern gör slag i saken och, som ministern och Socialdemokraterna föreslagit, gör som följdmotionen sa, nämligen en generell översyn.

Vi vet att det är många ensamma överförmyndare som har ett stort ansvar ute i landets kommuner. Ett sätt att möjliggöra för de små kommunerna att få ett större underlag och en bättre översyn är att de samarbetar. Det är något som skulle kunna föreslås. Ett sådant samarbete har man bland annat i Uppland. Där samarbetar sex av de åtta kommunerna. Det ger en tyngd, juridisk kunskap och möjligheter att stötta de gode männen.

Ministern, jag vill verkligen poängtera att det här är oerhört viktigt och ge ministern lite råg i ryggen att agera.

Herr talman! Råg i ryggen kan man behöva lite då och då, så jag tackar för det. Samtidigt vill jag ändå säga att det vi har gjort hittills – träffarna med både länsstyrelserna och med SKL och också det uppdrag som vi nu ska ge länsstyrelserna – visar med vilket allvar som vi ser på de här uppgifterna och att det är nödvändigt att vi stramar upp systemet.

Vi kommer att ge uppdraget, som framför allt kommer att handla om många av de frågor som vi har varit inne på. Hur kan överförmyndare samverka bättre i landet och också tillsynsorganen? Hur förbättrar man informationen mellan dem? Hur förbättrar man utbildningen, som också Thomas Finnborg var inne på? Hur följer man upp de regelförändringar som har gjorts på ett bättre sätt?

Vi ger uppdraget till de sju länsstyrelserna. Jag sa också på mötet att vi inte kan ge något uppdrag till SKL, men SKL måste vara med i det här sammanhanget. Jag är övertygad om att när den grupp tillsätts som ska titta på det här kommer SKL att vara en del av den. Det tror jag är väldigt viktigt för att man ska komma framåt.

Resultatet av gruppens arbete tror jag kan handla om att förbättra sådant som redan i dag kan göras inom ramen för gällande regelverk, men det kan nog också handla om lagförändringar och förmodligen också om en del förordningsändringar som vi kan behöva göra, inte minst för att få till stånd en bättre samverkan.

Vi måste också titta på reglerna och musklerna som det allmänna har att till exempel avskilja olämpliga gode män, att se till att överförmyndare som inte gör vad de ska blir bättre och hur tillsynsmusklerna i det avseendet kan stärkas på olika sätt. Då behövs nog både lagförändringar och förordningsförändringar.

Vi ger gruppen det här uppdraget. De får sedan återkomma med förslag till regeringen. Och jag kan försäkra er om att i den mån vi behöver göra lagförändringar kommer vi att gå till riksdagen med förslag så fort vi kan. Jag instämmer nämligen i vad många har sagt, att här måste vi agera, vilket också berör den andra frågan, det vill säga om vi ska ta initiativ till ett stort systemskifte och göra om hela systemet. Det är inte något som vi går in i i dag. Jag vill nu ha åtgärder på plats på kort sikt.

Jag utesluter inte att vi kan behöva göra någon större förändring så småningom. I så fall ska det föregås av en diskussion med de politiska partierna, för det är en så pass stor sak att det i så fall måste förankras på det sättet. Men en sådan förändring tar ju årtal att göra, och då kommer vi inte till rätta med de akuta problem som jag ser att vi har just nu. Därför börjar vi med länsstyrelserna och rapporten därifrån.

När det gäller frågan om polisanmälningarna tycker jag nog att vi fick ett gott utfall av det samtal vi hade med länsstyrelse och SKL. Vi är fullständigt överens om att om man misstänker att det förekommer brott ska det prövas av polisen. De ska i så fall öppna en förundersökning som i sin tur kan leda till åtal. Men det är där den prövningen ska ske. Det får inte finnas några andra eventuella överväganden i bakgrunden, det vill säga risken för att man inte får tillräckligt många gode män, utan det är otroligt viktigt för den enskilde att det här systemet fungerar.

Om man misstänker att någon av våra allra mest utsatta medborgare har blivit av med pengar är det klart att samhället måste stå starkt, anmäla det och se till att det blir utrett.

Anf. 21 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Då har vi kommit till den punkt där vi ska tacka för debatten och för svaren och försöka summera.

Det var alltså förra veckan som ministern hade möte med SKL. Det förklarar att ni var lite sena med svaret, men jag väntar så gärna.

100 miljoner kan ha försvunnit från olika huvudmän. Det är stora summor, och framför allt är det stora summor för den enskilde som drabbas.

Jag vill minnas att i Stieg Larssons roman *Män som hatar kvinnor* var det en god man som var den stora skurken. Det har säkert satt en bild av någonting som kanske inte riktigt överensstämmer med verkligheten. Men vi ser en kriminalitet, kanske inte så grov som den men i vissa fall alltför grov.

Det är något som försämrar förtroendet. Ministern nämnde den sociala funktionen. Det är väldigt viktigt att det finns ett förtroende och en tillit som inte solkas ned av den här typen av rykten. En god man kan ju faktiskt göra ett riktigt bra arbete men ändå känna sig utsatt för att vara ifrågasatt.

Men den som drabbas värst är huvudmannen, den enskilde, som råkar ut för det här. Och det går inte att finna ord för att beskriva vilken avsky man känner inför de människor som utnyttjar en situation på det sättet. Att ha tillgång till ett konto, kunna styra över någons liv och inte ta ansvaret fullt ut är förskräckligt. Det borde nästan vara en samhällets uppgift, genom riksdag, regering, länsstyrelser och kommuner, att offentligt be om ursäkt för de handlingar som har begåtts av människor som har ett samhällets uppdrag.

Det är glädjande att notera att ministern beskriver att ett uppdrag är på väg, som går utöver det som redan är utlovat, om att skärpa tillsynen. Vi välkomnar det.

Vi välkomnar också de inspel som har gjorts av Thomas Finnborg när det gäller att se över möjligheten till rotation, om det nu är möjligt att hitta gode män i den uppfattning som behövs, och att få fram ett register. Att även kunna förordna en juridisk person som god man vore välkommet samt att se över möjligheten att öka fribeloppet så att gode män får en ersättning som någorlunda motsvarar den arbetsinsats som utförs.

Tack för debatten!

Anf. 22 THOMAS FINNBORG (M):

Herr talman! Jag tycker att vi har kommit en bit på väg i den här debatten. Det är positivt att man nu tar det första steget. Det som är mest akut är bedrägerierna, tycker jag.

Sedan finns det mycket i den här verksamheten som kan sys ihop runt om i Sverige, för det ser väldigt olika ut i kommunerna. Jag tror att det behövs någon centralt som kan styra upp detta. Det handlar om gemensam utbildning och om blankettsystem. Alla som jag har pratat med saknar någon centralt som skulle kunna hjälpa dem. Jag vet att Eva von Scheele på SKL har varit ett stöd för dem. Men frågan har legat på två olika utskott, eller vad det kallas, på SKL, så beredningarna har varit lite splittrade.

Många kommuner har en bra verksamhet. Jag tror att det skulle vara positivt om flera kommuner samverkade. Mindre kommuner behöver kanske slå ihop verksamheterna för att få en bra verksamhet.

Morgan Johansson sa i svaret att länsstyrelsen ska vara ett stöd för överförmyndaren. Det har man också efterlyst i de olika kommunerna; man saknar ett riktigt stöd.

Ja, vi står inför stora utmaningar i framtiden, och det är förstås viktigt att ha en fungerande och rättssäker verksamhet. Jag tycker fortfarande att det behövs någon form av centralt organ, kanske inte en myndighet, som håller i detta gemensamt för hela Sverige så att man vet vart man ska vända sig.

Jag har inte fler frågor, så jag tackar för debatten och önskar en trevlig sommar.

Anf. 23 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Jag blir lite fundersam när jag lyssnar till ministern, så nu vill jag ha ett förtydligande av vad som är en liten översyn och vad som är en stor översyn. I början sa ministern att man inte kunde göra en stor översyn. Sedan sa ministern att man ska tillsätta en stor översyn om det behövs och att och att en sådan tar flera år.

Av det skälet vill jag att ministern nu lovar att man ska tillsätta en större översyn. Tar den flera år är det i allra högsta grad angeläget att man gör det så fort som möjligt. Då kan vi få något som blir bättre så att vi slipper vara i den situation vi har hamnat i.

SKL i all ära vad gäller att de ska göra förtydliganden och så, men det är inte de som styr landet. Vi måste ha en tydlig lagstiftning, inte bara SKL:s förordnanden och sådant. Det är viktigt.

Låt mig poängtera det som Thomas Finnborg sa om ett centralt organ. Ett sådant är nödvändigt för att överförmyndarverksamheten i landet ska ha något att förhålla sig till och för att man ska se hur överförmyndarverksamheten fortskrider.

Visst ska man anmäla om det begås ett brott, ministern. Men det är den enskilde överförmyndaren i en liten kommun som ska göra denna anmälan; det ska inte huvudmannen göra. Både ministern och jag vet hur svårt det är att göra denna anmälan i en liten kommun där personkännedomen är stor och man har få överförmyndare att ta till. Därför behövs det någon som kan bistå överförmyndaren med det, alltså en nämnd.

Jag vill också tacka för att ministern tar detta på allvar. Jag kan inte nog betona hur viktigt detta är för de människor som behöver denna hjälp.

Anf. 24 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tackar också för debatten och för många av de inspel som har gjorts av interpellanterna om sådant man skulle kunna göra. Jag ser i och för sig framför mig att vi kan täcka in det allra mesta av det med det uppdrag vi ger till länsstyrelserna. Skulle vi behöva göra något större får vi återkomma till partierna om det. Då talar vi om en större utredning.

Men som jag sa är det viktigaste just nu att vi inriktar oss på att försöka komma åt de problem som vi kan klara av på relativt kort sikt.

Jag ser detta uppdrag som en startpunkt. Det är såklart inte SKL som ska utforma regelverket; det förstår jag också. Det är inte heller så det ska

tolkas. Min poäng var att SKL måste vara med i den grupp som ska se över hur man i så fall ska förändra regelverket.

Intrycket av det möte jag hade är att bara man sätter man ihop de viktiga aktörerna i samma rum och ger dem ett uppdrag kan de lösa mycket. Sådant som måste ändras i lagstiftningen får vi ta hit, men de kan göra mycket inom ramen för det de redan kan.

Ola Johansson tog upp att det i Stieg Larssons bok *Män som hatar kvinnor* var en god man som var den stora skurken. Låt mig påminna om att det också var en god man som var en av hjältarna, nämligen den gode man som Lisbeth Salander hade först. Han fungerade närmast som en fadersfigur för henne under lång tid. Jag tror att han i boken beskrevs som en rättrådig gammaldags gråsosse. Jag ville bara ha sagt det.

De allra flesta gode män gör ett strålande arbete. Det är dock inget argument för att vi inte ska stärka tillsynen, för det ska vi givetvis göra.

Tack för en bra debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2015/16:615 om månggifte

Anf. 25 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jessika Roswall har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att hindra månggifte i Sverige.

Låt mig börja med att klargöra att det inte är tillåtet att ingå äktenskap i Sverige om man redan är gift. Det är till och med straffbart. Som Jessika Roswall påpekar är det däremot tillåtet i en del andra länder. Detta är inte ett förhållande som vi kan ändra genom svensk lagstiftning.

Det främsta syftet med den internationella privaträtten är att, med ett visst inslag av diplomati, förhålla sig till att varje land har sin egen lagstiftning. Huvudregeln i svensk internationell privaträtt är därför att ett utländskt äktenskap erkänns här om det är giltigt i det land där det ingicks.

Möjligen tecknar Jessika Roswall i övrigt en alltför förenklad bild av rättsläget. Det finns trots allt regler som begränsar utrymmet att erkänna utländska polygamiska äktenskap. Dessa regler innebär att en person med anknytning till Sverige inte kan ingå månggifte i ett annat land och sedan få det erkänt i Sverige.

I övriga fall har myndigheterna möjlighet att vägra att erkänna äktenskapet om det anses uppenbart oförenligt med grunderna för den svenska rättsordningen. Detta kallas ordre public.

Det är inte alls säkert att svenska domstolar skulle anse att ett polygamt äktenskap är förenligt med grunderna för vår rättsordning. Det är dock upp till myndigheterna att pröva om ett utländskt äktenskap ska erkännas när det visar sig att den ena maken redan är gift, och det är upp till domstolarna att skapa vägledande avgöranden i frågan.

Jag följer utvecklingen och kommer att agera om det skulle visa sig nödvändigt.

Anf. 26 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Den internationella privat- och processrätten har diskuterats mycket de senaste åren. Det beror delvis på vårt medlemskap i EU och delvis på den internationalisering vi ser. Människor bildar såklart familj över gränser, och detta finns det all anledning att återkomma till. Jag vet att justitieministern nyligen var på ett rådsmöte för att diskutera just privaträttsliga regler inom familjerätten.

Men det vi diskuterar i dag är det omvända: en privaträttslig regel som är tillåten i vissa andra länder men inte i Sverige och som är helt främmande för vår rättsordning, nämligen polygama äktenskap.

I svensk rätt behandlar vi sedan mer än hundra år makar i ett äktenskap lika. Lika länge har inte två makar av samma kön haft samma rättigheter, men i dag är det självklart. Det är en del av vår svenska rättsuppfattning och en grundläggande rättighet att vardera maken tillförsäkras lika rätt och samma skyddsregler. Därtill har vi en grundlag som slår fast människors lika värde och att det ska råda jämställdhet mellan könen.

I de polygama äktenskap vi här talar om är det företrädesvis en man som är gift med flera fruar. Detta är tillåtet i flera länder, och dessa länder är ofta patriarkala. Polygami förknippas ofta med kvinnoförtryck. Dessa äktenskap bygger inte, som i Sverige, på jämställdhet mellan makarna.

För ett antal månader sedan besökte civilutskottet Skatteverket. En av frågorna vi tog upp var registreringen av polygama äktenskap, vilket sker av myndigheten.

Det är mycket riktigt så som justitieministern säger i sitt svar att det inte tillåtet i Sverige att ingå äktenskap om man redan är gift. Det påstår jag inte heller i min interpellation, men de facto finns det närmare 300 polygama äktenskap registrerade hos Skatteverket. Även om myndigheten kan vägra registrering görs det ändå.

Detta får konsekvenser för många delar av familjerätten. Det första man tänker på är arvsrätten. Vad händer exempelvis om mannen med tre fruar avlider? Är samtliga fruar dödsbodelägare? Om den avlidne har barn med de olika fruarna, hur ska barnen bedömas? Är de särkullbarn?

Justitieministern menar i sitt svar att jag förenklar bilden av rättsläget. Det var absolut inte min avsikt, utan jag ville snarare lyfta upp frågan om att polygama äktenskap enligt mitt förmenande bekräftar ett fortsatt förtryck och är något som vi inte ska legalisera. Jag ville också lyfta upp de civilrättsliga konsekvenserna som detta får.

Ordre public, som justitieministern tog upp, betyder att svensk domstol kan avstå från att tillämpa utländsk rättsordning om det uppenbart strider mot svensk rättsordning. Justitieministern säger att han inte är säker på om svenska domstolar skulle anse polygama äktenskap förenliga med vår rättsordning.

Min uppfattning är att de inte är det. De strider mot såväl grundlagen som ordre public. Men som jag nyss sa och som jag skrev i interpellationen är det ett problem när en myndighet i Sverige registrerar äktenskapen. Det får konsekvenser och är otillfredsställande.

Jag tror inte att dessa situationer kommer att minska med den omvärld vi nu ser. Jag anser att politiken måste vara tydlig med att polygama äktenskap inte godkänns.

Prot. 2015/16:119

14 juni

Svar på
interpellationer

Justitieministerns vänta-och-se-svar är inte tillräckligt. Vad anser justitieministern om att det är ovisst för de kvinnor som lever i polygama äktenskap vad som händer om maken dör? Vilka rättigheter har de? Hur ska barnen behandlas? Ska de behandlas lika eller inte?

Anf. 27 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag lät riksdagens utredningstjänst, RUT, göra en utredning om månggifte och polygama förhållanden, och jag fick den i min hand den 14 mars i år. Den har ganska nya siffror, vill jag påstå. Man pratar om att det är 300 stycken, men det är ju 300 *äktenskap*. Det är betydligt fler personer som är involverade i dessa äktenskap.

Enligt RUT-utredningen, som nu blir offentlig och som man därmed säkert kan begära ut, finns det 292 registrerade. Men då är det framför allt antalet män som är registrerat, eftersom det i huvudsak är män som är gifta med flera kvinnor. Eftersom kvinnorna bara är gifta med en man registreras de inte på samma sätt.

Det totala antalet personer som det rör sig om när man räknar ut det är strax över 700 vuxna. Till detta ska läggas de eventuella barn som finns i äktenskapen. Om man räknar med att varje kvinna har genomsnittligt antal födda barn under livstiden, vilket är två stycken, pratar vi om åtminstone 1 000 barn. Det är alltså flera tusen personer i Sverige som berörs av dessa polygama förhållanden. Jag tycker därför inte att man ska förringa och säga att detta är ett litet problem.

Jessika Roswall nämner att det är helt främmande för vår rättsordning och tycker att ett vänta-och-se-svar inte är tillräckligt. Då finner jag det lite märkligt att Moderaterna själva väntade och såg i åtta år utan att göra något över huvud taget. Åtminstone gjorde de ingenting för att göra den lilla lagändring som innebär att man helt enkelt förbjuder registrering av månggifte och polygama förhållanden helt i Sverige, vilket vore rimligast.

Så sent som den 21 maj 2015 skrev tre moderater på SVT Opinion under rubriken "Självklar rättighet med antalsneutrala äktenskap": "Staten och politiker kan inte avgöra vilka som man blir kär i och bör heller inte avgöra hur många man vill gifta sig med." Det är skönt att se att Moderaterna nu har ändrat uppfattning.

Senare i debattartikeln skriver de: "Sverige erkänner redan idag polygama äktenskap när människor som flyttar till Sverige tidigare gift sig i ett annat land. Men man tillåter inte att folk gifter sig med mer än en person innanför landets gränser. Detta är en inkonsekvens som bör rättas till." Den delen av artikeln kan jag hålla med Moderaterna om. Jag tycker att den bör rättas till så att det inte är möjligt att vara gift med fler än en person i Sverige.

Det finns flera andra exempel där Moderaterna har uttalat sig för månggifte. Moderata Ungdomsförbundet i Skåne vill tillåta månggifte, vilket de fastslog och gick ut med i SVT den 23 februari 2015.

Samtidigt som jag frågar regeringen om de tänker göra den lilla lagändringen att helt enkelt förbjuda månggifte vill jag fråga Moderaterna om de verkligen avser att agera för en sådan ändring. Vi sverigedemokrater skulle utan vidare ställa oss bakom ett sådant förslag, men vi har inte sett något i utskottet. Vi har inte sett några sådana förslag över huvud taget från Moderaterna. Än så länge har det uteslutande varit munväder.

Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Utgångspunkten är, som vi alla vet, att det är förbjudet att ingå äktenskap med fler än en person – det som man kallar för polygami. Det är till och med straffbart och kan ge böter eller upp till två års fängelse. Det finns inga som helst planer hos regeringen på att ändra detta i något avseende. Jag vet att det förs en diskussion på många håll, men det finns inga planer på att göra någon ändring i den delen.

Samtidigt vet vi att det förekommer i andra länder och traditioner, företrädesvis i muslimska länder, men det finns också i kristen tradition, hos mormonerna.

Som Jessika Roswall berörde är rättsläget oklart i de fall där man inte har någon anknytning till Sverige. När det gäller de fall som Jessika Roswall hänvisade till, alltså de fall som Skatteverket ska ha registrerat och som ska uppgå till nästan 300, ser man vid en djupare analys att personerna i de allra flesta fall är att betrakta som falska bigamister.

Det kan röra sig om fall där man har varit gift tidigare men där man inte kan visa att äktenskapet är upplöst eller att ens före detta make är avliden. Då är man fortfarande registrerad. För detta talar det faktum att 64 av de 292 är kvinnor. Det skulle alltså röra sig om kvinnor som har två eller tre makar, eller hur många det nu handlar om. Många av de registrerade fallen gäller detta. Såvitt jag vet är polyandri inte tillåtet i något land, så i de allra flesta fall rör det sig om denna typ av fall.

En sådan registrering som Skatteverket gör är inte ett erkännande utan en administrativ åtgärd. Enligt den information jag har inhämtat har ingen domstol i Sverige hittills erkänt polygami i den meningen att man till exempel har beslutat om ett arv eller en bodelning när det rör sig om flera olika makar. Det kan man kanske tycka är underligt, eftersom det trots allt kan röra sig om situationer som man egentligen borde ha stött på för länge sedan. Men hittills har, såvitt jag vet, denna fråga aldrig prövats av en svensk domstol.

I så fall kommer den att prövas mot frågan om ordre public, det vill säga om detta är förenligt med svensk rättsordning. Om en domstol kommer fram till att det är det vet vi inte; den kan lika gärna komma fram till motsatsen. Då får vi naturligtvis vara beredda att agera, men i avvaktan på det skulle jag vilja att vi ber Skatteverket att analysera siffrorna och uppgifterna mer noggrant för att se vad det rör sig om för fall. En sådan studie förbereder vi på departementet.

Anf. 29 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Tack för svaret, ministern!

Jag kan säga till Mikael Eskilandersson på en gång att enligt min uppfattning, som jag har både sagt och skrivit, strider detta mot ordre public, och det ska inte tillåtas i Sverige. Sedan kan man diskutera detta.

Även om myndigheten inte erkänner det har vi uppenbarligen ett antal registrerade äktenskap där vi inte vet vad som kommer att ske. Jag menar att ordre public är något som vi har i vårt rättssystem. Alla rättsstater har det, och det tycker jag är rimligt. Det är till för de situationer där det finns en konflikt eller en lucka i lagen som domstolen behöver täppa till.

I det här fallet har vi en situation med ett antal ärenden registrerade. Man kan tycka att det är konstigt att detta inte har prövats ännu, men det

kommer förmodligen att prövas någon gång. Därför kan jag tycka att just denna fråga kanske inte ska lösas av domstolen utan av lagstiftaren. Det finns många demokratiska skäl till detta.

Med detta tackar jag för debatten. Jag har inte för avsikt att kliva upp i talarstolen igen. Jag vill inte på något vis förenkla eller föringa utan snarare lyfta upp en fråga och ett problem som vi ser, för det får konsekvenser för den civilrättsliga lagstiftningen eller för praxis inom civilrätten som får betydande inflytande på många människor framöver.

Anf. 30 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Det är tråkigt att Jessica Roswall väljer att inte gå upp i talarstolen igen eftersom jag då inte kommer att få svar på frågan om Moderaterna tänker agera för att förbjuda registrering av månggifte.

Vad gäller falska bigamister vill jag säga till Morgan Johansson att vi har 64 fall av kvinnor registrerade men att det inte finns någon anledning att tro att det finns fler falskregistrerade män än kvinnor. I så fall skulle vi fortfarande, om vi drar av 64, ha 230 män som faktiskt är bigamister.

Vi vet att det finns bigamister i Sverige och att det finns män som är gifta med flera fruar. Detta finns i diverse dokumentärer, inslag på radio och intervjuer med personer som har levt i förhållanden där man har varit gift med flera personer.

Det finns dessutom en typ av bigamister som inte registreras hos Skatteverket, och det är de som helt enkelt gifter sig med flera i Sverige och vet om att det är olagligt att registrera det och därför struntar i att göra det. Jag vet att det i dag finns ett par jurister, tror jag att det var, som jobbar med att titta närmare på hur många det kan finnas.

Det är inte riktigt sant heller att de här siffrorna stämmer. Men jag ser fram emot att man tar i med hårdhandskarna och lyfter upp problemet och i alla fall försöker få ett grepp om hur många som finns, för i dag verkar läget något oklart.

Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt det aldrig råda något tvivel om att polygami och bigami är förbjudet. Det är till och med straffbart. Vi har inga som helst planer på att ändra på det regelverket, utan det ska vi hålla på.

När det gäller äktenskap som har ingåtts utomlands av människor som inte har någon anknytning till Sverige är frågan ännu inte ställd på sin spets av en domstol när det gäller huruvida det här är förenligt med grundläggande svensk rättsordning. Skulle det göras och bli ett utfall som vi måste agera på får vi i så fall göra det.

Jag tycker inte att man ska spekulera i siffrorna, men vad jag menar när jag pekar på siffrorna, Mikael Eskilandersson, är just att en stor mängd av de här registreringarna förmodligen är knutna till situationer där man inte har kunnat visa att ens före detta make är avliden eller ett papper där det formellt framgår att man har genomgått skilsmässa, och därför står registreringen kvar. Men det får ingen rättslig verkan förrän dess att en domstol prövar frågan, och det har hittills aldrig skett. Vi får som sagt vara beredda att agera om det läget uppstår.

Så länge tycker jag att vi ska se till att Skatteverket kan gräva lite mer i siffrorna för att se vad som egentligen finns i grunden för detta, och det är ett sådant uppdrag som jag menar att vi ska ge.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:119
14 juni

Svar på
interpellationer

§ 13 Svar på interpellation 2015/16:639 om skyddsbehövande tolkar

Anf. 32 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Allan Widman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att de tolkar som varit anställda vid Sveriges internationella insatser ges möjlighet att få sina asylansökningar prövade vid en svensk beskickning utomlands.

De afghanska tolkarnas arbete har varit av central betydelse för att svenska förband har kunnat verka i Afghanistan. Att stödja de tolkar och andra lokalanställda med skyddsbehov som har bistått den svenska styrkan i Afghanistan har regeringen ansett vara viktigt.

I samband med att vårt militära engagemang inom ramen för International Security Assistance Force, ISAF, i huvudsak avslutades sommaren 2014 bedömde ansvariga myndigheter att ett antal tolkar hade behov av skydd, och de beviljades därför uppehållstillstånd i Sverige inom ramen för vidarebosättning. Det handlade om individuella lösningar för ett antal personer som myndigheterna identifierade som akut skyddsbehövande vid den tiden.

Det är inte möjligt att ansöka om uppehållstillstånd som kvotflykting, utan presentation av personer som föreslås bli uttagna för vidarebosättning måste lämnas av FN:s flyktingkommissarie, UNHCR, eller en svensk utlandsmyndighet. Prövningen sker självständigt av Migrationsverket enligt utlänningslagens regler efter hörande av Säkerhetspolisen. Det handlar om en individuell prövning utifrån bedömning av skyddsbehov enligt utlänningslagens bestämmelser.

En person som vill få internationellt skydd i Sverige ska lämna in sin asylansökan till en behörig myndighet, det vill säga till en av Migrationsverkets ansökningsenheter i Sverige, eller kontakta gränspolisen när han eller hon reser in i Sverige. Om en person skulle vända sig till en svensk ambassad i syfte att söka asyl i Sverige är ambassaden skyldig att ta emot ansökan och sända den vidare till Migrationsverket för beslut. Enligt utlänningslagens bestämmelser är det emellertid inte möjligt att bifalla en asylansökan från en person som inte befinner sig i Sverige. Den som inte har möjlighet att ta sig till Sverige för att söka skydd kan vända sig till UNHCR.

Sverige har tagit ansvar för de personer som svenska myndigheter bedömt har en allvarlig hotbild och skyddsbehov kopplat till sin tjänstgöring hos Försvarmakten i Afghanistan. Det är inte regeringen som bedömer och fattar beslut i enskilda ärenden, utan det är självständiga myndigheter som har ansvaret för att hantera denna typ av frågor enligt befintlig lagstiftning. Regeringen är enligt regeringsformen förhindrad att fatta beslut i ärenden som rör myndighetsutövning mot enskild.

Som alltid är det viktigt att dra lärdomar av hur tidigare arbete fungerat, i det här fallet vad gäller att hantera frågor kopplade till lokalanställda vid internationella insatser. Jag ser mot bakgrund av det framförda i nuläget ingen anledning att vidta några åtgärder med anledning av Allan Widmans fråga.

Anf. 33 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Tack, justitie- och migrationsministern, för det svar som gavs! Det var en tämligen utförlig genomgång av gällande rätt på området.

Naturligtvis kan inte regeringen i enskilt fall besluta hur förvaltningsmyndigheter ska agera, men däremot har regeringen initiativrätt när det gäller lagstiftning. Min fråga är inte i första hand juridisk, herr talman, utan den är politisk och till och med moralisk.

Tolkarna i den svenska statens tjänst i Afghanistan har fullt ut delat våra soldaters risker. Två av dem betalade det yttersta priset och dog i svensk statlig tjänst i Afghanistan. Flera av de andra har blivit skadade av motståndare.

Det var den förra regeringen som tog initiativet till det som numera kallas för en särskild ordning. Statsrådet återkommer till denna i sitt svar. Den innebär att en del personer har valts ut av Försvarsmakten och Migrationsverket för så kallad vidarebosättning, alltså det som förr kallades kvotflyktingar.

Men det här initiativet omfattade bara de tolkar som var i tjänst senast vid årsskiftet 2013/14. Alla de som tidigare tjänstgjorde som tolkar i den svenska insatsen i Afghanistan blev inte föremål för någon bedömning från Försvarsmaktens sida. Försvarsmakten menar att man inte heller har möjlighet att göra detta beträffande tidigare anställda.

Resultatet har blivit, herr talman, att ett drygt tjugotal tolkar nu finns kvar i Afghanistan.

Det var den förra regeringen som tog initiativet till den här särskilda ordningen. Jag ska gärna säga att det var bra att man över huvud taget tog någon form av initiativ. Men initiativet och den särskilda ordningen kan vi konstatera har varit helt otillräckliga. Hela processen framstår som slumpartad. Det är tjänstgöringsdagar som avgör huruvida man kan få sitt skyddsbehov tillgodosett eller inte.

Vi har upplevt hur myndigheterna, Migrationsverket och Försvarsmakten och även delar av Regeringskansliet, bollar den här frågan om tolkarna mellan sig. TT ville få kommentarer så sent som i går från Regeringskansliet, och de blev först hänvisade till UD och sedan över till Justitiedepartementet.

Vi har också sett hur en chefsjurist vid Migrationsverket ett par dagar före dom i migrationsdomstolen kommit på oanmält besök och lämnat information om de prövningar som pågick. I dag kunde vi läsa på TT att när tre tolkar åkte till Kabul för att pröva om de kunde lämna in en ansökan om uppehållstillstånd öppnade inte den svenska beskickningen i Afghanistan sin dörr för dem eller ens kom till porten och lyssnade på vad de hade att säga.

Det har också skickats instruktioner från Migrationsverket till ambassader om att när den här typen av ärenden är uppe ska man inte ställa några frågor om skyddsbehovet.

Vad vi har sett och vad vi ser, herr talman, är ett haveri för den särskilda ordning som har införts. Försvarsutskottet har informerat sig, och jag ställer själv en fråga till generaldirektören Anders Danielsson rörande om det krävs lagstiftning för att vi ska få rättssäker offentlig prövning av tolkarnas skyddsbehov. Hans svar var glasklart: ja.

Prot. 2015/16:119

14 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 34 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Allan Widmans kritik faller tungt på den gamla regeringen. Jag uppfattar det som att Allan Widman är kritisk till de begränsningar som gjordes då.

Grunden är att 2013–2014 gav man enligt denna särskilda ordning 23 tolkar och övriga lokalanställda med skyddsbehov uppehållstillstånd i Sverige. Sammanlagt var det 68 personer.

Det gjordes av myndigheterna. Det var en ordning där Försvarsmakten gick till Migrationsverket med sin bedömning av vilka det var som behövde detta skydd utifrån sin tjänstgöring i Afghanistan. Sedan beviljade Migrationsverket, inom ramen för kvoten, faktiskt alla dem som Försvarsmakten gick med till Migrationsverket.

Det här var alltså på den gamla regeringens tid. Det är två år sedan den bedömningen gjordes. Där bedömdes skyddsbehovet. Där fattades de besluten. Jag har varken möjlighet eller anledning att överpröva den bedömningen nu, två år efteråt.

Det är naturligtvis så att var man än drar gränsen, om det är i tid, om det handlar om en krets eller om ett visst land, så kommer vi alltid att hamna i situationer där människor inte blir nöjda och som säger att de också vill vara med i den kretsen. Och varför ska vi bara prata om tolkar? Varför inte assistenter eller chaufförer eller andra lokalanställda?

Jag tycker inte att vi kan hamna i en situation där man bara för att man har jobbat för en svensk ambassad eller en svensk beskickning ska ha försteg till en asylansökan i Sverige eller i värsta fall, något slags självklar rätt att få asyl i Sverige. Så kan det inte fungera.

Vi har den här ordningen som användes av den gamla regeringen, det vill säga vi har möjlighet att ta människor till Sverige på kvoten. Det användes förra gången. Det är en metod som jag tycker att man ska använda igen om det kan behövas. Men att gå in och ompröva ärenden retroaktivt i enskilda fall, någonting som faktiskt inte ens den förra regeringen och min företrädare gjorde eftersom detta helt och hållet hanterades av Försvarsmakten, kan vi inte göra. Jag finner heller ingen anledning att ändra hela systemet.

Skulle den här situationen uppkomma igen, ja, då får vi använda oss av det kvotssystem som vi har i dag, i enlighet med vad man gjorde tidigare.

Anf. 35 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Den gamla regeringen ska ha både beröm och faktiskt också kritik – beröm i den meningen att det är första gången en regering över huvud taget har reflekterat över och tagit initiativ i den här frågeställningen som har funnits med oss inte bara i Afghanistan utan i andra internationella insatser. Kritiken är att systemet inte fungerar. Det är inte förut-sägbart, det är inte rättssäkert, det är inte offentligt och det finns inga möjligheter till överklagande eller liknande prövning.

Jag kan bara konstatera att systemet har varit extremt slumpmässigt bland dem som har tjänstgjort för den svenska staten. Vi kan i dag läsa om en tolk som heter Ahmad. Han tjänstgjorde från 2005 till 2012, alltså i sju år. Han får av någon anledning inte möjligheten att få sitt skyddsbehov prövat. Däremot fick andra tolkar som har tjänstgjort i två år så sent som genom migrationsdomstolens dom den 7 mars 2016 permanent uppehållstillstånd i Sverige.

Det är inte så, herr talman, att jag står här och säger att alla tolkar och alla lokalanställda ska ha rätt till uppehållstillstånd i Sverige. Det vore naturligtvis en obegriplig ordning. Vad jag säger är att man i alla fall ska ha rätt att få den frågan prövad. Jag märker att justitie- och migrationsministern lite grann devalverar de insatser som våra tolkar har gjort. De har, herr talman, stått bredvid svenska officerare och soldater i kontakt med motståndare, och flera av dem har, som jag redogjorde för i mitt tidigare inlägg, faktiskt också dött i svensk tjänst.

Det är inte jämförbart med att städa camper, leverera livsmedel eller motsvarande. De har varit synliga för motståndaren, och de är tyvärr genom de informationer som bland annat finns på internet avbildade, avfilmade och fullt nåbara för den som vill i deras hemland.

Vad jag talar om, herr talman, är att vi behöver få ett system som fungerar, där de som har ett skyddsbehov får en möjlighet förutsatt att detta har uppkommit genom tjänstgöring för den svenska staten. De som inte har skyddsskäl ska naturligtvis inte bli föremål för något uppehållstillstånd.

Jag blir mycket, mycket oroad när justitie- och migrationsministern säger: ”skulle den här situationen uppkomma igen”. Det kan jag säga att det kommer den att göra. Vi befinner oss just nu i Mali. Där anlitar vi också lokala tolkar, och det är lätt att se paralleller mellan Mali och Afghanistan. Kommer de här problemen upp igen är det precis samma system vi ska använda.

Jag tycker att det är rätt märkligt att en justitie- och migrationsminister är beredd att acceptera ett system som inte är offentligt, inte är rättssäkert, inte är förutsägbart och som slår slumpartat bland de skyddsbehövande. Ambitionerna borde vara högre.

Nu kan vi konstatera att migrationsdomstolen i Malmö den 7 mars 2016 gett permanent uppehållstillstånd till tre personer med stöd av Europakonventionen om mänskliga rättigheter, i förening med de stadganden som finns i utlänningslagen om att när synnerliga skäl föreligger kan personer anses ha en särskild anknytning till Sverige och därmed få stanna.

Herr talman! Jag tror att det är mycket, mycket små åtgärder som regeringen behöver föreslå riksdagen för att vi ska få en mer tillfredsställande ordning.

Anf. 36 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Allan Widman talar om att det var en slumpmässig ordning. Jag utgår ju ifrån att Försvarsmakten också på den borgerliga regeringens tid hade gott omdöme. Men vad jag förstår på Allan Widmans kommentarer anser han att de inte hade det.

Jag måste ändå lita till det omdöme som man hade då och de avgränsningar som man gjorde då. Då bedömdes skyddsbehovet. Då sa man att

det här skyddsbehovet fanns för dessa 23 individer, dessutom med familjer. Det var sammanlagt 68 personer som man tog till Sverige 2013 och 2014. Det måste jag lita till, och det tänker jag också göra.

Att det sedan finns fler som gärna skulle vilja komma till Sverige menar jag inte talar för att vi måste göra om hela systemet. Hur du än gör om ett system kommer du alltid att ha en krets som skulle vilja följa med, utöver dem som i slutändan får lov att stanna. De avgränsningarna kommer du alltid att stå inför.

Allan Widman är missnöjd med den gamla regeringens beslut i de här avseendena. Det kan jag förstå att han är, men han behöver inte utgå från att vi skulle göra samma typ av avgränsningar i kommande situationer, även om det i slutändan visserligen är myndigheternas beslut som det handlar om.

Jag tänker inte göra om hela systemet för att vi ska kunna skapa trygghet för dem som har jobbat för Sverige. Jag menar att vi kan jobba inom ramen för den flyktinglagstiftning och det kvotsystem som vi har i dag. Vi kanske kan göra ett bättre jobb än vad den gamla regeringen gjorde nästa gång de här fallen kommer, för jag delar uppfattningen att det nog inte är sista gången. Vi kommer att ha fler sådana här situationer framöver, men jag tänker inte överpröva de beslut som fattades under den förra regeringen.

Anf. 37 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Jag tror att det finns rätt många ordningar som överprövas av den nya regeringen, och det är väl själva innebörden av att man kommer till regeringsmakten. Man har då möjligheten att både ompröva och förnya politiken på olika punkter.

Det är inte Försvarmakten som gör dåliga bedömningar. Jag har aldrig sagt det. Vad jag har sagt är att Försvarmakten anser sig enligt en gällande förordning förhindrad att pröva andra än de som är i tjänst när det gäller det här skyddsbehovet. De har alltså bara kunnat pröva dem som tjänstgjorde så sent som årsskiftet 2013/14. Alla som tjänstgjort tidigare har inte ens blivit föremål för någon sådan här prövning, av det enkla skälet att Försvarmakten anser sig förhindrad på rättsliga grunder – rättsliga grunder som justitie- och migrationsministern inte verkar ha någon som helst vilja att ändra på.

Det slutresultat som vi nu ser, herr talman, är något motsägelsefullt. Sverige har under det senaste året tagit emot tiotusentals asylsökande från Afghanistan, varav många ensamkommande flyktingbarn. Men justitie- och migrationsministern visar ingen som helst vilja att hjälpa det tjugotal tolkar som tjänstgjort på Sveriges uppdrag i internationell insats i Afghanistan.

Jag säger inte att all lokalt anställd personal villkorslöst ska få komma in. Jag säger bara att de måste beredas en rätt till prövning som är rättssäker, offentlig och förutsägbar. Men jag kan bara konstatera efter den här förhållandevis långa interpellationsdebatten, herr talman, att det finns ingen vilja att stå upp för de här människorna.

När vi var där var det många soldater som sa till dem: Ni är våra vapenbröder. Men nu har vi lämnat dem, och vi ger dem inte ens möjligheten att få sina skäl prövade. Jag tycker, herr talman, att det är mycket dåligt.

Anf. 38 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Herr talman! Allan Widman borde kanske rannsaka sig själv en stund. Det här är ju inte Allan Widmans första år i riksdagen. Han har suttit i riksdagen länge och varit försvarspolitiskt aktiv under – mig veterligen – hela den perioden, inklusive åren 2013 och 2014.

Vad gjorde Allan Widman i förhållande till den gamla regeringen för att man skulle uppfylla de krav som man nu ställer på den nya regeringen? I praktiken säger han att vi ska rätta till beslut från den gamla regeringen som han upplever inte var korrekta, dessutom i enskilda fall. Jag sa att det kan jag inte göra.

Sverige som land har tagit ansvar för 23 personer plus deras familjer, alltså sammanlagt 68 personer. Det var den bedömningen som Försvarsmakten gjorde vid det tillfället. Jag kan inte gå in och överpröva Försvarsmaktens bedömning, det ska jag inte göra.

Då frågar Allan Widman mig: Men kan du inte göra om hela systemet, så att man kan söka asyl på ambassader eller beskickningar? Då svarar jag: Nej, låt oss använda oss av det kvotflyktingsystem som vi har i dessa fall igen. Nästa gång det här blir aktuellt kanske vi kan göra ett bättre jobb än den borgerliga regeringen gjorde. Det får vi se när vi kommer dit.

Alldeles oavsett hur man landar i dessa lägen kan jag garantera att det alltid kommer att finnas en grupp som säger: Men jag har också varit med, jag är också hotad och jag har också dessa behov. Så pass komplex är ju hela denna materia.

Vi håller oss till det system som finns. Vi ska kanske göra ett bättre arbete än vad den tidigare regeringen gjorde nästa gång det blir aktuellt. Men jag är ändå ganska glad över att vi har kunnat ge nästan 70 personer av dem som har jobbat för oss skydd i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2015/16:646 om juridisk status för digitala uppslagsverk med offentlig konst

Anf. 39 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Herr talman! Mikael Eskilander har frågat mig om jag tänker vidta några åtgärder för att förändra lagstiftningen med anledning av ett beslut av Högsta domstolen som gäller möjligheterna att återge konst i det offentliga rummet.

Som alltid när det gäller upphovsrätt är det viktigt att hitta rätt balans mellan upphovsmännens rättigheter och andra intressen. En utgångspunkt bör vara att det ska finnas goda möjligheter att ta del av och dela med sig av det offentliga rummet. Det är alltså naturligt att upphovsmännens intressen ibland måste stå tillbaka. I vilken omfattning detta ska ske är dock inte självklart.

I avgörandet från Högsta domstolen aktualiseras bestämmelser i upphovsrättslagen som i vissa fall ger möjlighet att fritt avbilda konstverk som är placerade utomhus.

Mikael EskilanderSSon menar att avgörandet kan förväntas få konsekvenser för hela den digitala utvecklingen och tar bland annat upp sökmotorer, serverägare och länkning. Avgörandet handlar emellertid om hur de aktuella bestämmelserna ska tillämpas på en databas med offentlig konst på internet. Jag menar att det inte är möjligt att dra de långtgående slutsatser som Mikael EskilanderSSon gör utifrån det här enskilda avgörandet i en begränsad fråga.

EU-kommissionen arbetar för närvarande med en översyn av EU:s regelverk om upphovsrätten, bland annat när det gäller inskränkningar, och ett förslag kan förväntas under hösten. Till de inskränkningar som kommissionen ser över hör den som är aktuell i Högsta domstolens avgörande. Det kommer alltså att finnas möjlighet att inom ramen för den aviserade översynen närmare överväga hur gränserna ska dras i olika avseenden.

Anf. 40 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Tack, Morgan Johansson, för svaret! En sak som dock helt saknades i svaret var vad regeringen egentligen tycker. Ska det vara möjligt att publicera ett foto av ett offentligt konstverk på nätet och därmed göra det sökbart för andra? Ja eller nej? Svårare än så är inte frågan i grunden.

Något svar på frågan vad regeringen egentligen tycker får jag inte, och svaret andas nonchalans mot den kanske snabbast växande branschen just nu. Företagare och internetutvecklare som hanterar bilder på nätet bör ha rätt att få svar på om deras verksamhet är inte bara laglig utan kanske framför allt önskvärd av regeringen. Då håller det inte att hänvisa till att EU kanske kommer med nya direktiv till hösten.

Det Wikimedia har gjort var att göra möjligt för människor att ladda upp egna fotografier av konstverk, och därefter var det möjligt för andra att söka dessa bilder. Egentligen gör Google och alla andra sökmotorer samma sak med den skillnaden att de normalt inte tillhandahåller själva serverutrymmet. Dock sägs det i avgörandet från Högsta domstolen mycket tydligt att det är att överföra verken till allmänheten som är problemet. Jag citerar från domen:

”Högsta domstolen förklarar att bestämmelsen i 24 § första stycket i upphovsrättslagen, där inskränkningen i upphovsmannens ensamrätt är begränsad till avbildningar, inte ger Wikimedia rätt att från sin databas med fotografier av konstverk, stadigvarande placerade på eller vid allmän plats utomhus, överföra verken via internet till allmänheten. Huruvida förfogandet sker i kommersiellt syfte saknar betydelse.”

Högsta domstolen verkar alltså ha hängt upp sig på att Wikimedia gör bilderna av verken tillgängliga. Jag kan inte tolka detta på något annat sätt än att alla sökmotorer nu ligger risigt till och även systemsidan Wikipedia, som i huvudsak innehåller text men som ofta när man skriver om offentliga konstverk har med en bild för att visa vad man menar.

Eftersom sökmotorer gör samma sak som Wikimedia, det vill säga att de överför verken via internet till allmänheten, kan allmänheten i stället för att använda Wikimedia använda till exempel Google för att få fram i grunden samma sak. Om jag till exempel googlar på ”torget Perstorp” får jag upp bilder på det konstverk som finns där, vilket är precis det som Wikimedia inte tillåts göra.

Om jag dessutom vet att konstnären heter Folke Truedsson och konstverket *Formvandring* blir antalet bilder på konstverket nästan obegränsat vid en vanlig googling. Detta är nästan uteslutande bilder som inte har blivit godkända av konstnären. Visst, med Google får jag även fram en massa andra bilder som föreställer allt möjligt annat, och därför finns det en marknad för tjänster som Wikimedia. Men det kan knappast vara det som avgör om Google är lagligt, att Google tar med även andra bilder.

Herr talman! Morgan Johansson hänvisar i sitt svar till att jag drar för långtgående slutsatser av domen i ett enskilt mål. Men detta är inte vilket mål som helst. Det är ett särskilt avgörande av landets högsta instans av just frågan vad som gäller bilder av offentlig konst på nätet, som nu är vägledande, eller prejudicerande som det heter på byråkratsvenska, för samtliga andra domstolar i landet och troligtvis kommer att vara det under många år framöver.

Med största sannolikhet kommer ingen domstol i Sverige att våga gå emot Högsta domstolen och göra en annan tolkning. Vet inte Morgan Johansson hur rättsväsendet fungerar? Att Högsta domstolens domar blir vägledande för alla andra rättsinstanser bör Morgan Johansson ha koll på, och jag tror att han mycket väl vet detta.

Anf. 41 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Herr talman! Frågan om upphovsrätt och immaterialrätt har alltid varit en aktuell fråga. Under den senaste tiden har jag dock märkt att frågan har dykt upp över ytan och att allt flera aktörer pratar om den, trots digitaliseringen. Och jag vill här betona framför allt ordet "trots", för någonstans har digitaliseringen ställt till det för lagstiftningen.

Lagen har inte hängt med, som så ofta när vi pratar om och behandlar olika former av digitaliseringen. Senast kunde vi höra debatten om filmpolitiken, som jag vet att ministern har varit delaktig i, med tanke på den illegala nedladdningen och Piracy.

Herr talman! Jag har några frågor till ministern: Hur avser man att följa upp lagen om upphovsrätt så att såväl privatpersoner som konstnärer, fotografer och alla andra aktörer inom branschen får en lösning som alla kan känna sig trygga med? Då menar jag ekonomiskt, eftersom det är ett verk som synliggörs digitalt, oavsett om man tar del av konstverket på plats, om man ser det via Wikimedia eller om man söker på Google.

För en konstnär handlar det kanske främst om att synliggöra sitt verk, och i den digitaliserade världen görs det i dag främst och lättast via de exempel som Mikael Eskilanderesson tog upp före mig.

Hur säkerställer ministern att båda perspektiven tillgodoses, det vill säga att konstnären får den ersättning som man har rätt till? Men även en privatperson ska kunna ta del av ett verk via den lagliga vägen.

Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jo, Mikael Eskilanderesson, jag vet nog visst hur rättsväsendet fungerar; annars skulle jag nog inte stå där jag står. Det är också just därför jag är försiktig med att göra alltför långtgående tolkningar av olika domslut. Det är det jag upplever att Mikael Eskilanderesson gör – drar väldigt långtgående slutsatser av den här domen. Man kan inte tolka den

till exempel så att det nu skulle vara omöjligt för privatpersoner att fotografera någonting på stan och lägga ut det på sin Facebooksida. Det är inte det prövningen har handlat om.

Vad HD har prövat är just det specifika fallet. Med det här upplägget på hemsidan och de sökmöjligheter som finns bör man alltså ha en kontakt med upphovsmännen och vara beredd att erlægga en avgift – betala för tjänsten helt enkelt.

Det så kallade panoramaundantaget är inte upphävt. Man kan alltså fotografera något på stan och sedan bara lägga ut det. Privatpersoners fotograferande påverkas inte.

Däremot är det så att upphovsrätten är en fråga som framför allt är reglerad på EU-nivå. Det är därför vi har refererat till EU-rätten i sista delen av mitt interpellationssvar. Därför ligger vi från Sveriges sida i förhandlingar med EU-kommissionen om hur detta ska vara reglerat på lång sikt.

Jag har flera gånger sagt att jag i många avseenden står på upphovsrättsinnehavarnas sida när det handlar om att ta saker som man inte har rätt att ta, till exempel lägga ut filmer eller annat på nätet utan att betala för det. Jag har också för avsikt att gå vidare när det gäller en ytterligare kriminalisering av grova upphovsrättsbrott.

Men det är klart att jag också förstår att man inte kan gå så långt att man inskränker vanliga privatpersoners möjligheter att till exempel fotografera på stan. Det är inte heller det man är ute efter i HD-domen. Skulle vi få signaler om att det skulle gå så långt får vi naturligtvis agera, men mot bakgrund av den här domen tycker jag inte att man kan dra den typen av slutsatser.

Anf. 43 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Det var ju trevligt att mina bilder på Facebook inte blir olagliga omgående i alla fall. Men det är ju ändå så att Högsta domstolen nu slår fast att den som gör fotona sökbara på internet och därmed överför verken till allmänheten begår en brottslig handling om konstnären inte är tillfrågad.

Även om jag inte begår en olaglig handling när jag laddar upp min bild är frågan om det kommer att finnas några bildtjänster kvar på nätet. Bildtjänsterna kommer ju att bli olagliga om man kan tagga och söka fotona utifrån konstverk, konstnärens namn eller liknande, som man kunde på Wikimedia.

Så är det alltså trots att konstnären har sålt sitt verk för att det ska bli offentligt och fått pengar för det och trots att köparen ofta förväntat sig att konstverket ska bli en symbol för orten eller kommunen. Detta går ut över kommunernas möjligheter att marknadsföra sig, eftersom den bästa marknadsföringen troligtvis är den som vi sällan tänker på som marknadsföring. Jag talar om när turister lägger ut foton på sig själva framför kommunens konstverk tillsammans med någon positiv text om kommunen och hur trevligt det är att vara där – något som många människor gör för att visa nära och bekanta vad de gör.

Detta bör konstnären vara medveten om när han skapar sitt verk och ta med i beräkningen när det säljs till kommunen, eller vem som nu är köparen.

Värst av allt är att det drabbar internetföretag och alla andra som sysslar med bilder på nätet. Eftersom nätet är globalt är det relativt ointressant

vad EU eventuellt kommer fram till, då konkurrensen framför allt kommer från länder utanför EU. För egen del håller jag tummarna för att Brexit blir början till slutet för ett överstatligt EU och att vi därmed framöver kan slippa överstatliga direktiv som förstör vår konkurrenskraft, liksom reglerna kring offentlig konst.

Sverige har unika möjligheter att locka till sig stora internetföretag och få nya internetföretag att växa fram i landet. Men möjligheterna begränsas givetvis drastiskt om man krånglar till reglerna för företagen. Som regeringen säkert vet hör Sveriges klimat och tillgång på säker el till de viktigaste faktorerna för de större företagen på internet som funderar över var de ska placera sina servrar. Men då får det inte finnas regler som de här, som uppfattas som begränsande och gör att dessa företag väljer bort Sverige.

Regeringen har alltså egentligen inga direkta invändningar, som det ser ut i dag, utan avvaktar vad EU eventuellt kommer att tvinga dem att tycka så småningom. Det är märkligt, kan jag tycka, att inte regeringens företrädare Morgan Johansson tar möjligheten att beskriva sin vision av hur det bör fungera i Sverige, nu när han har lite tid till det.

Tydligt vill man inte själv se över frågan, utan man tycker att det är någonting som EU kan få sysselsätta sig med, och så finner man sig bara i vad EU kommer fram till. Så uppfattar jag det. Frågan är om vi i framtiden kommer att ha bildtjänster i Sverige där vi kan lägga upp foton, även sådana som visar när vi står framför ett offentligt konstverk.

Anf. 44 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Herr talman! I den här frågan är det flera perspektiv man måste ta hänsyn till. Några av dem har vi nämnt tidigare här i dag. Som sagt behöver vi en upphovsrätt som både ger konstnärer rätt till ersättning och synliggör konstverken.

Kommer ministern att fortsätta arbetet med de departement som berörs, till exempel Kulturdepartementet, Justitiedepartementet och Näringsdepartementet? Kommer ministern att fortsätta behandla de här frågorna? När kan man tänka sig att få se något svar och någon utveckling? Det är precis det som behövs på det här området.

Aktörerna har börjat prata om detta. Det är som sagt en fråga som har kommit upp till ytan. Frågan är högst aktuell och har varit det i flera år. Men det känns som att det är nu som man på flera områden börjar ta tag i den på riktigt.

För upphovsmakarna behövs en lösning som alla känner sig trygga i. Som dansare och kulturskapare vet jag att en bildbank är ett sätt att tydliggöra min konstform. Jag vet att konstnärer också efterfrågar detta. Varför försvåra för dem att synliggöra sin konst, bli erkända som konstnärer och försöka försörja sig? Det är det som det handlar om. Ju mer man synliggörs desto större chanser har man till försörjning i det långa loppet.

Tack för en bra debatt! Jag hoppas på fortsatt och bra arbete från ministrernas och departementets håll.

Anf. 45 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Först vill jag säga till Angelika Bengtsson att det inte finns någonting som hindrar en konstnär från att lägga ut sin konst på nätet. Vad frågan här rör är om andra ska kunna göra det på ett sådant sökbart

sätt som är fallet när det gäller Wikimedia utan att tillfråga konstnären. Det är ju det som upphovsmännen har reagerat mot, och det var därför de gick till domstol. Det handlar alltså om att försvara konstnärernas intressen, vilket jag också i och för sig upplever att Angelika Bengtsson är ute efter. Det var så att säga för att stötta upphovsrättsinnehavarna och gå deras intressen till mötes som man drog igång den här processen.

Jag tycker som sagt att Mikael Eskilandersson drar alldeles för stora växlar på det här domslutet från Högsta domstolen. Det innebär i praktiken, som jag bedömer det, ingenting för privatpersoners agerande, till exempel vad gäller att lägga ut bilder på nätet.

Det lät ett tag på Mikael Eskilandersson som att han instämde i att det nog inte gjorde det. Men i nästa andetag talar han om turister som är ute och fotograferar och lägger ut bilder. Det är inte vad som har prövats av Högsta domstolen. Det vidare begreppet panoramaundantaget, det vill säga där man tar bilder där konstverk kan finnas i bakgrunden, är inte heller prövat.

Det är en väldigt smal fråga som är prövad av Högsta domstolen. Det får naturligtvis praxiseffekter, som alla avgöranden från HD får. Men det får bara praxiseffekter i de smala fallen och i de smala situationerna och inte på det breda sätt som Mikael Eskilandersson utgår från.

Sedan säger han: Regeringen sitter still ända till dess EU tvingar oss att tycka någonting. Det är möjligen en sverigedemokratisk syn på Europasamarbetet. EU är någonting där borta som tvingar oss att tycka saker. Jag har trots allt suttit i EU:s ministerråd i snart sex år sammanlagt. EU fungerar inte på det sättet.

EU fungerar på ett sådant sätt att man tillsammans diskuterar hur man ska dra olika gränser och vilken lagstiftning man ska ha. Det är förstås ofta en ganska tuff förhandling i diskussionerna. Men det är så vi jobbar. I de allra flesta fallen kommer man fram till samsyn och kompromisser.

Det är så man agerar i en modern värld mellan olika länder. Nu hoppas Mikael Eskilandersson att Brexit skulle inleda en väg ut också för andra länder. Låt mig bara säga att om det skulle bli fallet, det vill säga att EU börjar splittras upp, tror jag att vi går en mycket farligare värld till mötes.

Det är nu 70 år sedan andra världskriget tog slut. Vi har haft 70 år av fred i Västeuropa. Det beror i väldigt stor utsträckning på att vi har haft ett alltmer fördjupat samarbete mellan EU-länderna. Man ska komma ihåg att dessa 70 år av fred föregicks av en situation där vi hade stora krig i Europa vart tjugonde eller trettionde år. Skulle vi ha en situation där Europa börjar splittras upp är jag väldigt rädd för att vi kommer att gå en väldigt osäker tillvaro till mötes.

Detta blev en utvidgning utifrån upphovsrätten. Men ni kan vara säkra på att vi från svensk sida står upp för upphovsmännens och kulturarbetarnas intressen. De ska till exempel inte behöva hamna i en situation där deras verk används på ett sätt som de kanske inte hade tänkt sig eller där deras verk kopieras eller sprids på ett sätt som de inte hade tänkt sig.

Det är vår ingång. Det är oerhört viktigt att stå upp för det. Kan man inte få betalt för sina verk kan man heller inte verka som konstnär på längre sikt.

Anf. 46 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Om vi börjar med de 70 åren av fred tror jag att vi inte behöver ha ett valutasamarbete i Europa bara för att vi inte ska kriga med varandra. Det finns många andra saker som snarare skulle kunna leda till krig i dagsläget som inte direkt har så värst mycket med EU att göra tyvärr. Men det är inte den saken vi talar om.

Det ligger även i konstnärernas intresse att deras konstverk blir kända. Därför är detta lite dubbelt. Det är inte så att jag inte åker till Paris därför att jag har sett Eiffeltornet 300 gånger på bild. Det är snarare för att jag har sett det 300 gånger på bild som jag kanske vill åka dit, eller kanske snarare 3 000 gånger på bild. Därför är det dubbelt.

Dessutom är det så att den som är konstnär vill få betalt för sina konstverk. För att få betalt för konstverken är det bra om de tidigare konstverken är kända. Men problemet är att det finns en risk för att de företag som sysslar med bilder inte kan fortsätta med sin verksamhet.

Wikimedia kommer inte att kunna fortsätta med sin verksamhet som det ser ut i dag med det beslut som kom från Högsta domstolen, trots att det egentligen är en vanlig bildtjänst där du laddar upp bilder och taggar dem till ett konstverk. Vad säger att andra företag som sysslar med exakt samma sak, det vill säga att man kan tagga bilder, som det heter, ge bilderna en sökfunktion och göra dem offentliga, inte skulle tvingas sluta med det de sysslar med?

Om man kör över *ett* företag eller *en* organisation måste man väl behandla alla företag och alla andra likadant. Frågan kvarstår. Kan jag i dag lagligen gå ut och ta ett foto på ett konstverk och ladda upp det på min hemsida, och kanske även samla några andra offentliga konstverk på den hemsidan, och sedan tagga dem så att de blir sökbara? Kan jag det utan att det är olagligt?

Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Min bedömning är att du kan göra det. Det påverkar inte privatpersoners fotograferande eller möjlighet att lägga upp sina bilder på nätet på det sätt som Mikael EskilanderSSon försöker få det till. Han drar alldeles för stora växlar på detta specifika mål.

Här finns motstående intressen. Så är det självklart. Det finns ett intresse av att vi ska kunna se så mycket som möjligt och ha så stor tillgänglighet som möjligt till kultur, konst, musik och allt vad vi än talar om. Men vi har också väldigt starka intressen från upphovsmännens sida.

Det var därför som upphovsmannaorganisationen BUS stämde Wikimedia. Det är vad som ligger i botten. De menade på att de i varje fall borde vara tillfrågade innan det sätts upp, och det bör i varje fall finnas ett avtal. Det är den frågan som har prövats just i detta specifika fall men inte privatpersoners agerande i övrigt. Det är ju inte så att Eiffeltornet kommer att försvinna på bild till följd av detta. Det drar du också alldeles för stora växlar på.

I denna moderna värld är det nog framför allt upphovsrättshavarnas intressen som är hotade. Mycket av det de gör tillgängliggörs på ett sätt som de inte har velat. Det handlar om dels att de inte får betalt, dels att det kanske hamnar i sammanhang som de inte har velat eller godkänt. Därför måste det finnas en dialog mellan intressena.

Det verkar Sverige för inom ramen för EU. Vi har haft 70 år av fred som föregicks av krig vart tjugonde eller trettionde år. Det är därför vi behöver EU. Vi behöver kanske inte något valutasamarbete. Sverige står utanför valutasamarbetet. Jag är själv ingen vän av valutasamarbetet, men jag är en stor vän av europeiskt samarbete. Jag ser stora risker om det skulle gå sönder eller Europa skulle splittras upp.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2015/16:665 om regeringens hantering av överskottsmålet

Anf. 48 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Fredrik Schulte har frågat mig varför jag inte följer överskottsmålet och om jag ser några skäl att ompröva min nuvarande position i fråga om tillståndet i de offentliga finanserna med anledning av Finanspolitiska rådets kritik.

Den förra regeringen genomförde omfattande ofinansierade skattesänkningar, trots att konjunkturen förbättrades. När regeringen tillträdde ärvde vi ett budgetunderskott på över 60 miljarder kronor, det största sedan budgetsaneringen på 90-talet. Fredrik Schultes påstående att Sverige hade de starkaste offentliga finanserna i Europa vid regeringsskiftet stämmer inte, utan tvärtom hade flera länder ett högre offentligfinansiellt sparande.

Finanspolitiken har nu lagts om i en mer ansvarsfull riktning. Regeringen har varit tydlig med att sparandet ska tillbaka till balans och överskott och har därför fört en mycket stram finanspolitik. De offentliga finanserna är i dag mycket starkare, trots dramatiska och oförutsedda utgiftsökningar till följd av det höga antalet asylsökande under 2015. Det gäller även om man tar hänsyn till konjunkturen.

Regeringen delar Finanspolitiska rådets bedömning att de tillfälligt högre utgifterna för flyktingmottagandet inte bör ackommoderas genom höjda skatter eller kraftiga nedskärningar eftersom de är just tillfälliga och inte hotar den långsiktiga hållbarheten i de offentliga finanserna.

Finanspolitiska rådets kritik baseras på osäkra prognoser för framtiden snarare än den faktiska finanspolitik som har förts. Regeringen har säkrat goda utfall och arbetar med åtgärder för att bromsa utgiftsökningar på flera områden. Regeringen avser vidare att fortsätta bedriva en ansvarsfull finanspolitik som bidrar till att sparandet återgår till balans och överskott i en takt som värnar samhällsekonomisk balans. De offentliga finanserna kommer att vara i betydligt bättre skick 2018 än vad de var när jag tillträdde som finansminister.

Anf. 49 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Det är väldigt viktigt att ha ordning och reda i statens finanser. Det är viktigt därför att det är en förutsättning för en fungerande konjunkturpolitik. Vid en lågkonjunktur måste vi kunna stimulera ekonomin och upprätthålla efterfrågan, och vi måste också klara av att säkra välfärden.

Under finanskrisen såg vi hur åtskilliga länder inte klarade detta och vilka konsekvenser det fick. Vi såg hur man tvingades att kraftigt skära ned på välfärden i Grekland, Spanien, Italien, Portugal och i snart sagt hela Europa till följd av att man inte hade fört en ansvarsfull ekonomisk politik där man sett till att få ihop plus och minus i budgeten.

En förutsättning för att klara av detta är att man i goda tider ser till att spara. Om man bara stimulerar i dåliga tider och sedan spenderar i goda tider kommer man nämligen successivt att urholka de offentliga finanserna.

Detta, herr talman, är särskilt viktigt just nu. Sverige står inför en kommande – förr eller senare – lågkonjunktur som kan slå mycket hårt mot Sveriges ekonomi. Det beror framför allt på att vi nu, när vi befinner oss i en högkonjunktur, har en historiskt låg ränta, vilket innebär att Riksbanken inte kan hjälpa till att stimulera ekonomin när den väl vänder nedåt.

Vi har också en situation med ett stort asylmottagande, vilket innebär att väldigt många fler människor inom kort kommer att dyka upp i statistiken som arbetslösa och sakna sysselsättning. Vi kommer 2018 att få se en rejäl, eller åtminstone påtaglig, minskning av sysselsättningen. Därför är det viktigt att vi nu, när det är goda tider, sparar i ladorna så att vi ser till att ha utrymme att stimulera ekonomin när den globala konjunkturen vänder.

Då är frågan: Vad gör finansminister Magdalena Andersson? Det hon gör är att fullständigt kasta överskottsmålet – alltså principen om att man ska nå överskott över en konjunkturcykel – över bord. Hon gör det på ett sätt som är väldigt upprörande. Det är upprörande därför att det går stick i stäv med vad de oberoende ekonomiska experterna säger. Finanspolitiska rådet har tydligt markerat att den politik som regeringen nu bedriver inte är ansvarsfull och att den riskerar att hota offentliga finanser inför en kommande lågkonjunktur.

Det är också upprörande därför att det är oärligt av Magdalena Andersson. Före valet var hon mycket tydlig med att hon inte skulle röra överskottsmålet. Hon kritiserade till och med Anders Borg för att inte hålla sig till överskottsmålet. Nu, efter valet, har hon helt svängt om och ska skrota överskottsmålsprincipen. Precis som hon kritiserade sin föregångare för att göra struntar hon dessutom i att följa det ramverk och regelverk vi har i dag.

Det är även upprörande därför att de argument Magdalena Andersson presenterar inte är särskilt vassa. Hon påstår att hon har halverat budgetunderskottet. Nej, det har hon inte! Det var en alliansbudget som gick igenom riksdagen för 2015, så det är först sedan 2016 som hon har fått igenom sin politik. Det är intressant att Magdalena Andersson i opposition lade fram nästan precis samma underskott som alliansregeringen gjorde. Med andra ord: Om inte alliansregeringen tog ansvar gjorde inte Magdalena Andersson heller det. Politiken och argumentationen går inte ihop.

Anf. 50 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Fredrik Schultes argumentation skulle vara lite mer imponerande om det inte var så att Moderaterna vid alla de tre tillfällen man haft att styra landet visat samma resultat varje gång, nämligen stora underskott. När vi socialdemokrater sedan fått ta över efter moderatledda regeringar har vi vid varje tillfälle fått inleda med att föra en stram politik för

att se till att återskapa ordning och reda i de offentliga finanserna. Det har vi gjort den här gången också, och där är jag en del av en lång socialdemokratisk tradition.

Här är det viktigt att påpeka att statsfinanserna nu är i betydligt bättre skick än de var när den moderatledda regeringen lämnade över finanserna, också när man tar hänsyn till konjunkturen. Det sparande vi har i de offentliga finanserna är även det betydligt bättre nu än det var 2014, också när man tar bort konjunkturreffekterna. Detta beror på att vi har fört en mycket stram politik – och det trots de ökade kostnader som vi har för migrationen. Regeringen har sett till att ta ansvar för de offentliga finanserna så att vi kunde möta den flyktingsituation som vi hade i höstas utan att det har äventyrat stabiliteten i de offentliga finanserna. Jag tycker själv att det är viktigt att vi har fört den politiken, och det visar hur viktigt det är att man alltid tar ansvar för de offentliga finanserna och tar frågan på allvar.

Det gjorde tyvärr inte den borgerliga alliansregeringen i slutet av förra mandatperioden. Man fortsatte glatt att sänka skatten med lånade pengar trots att konjunkturen växte. Det man sedan lämnade efter sig var ju också det största underskottet sedan budgetsaneringen. Nu har vi vänt utvecklingen. Det gör att vi har kunnat ta ansvar för de offentliga finanserna, och vi har även sett till att kunna finansiera viktiga reformer som att sänka pensionärsskatten och stärka kvaliteten i hemtjänsten, bland annat.

Anf. 51 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Jag måste säga att jag är imponerad av Magdalena Andersson. Jag är imponerad av hur hon kan ta den massiva kritik som den oberoende ekonomkåren har riktat mot henne, hennes regering, hennes budget och hennes oförmåga att hålla i offentliga finanser. Jag är imponerad av att hon kan ta kritiken och sedan argumentera som om den över huvud taget inte fanns där. Det är verkligen imponerande, herr talman. Men det är också upprörande och allvarligt, för det riskerar att försätta Sverige i en allvarlig situation inför en kommande lågkonjunktur.

Herr talman! Jag skulle vilja bemöta några av de felaktiga argument som finansministern anförde. Det är möjligt att finansministern inte har märkt av det, men vi har haft en global ekonomisk kris som inträffade precis i början av alliansregeringens första mandatperiod. Det var den värsta ekonomiska kris vi har haft globalt sett sedan depressionen på 30-talet. Vi i den tidigare alliansregeringen var tvungna att stimulera ekonomin för att upprätthålla efterfrågan och säkra välfärden under krisen. Det var någonting som finansministerns föregångare i Socialdemokraterna, Pär Nuder, Thomas Östros med flera, ställde sig bakom till hundra procent.

Nu står finansministern här och argumenterar som om detta inte har hänt. Hon argumenterar som om den stora 90-talskrisen aldrig hade inträffat. Den berodde på att Olof Palme och Ingvar Carlsson inte kunde ta ansvar för Sveriges offentliga finanser, vilket i sin tur utlöste en historisk kris som landade i den dåvarande alliansregeringens knä. Men det är som om detta inte har hänt i Magdalena Anderssons värld.

Det intressanta är att det inte bara är Finanspolitiska rådet som inte delar Magdalena Anderssons uppfattning. OECD, IMF och andra globala oberoende ekonomiska bedömare hyllade Sverige under alliansregeringens tid och menade att det var det land som hade de starkaste offentliga

finanserna. Sedan kom Magdalena Andersson, och nu börjar samma organ i stället att peka på att Sverige inte längre tar ansvar för att få ekonomin att gå ihop.

Det är imponerande att vi har en finansminister som lever helt isolerat från omvärlden och från den oberoende kritik som hon får från ekonomkåren. Det är också imponerande hur hon kan ta åt sig äran för en politik hon själv inte har fört. De flesta av oss minns. Regeringen fick inte igenom sin budget för 2015. Det innebar att Alliansens budget antogs av riksdagen. När Magdalena Andersson talar om att hon har halverat budgetunderskottet är det, för att citera hennes statsminister, bara trams. Det var alliansregeringens budget som gick igenom. Det var vi som halverade budgetunderskottet.

Herr talman! Det är intressant att lägga samman Alliansens samlade budgetar och jämföra dem med regeringens. Då ser man att vi klarar av att nå överskottsmålet. Vi klarar att nå överskott 2020. Det gör inte regeringen. När Magdalena Andersson står här och slår sig för bröstet och säger att regeringen för en stram ekonomisk politik är det som att hon lever i *Alice i Underlandet*.

Hon får kritik från Finanspolitiska rådet, från EU-kommissionen och från IMF. Sedan skyller hon på den tidigare alliansregeringen, när vi dessutom kan presentera en klar linje för offentliga finanser i balans till 2020. Det är inte ansvarsfullt. Magdalena Andersson äventyrar Sveriges offentliga finanser, Sveriges välfärd och Sveriges framtid.

Anf. 52 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag vill för protokollet påpeka följande: När det gäller EU-kommissionens synpunkter på ländernas ekonomiska politik var det faktiskt minst antal synpunkter på Sverige, av alla länder. Det var en synpunkt som gällde bostadsmarknaden.

Finanspolitiska rådet har också tydligt noterat att finanspolitiken har lagts om i en mer ansvarsfull riktning efter att allianspartierna förlorade valet. Här vill jag för protokollets skull lägga till att vi lade fram en extra ändringsbudget redan några månader in på förra året. Om det nu var så att vi hade fört en oansvarig ekonomisk politik skulle det naturligtvis ha synt under 2015. Vi för tvärtom en stram och ansvarsfull ekonomisk politik. Det ser man tydligt på sparandet, som är betydligt bättre än när Alliansen satt i regeringen. Vi ser också att det strukturella sparandet har förbättrats rejält. Sanningen är helt enkelt den att regeringen har fört en mycket ansvarsfull ekonomisk politik.

Man kan titta framåt några år. Vi går mot större överskott under de kommande åren, men det är klart att banan blir långsammare än den annars skulle ha varit på grund av de ökade kostnader som vi har för migrationen. Här är det viktigt att påpeka att när Finansdepartementet kommer med nya prognoser kommer också de nya migrationsciffrorna att kunna finnas med samt en mycket positiv utveckling i övrigt, vilket naturligtvis kommer att påverka prognosen framöver. Där är det viktigt att skilja mellan det som är prognoser och det som är vad regeringen de facto har gjort. Här har regeringen i praktisk politik visat att man kan ta, och tar, ett mycket stort ansvar för de offentliga finanserna, precis på samma sätt som socialdemokratiskt ledda regeringar alltid har gjort.

Anf. 53 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Ja, Magdalena Andersson fick igenom sin ändringsbudget våren 2015, som innebär att hon i september 2015 kunde få igenom en skatthöjning och en bidragshöjning – en skatthöjning och en bidragshöjning. Så mycket påverkade den. Det är först sedan den 1 januari 2016 som regeringen på allvar har kunnat sätta sitt avtryck.

Magdalena Andersson skyller på migrationen och den stora flyktingkris som vi har haft. Det kan hon göra. Sverige har fått stora utgiftsökningar som vi annars inte skulle ha haft. Man kan också ställa sig frågan i vilken utsträckning Magdalena Andersson och hennes regering bär ansvar för den flyktingkrisen. Vi från Moderaternas sida krävde mycket tydligt att man skulle dra i bromsen och genomföra en flyktingpaus tidigt i höstas, långt innan vi hade nått upp till det enorma asylmottagande som det sedan blev – 160 000 personer. Om det är stora utgifter till följd av migrationskrisen är det också någonting som Magdalena Andersson bär ansvar för.

Men det intressanta är, herr talman, att det inte bara är det ansvaret som gör att Magdalena Anderssons argumentation blir lite märklig. Det blir också lite märkligt när Alliansen, trots att man har exakt samma förutsättningar som regeringen, klarar av att nå överskottsmålet. Vad beror det på? Kan inte finansministern förklara det? Hur kommer det sig att Alliansen når överskott 2020 men att regeringen inte gör det? Jag kan berätta vad svaret är. Svaret är att Magdalena Andersson är ansvarslös. Hon vill kunna sätta sprätt på en massa pengar, så att hon ska kunna sockra inför kommande val. Hon äventyrar Sveriges framtid.

Anf. 54 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Fredrik Schulte säger att vi fick igenom en skatthöjning och en bidragsökning i vår ändringsbudgeten för 2015. Jag har här tagit fram en lista, som jag tänker visa, på det trettiotal reformer som vi genomförde i den vår ändringsbudgeten – bara så att vi har en korrekt historisk skrivning framför oss.

Regeringen har fört och kommer att föra en ansvarsfull ekonomisk politik. Det har vi alltid gjort. Moderaterna har en tradition av att föra en oansvarig politik här och nu och att sedan säga: I framtiden kommer det att bli mycket bättre. Det var det vi såg under de åtta åren med alliansregering. Här och nu ska man sänka skatten, men det kommer att bli bättre så småningom. Det är precis samma taktik som Moderaterna nu har i opposition.

Man kan titta på förra året och på hur det är i år. Det finns knappt ett kommatecken i skillnad när det gäller vilken ekonomisk politik man vill föra. Det finns det faktiskt inte för 2017 heller. Men man säger att i framtiden kanske man ska spara lite mer.

Däremot skedde det en stor omläggning av den ekonomiska politiken från Moderaternas sida när man förlorade valet, vilket gjorde att man lade fram ett stramare budgetförslag 2015 än man någonsin hade gjort när man satt i regeringsställning. Det tycker jag är bra. Man förde en mer ansvarsfull politik i opposition än man gjorde i regeringsställning. Av det drar jag en slutsats: Moderaterna gör sig bäst i opposition.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2015/16:667 om åtgärder för fler jobb

Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Fredrik Schulte har frågat mig vilka åtgärder regeringen planerar att vidta för att verka för tillskapandet av fler arbetstillfällen framgent.

Utsikterna för den svenska ekonomin är goda. Tillväxten är hög, arbetslösheten faller och det stora budgetunderskottet efter den förra regeringen har minskat kraftigt. Sysselsättningen i Sverige växer starkt, särskilt bland utrikes födda, och Sverige har nu den högsta sysselsättningsgraden i EU.

Förra året sökte fler människor än någonsin tidigare asyl i Sverige. När andra EU-länder brast i solidaritet blev Sveriges situation ohållbar. Regeringen agerade därför för att fler ska söka asyl i andra EU-länder. Trots att färre människor nu väntas komma till Sverige de kommande åren innebär befolkningsstillväxten att sysselsättningsgraden, som Fredrik Schulte påpekar, tillfälligt väntas minska något innan de nyanlända etablerat sig på arbetsmarknaden. Däremot är det felaktigt att sysselsättningsgraden skulle minska med 0,5 procentenheter årligen från 2018.

För att möta utmaningarna på arbetsmarknaden satsar regeringen på att fler ska kunna ta de jobb som växer fram. Bland annat satsar regeringen på ett nytt kunskapslyft, en satsning som fullt ut omfattar över 50 000 utbildningsplatser. Samtidigt är det många av de människor som kommer till Sverige som redan har kompetens inom områden där det i dag är brist på arbetskraft. För att ta till vara deras kompetens satsar regeringen på bättre fungerande validering av nyanländas kunskaper och snabbspår till arbetsmarknaden. Regeringen avser dessutom att reformera reglerna inom etableringsersättningen. För att också öka arbetsgivarnas efterfrågan på arbetskraft satsar regeringen på subventioner som gör det billigare att anställa.

Dessutom har regeringen inlett nödvändiga satsningar på infrastruktur och den största bostadspolitiska satsningen på 20 år. Det skapar jobb och gör att människor kan flytta och pendla dit jobben finns. Även satsningar på den gemensamma välfärden är en viktig del i regeringens jobbpolitik. Därför kommer regeringen i höst att lägga fram förslag om att permanent investera 10 miljarder kronor per år för ökad kvalitet och fler anställda i välfärden.

Anf. 56 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Det är inte framför allt politiken som påverkar sysselsättning och tillväxt, utan det är den globala konjunkturen. Vi har bokstavigt talat haft sju svåra år med en historisk finanskris som för den globala ekonomin har inneburit nästan lika mycket som depressionen gjorde på 30-talet. Att vi nu har vänt den konjunkturen gör att vi kan börja se bättre tider framför oss. Det är någonting väldigt positivt. Det innebär att tillväxten ökar. Det innebär att fler människor kommer i arbete. Det innebär att vi får mer pengar att spendera på välfärden.

Det här är alltså i grund och botten inte någonting som vi i politiken råår för. Det vi i politiken kan göra är att strukturellt förbättra ekonomins

funktionssätt, alltså skapa en struktur i samhällsekonomin som gör att tillväxten och sysselsättningen blir högre när det väl blir högkonjunktur och att de blir mindre låga när det är lågkonjunktur.

Att det nu går så bra för Sverige är inte tack vare att vi har en finansminister som heter Magdalena Andersson. Hon har ju knappt påverkat svensk ekonomi i någon större mening förrän under de senaste sex månaderna. Det som gör att det går bra för Sverige, att det råder en högre tillväxt och högre sysselsättning än i andra länder i en högkonjunktur och en lägre minskning i en lågkonjunktur, beror framför allt på att Göran Persson under 90-talet genomförde en ansvarsfull politik för offentliga finanser. Han genomförde tillsammans med Alliansen omfattande reformer som liberaliserade ekonomin. Inte minst fortsatte alliansregeringen mellan 2006 och 2014 på den inslagna linjen och lade därtill en arbetslinje som innebar att det lönade sig bättre för vanligt folk att arbeta och driva företag. Det är de reformerna som har lagt grunden för att det nu går bra för Sverige.

Magdalena Anderssons reformer har än så länge inte haft någon påverkan på strukturen i ekonomin. Hon pratar här om bostadssubventioner. Det är mycket tydligt att bostadssubventionerna inte kommer att skapa fler jobb. Det går inte att hitta något forskningsstöd för att de kommer att öka byggandet. De infrastruktursatsningar hon hänvisar till beslutade alliansregeringen om. Annars får finansministern gärna berätta vilka nya stora infrastrukturprojekt som just den här regeringen har beslutat om som inte fanns med i Alliansens infrastrukturplan.

De utbildningsatsningar som Magdalena Andersson talar sig varm för kommer inte heller att få någon stor inverkan på strukturen i ekonomin. Det är bra att människor utbildar sig, men man ska inte ha någon större tilltro till arbetsmarknadspolitiska utbildningar. Om en arbetslös truckförare ska bli sjuksyrra kommer han inte att bli det genom att gå några kurser på Arbetsförmedlingen utan han måste gå en längre utbildning i det konventionella utbildningssystemet.

Det som Magdalena Andersson faktiskt gör, hennes stora bidrag till att förändra strukturen i ekonomin, är att hon förstör Göran Perssons arv av stabila offentliga finanser och hon förstör Alliansens arv i fråga om arbetslinjen. Den stora bärande delen i Magdalena Anderssons politik är att höja bidragen och skatterna så att det blir mindre lönsamt att arbeta.

Anf. 57 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Fredrik Schulte. Han är ett alldeles eget orakel. Han har stora kunskaper om att utbildning inte leder till jobb. Fredrik Schulte tycks helt ha missat hur verkligheten ser ut i Sverige.

När jag träffar arbetsgivare är det framför allt tre saker de tar upp. En är att de inte hittar rätt kompetens på arbetskraften. En annan är att de vill ha en mer fungerande infrastruktur, framför allt järnväg. En tredje är att om de hittar rätt arbetskraft är det svårt för dem att flytta till våra tillväxtregioner. På alla de tre områdena satsar regeringen stort för att underlätta för arbetsgivarna att rekrytera.

Ett av de största problemen i svensk ekonomi är rekryteringsgapet med fler lediga jobb än någonsin samtidigt som det finns arbetslösa. Rekryteringsgapet kan lösas på bara ett sätt, nämligen genom utbildning. Men Fredrik Schulte, oraklet himself, oklart varifrån det kommer, är inte bara

övertygad utan han vet att våra utbildningsinsatser inte kommer att ha någon effekt.

Vi satsar inte bara på arbetsmarknadsutbildningar. Vi satsar stort på reguljär utbildning, komvux, yrkesvux, folkhögskolorna, yrkeshögskolorna – som är mycket efterfrågade av näringslivet – och vi satsar stort på den högre utbildningen. Vi har ett mycket omfattande utbildningspaket. Det finns 50 000 fler utbildningsplatser i år brett över fältet för att sluta rekryteringsgapet. Men detta viftar Fredrik Schulte undan och menar att de inte kommer att ge jobb.

Snälla Fredrik Schulte! Berätta på vilka grunder du gör det uttalandet.

Anf. 58 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Ja, Magdalena Andersson, det ska jag gladeligen berätta. Så här blir oftast debatten när man diskuterar med Magdalena Andersson.

Alliansen kritiserar många av de arbetsmarknadspolitiska program som regeringen företar sig. Det finns mycket tydligt forskningsstöd för att de inte fungerar. Då kommer Magdalena Andersson och kritiserar Moderaterna för att vi inte tror att utbildning är bra.

Jag ska säga följande tre gånger, herr talman. Att utbilda sig leder till att man får jobb. Att utbilda sig leder till att man får jobb. Att utbilda sig leder till att man får jobb.

Jag är helt överens med Magdalena Andersson om att det behövs ett fungerande utbildningsväsen, att det behövs fler människor som klarar gymnasieskolan och grundskolan med behörighet och som går vidare till högre studier. Jag är helt överens med Magdalena Andersson om att satsa mer särskilt på yrkesutbildningar. Här är också Moderaternas budget i linje med Socialdemokraternas budget.

Det vi däremot kritiserar är er arbetsmarknadspolitik, ert utbildningskontrakt, era arbetsmarknadspolitiska kurser. Ni föreställer er att problemet med rekryteringsgapet ska lösas, som vi är helt överens om finns, genom att de arbetslösa går några korta kurser på Arbetsförmedlingen. Så fungerar inte verkligheten.

Ett underskott på sjuksyrror eller lärare löses inte med några kurser på Arbetsförmedlingen. Om en person som saknar adekvat akademisk studiebakgrund ska bli sjuksyrra eller lärare måste denne gå till högskolan, inte något arbetsmarknadspolitiskt program som Magdalena Andersson har slösat bort tiotals miljarder på sedan hon blev finansminister.

Magdalena Andersson får gärna passa på i sitt andra inlägg att gå upp i talarstolen och berätta vilka stora infrastruktursatningar som hennes regering har startat som inte fanns med i Alliansens infrastrukturplan och som vi hade budgeterat för. Det vore intressant. Några sådana finns inte. När hon berättar om hur hon satsar på infrastruktur är det alltså Alliansens infrastrukturpolitik som hon har ärvt rakt av och inte ändrat nämnvärt.

Vad finansministern däremot gör, och som är så skadligt för Sveriges framtid, är att å ena sidan rasera Göran Perssons arv av att ta ansvar för offentliga finanser och å andra sidan rasera Alliansens arbetslinje. I den bärande delen av ekonomin höjer hon skatterna på jobb och företagande och använder pengarna till att höja bidragen för dem som inte arbetar. Hon gör det på ett sådant sätt att det knappt längre lönar sig att arbeta. När människor väl har fastnat i utanförskap lönar det sig inte att ta sig tillbaka

in på arbetsmarknaden och på nytt komma in i innanförskap och bidra genom arbete.

Det är en cynisk politik från Socialdemokraternas sida. Det är en politik som innebär att Sverige är på väg tillbaka till ett utanförskap för över 1 miljon människor. Samhället bekostar årligen uppehållet för över 1 miljon människor. Det är en direkt effekt av regeringens jobbfientliga politik. Det är något som på allvar kommer att hota Sveriges framtid.

Anf. 59 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det var intressant att höra Fredrik Schulte säga att ökningen i antalet personer i utanförskap är en direkt effekt av regeringens politik. Andelen i utanförskap ökar inte under perioden som tabellen, som vi väl känner vid det här laget, i vårpropositionen visar. Den andelen ligger konstant. Då har Fredrik Schulte därmed också erkänt att han tycker att det är bra att regeringens politik inte leder till ett ökat utanförskap. Vi tackar för det, Fredrik Schulte!

Vi talade om utbildning. Inte heller jag tror att man genom att gå några kurser på Arbetsförmedlingen blir sjuksyster. Däremot kan man genom att gå en kurs på Arbetsförmedlingen bli truckförare och lastbilschaufför. Det finns en rad yrkesarbeten där det i dag råder brist och där en kurs på Arbetsförmedlingen kan ge arbetslösa precis den kunskap som efterfrågas av arbetsgivaren. Det finns kurser och arbetsmarknadsutbildningar som fungerar.

Fredrik Schulte säger att det är viktigt att ungdomar går i gymnasiet. Samtidigt är han emot utbildningskontrakt, trots att utbildningskontraktet har just det syftet – att hjälpa ungdomar att klara sig igenom gymnasiet. Genom en kombination av arbete och utbildning ska man stötta ungdomar att avsluta den viktiga gymnasieutbildningen, eftersom vi vet att det är mycket svårt för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden om de inte har den. Berätta för mig, Fredrik Schulte – varför är ni så emot utbildningskontraktet när det just har syftet att ungdomar ska få möjlighet att komma igenom gymnasiet?

Vad gäller infrastrukturen kommer regeringen med en infrastrukturproposition i samband med att riksmötet öppnar i höst. Vi lägger naturligtvis fram infrastrukturpropositionen vart fjärde år, som brukligt är. Däremot har vi även innan propositionen kommer valt att öka resurserna till järnvägsunderhåll. Vi har alltså gjort en omfattande satsning på järnvägsunderhåll, och det är oerhört viktigt givet det tillstånd den svenska järnvägen var i när vi klev in på Regeringskansliet.

Regeringen driver en sammanhållen och genomtänkt jobbagenda som handlar om att satsa på att arbetsgivare ska hitta den arbetskraft de behöver och efterfrågar. Den handlar om att genomföra viktiga investeringar i bostäder och infrastruktur och i innovationer och forskning, och den handlar om att föra en mer aktiv näringspolitik. Allt detta har regeringen gjort sedan den tog över regeringsmakten.

Anf. 60 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! I Magdalena Anderssons första inlägg i den här debatten talade hon om att regeringen satsar på infrastruktur och att det kommer att skapa en massa jobb.

När jag nu ställer frågan vad det är för stora infrastruktursatsningar man har gjort – satsningar som inte redan gjorts av Alliansen – säger Magdalena Andersson i talarstolen att man har höjt järnvägsunderhållet lite. Det är jättebra att ni höjer järnvägsunderhållet, Magdalena Andersson, men det är *inte* en stor infrastruktursatsning! Det är dock skönt att vi nu mycket tydligt kan se att det är i huvudsak tomma ord vi får höra från finansministern när hon berättar vad hon har för jobbpolitik.

Varför tycker jag inte om utbildningskontraktet? Den som kanske bäst kan svara på frågan varför det inte är en bra idé är faktiskt Magdalena Anderssons partikollega Göran Persson. Han införde ju utbildningskontraktet – eller ja, innan man kallade det utbildningskontrakt kallade man det 90-dagarsgarantin. Det var någonting Göran Persson införde någon gång i slutet av 90-talet, då i form av en 100-dagarsgaranti. Han införde den, och två år senare avvecklade han den. Varför gjorde han det? Jo, han motiverade det enkelt: Den funkade inte. Den gav inget resultat, och den kostade en massa pengar.

Magdalena Andersson har satsat tiotals miljarder på ineffektiva arbetsmarknadspolitiska program. Det är pengar som hade kunnat gå till välfärden. Det är pengar som hade kunnat gå till ett bättre fungerande näringsliv som hade gjort det lönsammare att arbeta och driva företag. Sverige står inför en jätteutmaning att få alla de människor som har kommit till Sverige som asylsökande in i arbete. När det gäller detta har Magdalena Andersson och regeringen inget svar. Det enda man erbjuder är bidrag, bidrag och bidrag, och det hotar Sveriges framtid.

Anf. 61 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag frågade Fredrik Schulte varför han var emot utbildningskontraktet, och han berättade varför han är emot 90-dagarsgarantin. Det är ju inte svar på frågan. Vet Fredrik Schulte inte skillnad på 90-dagarsgarantin och utbildningskontraktet? Det var en retorisk fråga.

Utbildningskontraktet och 90-dagarsgarantin är *inte* samma sak. 90-dagarsgarantin är något helt nytt som vi aldrig har testat i Sverige; den är tagen från en dansk modell. Det handlar om att stötta ungdomar som har hoppat av gymnasiet så att de ska få en väg tillbaka och bli motiverade att avsluta sin gymnasieutbildning, samtidigt som de får möjlighet till arbete. Tanken är att man ska ha både morot och piska i programmet. Det gör att ungdomarna får arbetslivserfarenhet och kan gå klart sin gymnasieutbildning. I de kommuner där detta har testats tidigare, som Västerås, har man fantastiskt goda exempel.

Det är skillnad på socialdemokrater och moderater. Vi socialdemokrater vill inte att ungdomar ska gå arbetslösa månad ut och månad in. Vi vill inte att ungdomar ska börja sitt vuxna liv i arbetslöshet och sitta i tv-soffan och framför dataspelen. Därför vill vi föra en aktiv politik för att stötta och hjälpa ungdomar att ta de viktiga första stegen in på arbetsmarknaden. Men vi såg åtta år av moderatledd regering och allianspolitik, där man lämnade ungdomarna vind för våg. Vi hade så hög ungdomsarbetslöshet i delar av landet att vi fick EU-bidrag! Så hög var ungdomsarbetslösheten i Moderaternas Sverige.

Nu är Moderaterna oerhört kritiska till att vi vill ta tag i detta och se till att ungdomarna får börja sitt vuxna liv på ett bra och värdigt sätt. Moderaterna är emot detta. Jag är tyvärr inte förvånad.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:119

14 juni

Svar på
interpellationer

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

§ 17 Svar på interpellation 2015/16:680 om införandet av bonus–malus-system

Anf. 62 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Johan Hultberg har frågat klimat- och miljöministern dels om ministern håller fast vid sitt besked om att ett nytt bonus–malus-system ska vara infört vid årsskiftet, dels – om så inte är fallet – om ministern kan ge besked om huruvida regeringen kommer att förlänga dagens system med supermiljöbilspremie till att gälla till dess att det nya systemet införs, dels hur ministern ser på det faktum att utsläppsminskningstakten har bromsats in sedan hon blev ansvarig minister samt dels vad ministern avser att ta för nya initiativ för att minska transportsektorns utsläpp.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Utgångspunkten har varit att bonus–malus-systemet ska träda i kraft snarast möjligt. Betänkandet av bonus–malus-utredningen överlämnades till regeringen den 29 april 2016. I betänkandet föreslås att systemet ska träda i kraft den 1 januari 2018. Regeringen har nu skickat ut betänkandet på remiss och därefter kommer detta att beredas på sedvanligt sätt. Regeringen avser att införa ett bonus–malus-system så snart som möjligt under mandatperioden.

Fram tills ett nytt bonus–malus-system är på plats är det viktigt med en supermiljöbilspremie. Det är viktigt att alla aktörer har god förutsägbarhet inför anskaffandet av nya miljöfordon.

Vad avser synen på utsläppsminskningstakten och initiativ för att minska transportsektorns utsläpp har regeringen varit tydlig med att en fossilfri fordonsflotta är en prioriterad fråga och att minskade utsläpp från transportsektorn är centralt för att Sverige ska nå sina långsiktiga klimatmål. Att regeringen gör mycket inom området märks inte bara genom den fortsatta beredningen av ett nytt bonus–malus-system utan också på andra sätt, till exempel genom de beslutade höjningarna av energiskatten på drivmedel.

Anf. 63 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag tackar för svaret från ministern.

Sverige har, som är vida känt, väldigt högt ställda klimatambitioner. Sverige är ett av de länder som har absolut högst mål inom klimatpolitiken. Det har gällt oavsett regering i Sverige, men klimatarbetet tog extra mycket fart under Alliansens åtta år i regeringsställning.

Helt avgörande för att vi ska klara av att nå våra högt ställda klimatmål är att vi får fart på omställningen av fordonsflottan. Av Sveriges totala utsläpp står transportsektorn för omkring en tredjedel av de samlade utsläppen. Och av bara de utsläpp som ligger utanför den handlande sektorn, alltså utanför EU:s system för utsläppshandel, står transportsektorn för hela 50 procent

Det säger sig självt, fru talman, att transportsektorn måste vara en självklar viktig prioritering för varje regering som har höga ambitioner på klimatområdet.

Tyvärr, fru talman, kan vi konstatera att utvecklingen just nu är bekymmersam. De svenska utsläppen sjunker inte alls i samma takt som tidigare. I fjol sjönk de svenska klimatutsläppen med bara 1 procent. Det beror i stor utsträckning på det faktum att omställningen i transportsektorn har saktat in, att vi i fjol fick en något lägre andel miljöbilar och att utsläppen från den sektorn helt enkelt inte har minskat i samma utsträckning som tidigare.

När Alliansen tillträdde 2006 ärvde vi en av Europas absolut äldsta fordonsflottor. Näst efter Albanien hade vi den äldsta fordonsflottan. Det var en flotta med väldigt bränsleslukande bilar och höga utsläpp. Men tack vare en målmedveten politik, utifrån Alliansens vision om en fossiloberoende fordonsflotta, tog omställningen fart. Vi fick först en miljöbilsboom och därefter också en supermiljöbilsboom.

Det gläder mig att nuvarande regering har valt att i stor utsträckning fortsätta med Alliansens politik. Supermiljöbilspremien är kvar. Men tyvärr valde regeringen att göra det 20 000 kronor dyrare att köpa en laddhybrid från och med årsskiftet. Det har alltså blivit dyrare att göra ett klimatsmart val i bilhallen, och det är beklagligt. Men svaret från regeringens sida har alltid varit: Snart ska vi ersätta supermiljöbilspremien med ett nytt bonus-malus-system. Beskedet har varit att det systemet ska träda i kraft den 1 januari 2017.

Nu har ett utredningsförslag äntligen kommit. Detta är jag i stora delar, fru talman, väldigt kritisk till; det behöver arbetas om. Jag konstaterar också att förslaget föreslås träda i kraft först den 1 januari 2018. Därför var min fråga till ministern: Kommer nuvarande supermiljöbilspremie, dagens system, att förlängas i väntan på att bonus-malus-systemet införs?

Ministern sa i sitt svar att det är viktigt att branschen får besked och att det finns en supermiljöbilspremie i väntan på det nya systemet. Men är det dagens regler som kommer att gälla eller kommer de att förändras? Är det regeringens ambition att hasta igenom det förslag som ligger på bordet, eller har man ambitionen att försöka lägga fram ett förslag som mer premierar de miljö- och klimatbästa bilarna? Liggande förslag riskerar tyvärr att helt ensidigt premiera rena elbilar eller laddbilar. Vi behöver även se på biodrivmedlens stora klimatnytta.

Anf. 64 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag delar helt Johan Hultbergs bild att vi behöver få en renare fordonsflotta än vad vi har i Sverige i dag. Det handlar om personbilar, det handlar om bussar och det handlar också om lastbilar. Därför är det viktigt att man för en aktiv politik. Och det handlar om att jobba med flera olika styrintstrument. Det är viktigt att jobba med morot, men det är också viktigt att jobba med piska.

Här har regeringen en politik som stimulerar inköp av bra och energisnåla fordon, som inte släpper ut lika mycket koldioxid, men vi har även jobbat med instrumentet att höja skatten för att på så sätt också driva fram fler klimatsmarta alternativ.

Något som är viktigt är naturligtvis att vi fortsätter att arbeta, och här arbetar vi vidare med det bonus-malus-system som finns. Nu har utredningen precis kommit och har skickats på remiss. Därefter kommer regeringen att ta ställning till på vilket sätt vi kommer att gå vidare med förslagen.

Vi jobbar också med en elbusspremie, som fanns i förra höstens budget. Det är viktigt att stimulera till mer användande av elbussar. Men vi jobbar också på en vägslitageavgift, där tanken är att få bättre kontroll över lastbilstrafiken i landet och att få mer gods att kunna flytta från lastbil till båt eller järnväg.

Vad gäller supermiljöbilspremien kommer vi med ett slutgiltigt besked i samband med höstens budget. Men vi är tydliga med att det behövs en premie innan bonus-malus-systemet är på plats.

Anf. 65 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern, för det kompletterande svaret!

Jag konstaterar att det är resultat som spelar roll, och under Alliansens åtta år levererades just resultat. När det gäller klimatpolitiken övergripande närapå fördubblades utsläppsminskningstakten, och vi bedrev en kostnadseffektiv klimatpolitik som gjorde att vi kunde förena höga ambitioner och snabbt sjunkande utsläpp med en stark ekonomisk utveckling. Det är bara så som Sverige kan axla rollen som föregångsland.

Jag noterar att även den här regeringen säger sig vilja föra en politik som gör Sverige till ett klimatpolitiskt föregångsland. Men tyvärr riskerar man att göra Sverige till ett avskräckande exempel när man för en väldigt aggressiv skattepolitik som gör det dyrare att anställa, som gör det mindre lönsamt att arbeta och därtill höjer alla skatter på miljö- och klimatområdet.

Vad Alliansen gjorde var att höja en del miljöskatter. Bland annat höjde vi skatten på diesel. Samtidigt gjorde vi en skatteväxling och sänkte skatterna på det som jag hoppas att vi vill ha mer, nämligen arbete. Vi vill att fler ska komma i jobb, att fler ska gå från deltid till heltid och så vidare.

Av de andra förslag som ministern nämnde i sitt svar är knappast elbusspremien ett särskilt effektivt stödssystem. Vi ser att offentlig upphandling är ett kraftfullt redskap i omställningen av bussflottan och att det har lett fram till att vi har fått till exempel många biogasbussar. Att ensidigt ha en elbusspremie är ett ganska kostsamt sätt att försöka stödja den tekniken.

Kilometerskatt är ingen skatt på utsläpp utan just en kilometerskatt. Det är en straffskatt på avstånd. Hur hög skatt man än har på avstånd kommer de inte att försvinna i Sverige som är ett stort och avlångt land.

Vi måste snarare jobba med att skapa ett järnvägssystem som är mer robust och klarar av att ta emot ökade godstransporter.

Låt oss komma ihåg att de allra flesta resor med lastbil är korta. Järnvägen går inte ända fram till vare sig min eller finansministerns Konsum eller Icabutik eller hela vägen ut till hygget i skogen.

Lastbilen har en viktig roll att fylla, och då gäller det att få fram mer biodrivmedel. Jag hoppas att regeringen kan ge ett långsiktigt besked om vilka system vi ska ha framöver för att premiera biodrivmedel på lång sikt.

Nu har vi ett stödsystem med skattenedsättningar som bara gäller ett par år till. Det gör att det inte finns det investeringsklimat som måste finnas för att företag ska våga investera hundratals miljoner, kanske miljarder, kronor i nya anläggningar för att producera dagens och morgondagens biodrivmedel.

Här behövs långsiktiga besked, men de har ännu så länge uteblivit från regeringen.

Moderaterna vill stimulera människor att göra mer klimatsmarta val. Vi gör det till exempel lättare att vara med i en bilpool i stället för att äga egen bil. Vi vill underlätta mer klimatsmarta godstransporter genom att tillåta längre och tyngre fordon, och vi vill som sagt ha långsiktiga villkor för att stödja biodrivmedel.

Helt centralt är att vi stöder omställningen av fordonsflottan på privatbilssidan. Tyvärr är det förslag om bonus–malus som ligger på bordet inte tillräckligt bra. Det står i konsekvensbeskrivningen av utredningens eget förslag att det kommer att leda till fler dieslbilar.

Hur ser regeringen på det? Är det verkligen rimligt att dieslbilarna ska bli fler och att till exempel biogasbilarna inte ska få någon bonus alls?

Anf. 66 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är resultaten som räknas, säger Johan Hultberg. Det är ett viktigt påpekande. Vi ser att ekonomin i Sverige växer snabbare än i de allra flesta länder som vi brukar jämföra oss med. Vi ser att sysselsättningen stiger och att arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten sjunker. Det är tydliga och goda resultat som vi ser i Sverige just nu.

Johan Hultberg säger att vi behöver ha kostnadseffektiva styrmedel. Många är överens om att just en skatt på drivmedel är ett kostnadseffektivt och bra sätt att styra miljön. Därför är det viktigt att vi använder detta instrument, och det gör också regeringen.

Johan Hultberg tycker att en miljöbilspremie är jättebra men att en elbusspremie är jättedåligt. Man kan ana att det kan bero på vem som är ursprunget till förslaget.

När det gäller långsiktighet för biodrivmedel är det helt korrekt att vi har ett statsstödsgodkännande från EU som rullar på några år. Så var det under alliansregeringen och när vi kom in i Regeringskansliet.

Man försökte hitta ett alternativt system med kvotplikt. Alliansregeringen och vi var dock överens om att det som man tog fram inte blev ett bra system. Vi måste därför titta vidare på hur vi kan få till en mer långsiktig lösning. Jag delar helt Johan Hultbergs uppfattning att det är viktigt att vi hittar en långsiktig lösning för att ge branschen goda och långsiktiga förutsättningar.

Vi har haft många och omfattande kontakter med ansvariga i Bryssel för att försöka hitta ett system som klarar EU-regelverket och kan vara långsiktigt hållbart. Detta arbete pågår med stor intensitet.

Jag tror att vi delar ambitionen i detta avseende.

Anf. 67 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Det är riktigt att Sverige har en stark ekonomisk utveckling. Det är tack vare åtta år med en tydlig politik för en stark arbetslinje som har gjort det mer lönsamt att arbeta, billigare att anställa och mer attraktivt att starta och driva företag.

Tack och lov håller denna utveckling i sig, men jag är bekymrad över att regeringens politik riskerar att bromsa den. Vi ser det redan. Vi ser till exempel en tråkig utveckling på RUT-marknaden, där färre jobb växer till och företag försvinner som en direkt konsekvens av den politik som sittande regering för.

Det är höga ambitioner i regeringspartiernas retorik, men sedan Magdalena Andersson blev finansminister och Miljöpartiet kom in i regeringen har det blivit dyrare att tanka förnybara drivmedel. Det har blivit dyrare att köpa en supermiljöbil i form av en laddhybrid, och det har blivit mindre ekonomiskt attraktivt att välja en miljöbil som tjänstebil. Bakom de vackra orden levererar regeringen alltså en annan politik.

Jag tror inte att en premie för bussar som kommer att räcka till något femtiotal bussar kommer att vara det avgörande. Snarare behöver vi låta upphandlarna välja om de vill ha el eller biogas eller vad de önskar och sedan rikta in oss på hur vi kan ställa om privatbilismen och skapa ett bättre fungerande transportsystem i stort.

Jag välkomnar att regeringen säger sig driva på för att ge långsiktiga villkor för biodrivmedelsmarknaden och skapa ett investeringsklimat där. Ska jag tolka ministrarnas svar som att det är en kvotplikt eller en reduktionsplikt som regeringen nu ser framför sig? Eller är det fortsatta skatteundantag som är regeringens hopp för framtiden?

Anf. 68 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill för protokollet påpeka att antalet företag i RUT-branschen har minskat något. Däremot har omfattningen av RUT-användningen inte minskat, utan här ser vi en fortsatt positiv utveckling i form av ökad omsättning i branschen.

Det är bra att vi delar uppfattningen att vi vill ha långsiktiga villkor för biodrivmedel. Här har vi jobbat med två spår. Ett spår är kvotplikt. Vi har också försökt se om vi kan få ett godkännande av nedsättningen utan att det ska behöva ses som statsstöd. Det är ett annat spår som vi har försökt arbeta med gentemot Bryssel.

Så länge det ses som ett statsstöd lever vi i den världen att vi har ett statsstöd som godkänts för ett antal år framåt, och det är inte de långsiktiga spelregler som vi vill se. Då kan vi försöka ha en nedsättning som godkänns som att det inte är ett statsstöd eller så kan man ha kvotplikt. Detta jobbar vi vidare med.

Det är viktigt att vi får ett långsiktigt hållbart system och att vi delar den ambitionen.

Jag är dock lite förvånad över att Moderaterna som är engagerade i att ställa om fordonsflottan väljer att inte jobba med det som brukar anses vara

det mest effektiva instrumentet, nämligen ökad kostnad för att använda fossila drivmedel. Här har vi olika uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2015/16:685 om riskerna med att försvagade drivkrafter leder till minskade skatteinkomster

Anf. 69 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard har frågat mig hur jag bedömer att de negativa effekterna av skattehöjningarna påverkar statsfinanserna.

Efter den förra regeringens mandatperioder såg vi en situation med stora underskott i statens finanser, en arbetslöshet som bitit sig fast på höga nivåer och sjunkande resultat i grundskolan. För att genomföra angelägna satsningar som bland annat kan bidra till ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet krävdes att skatten höjdes.

Jag är väl medveten om att skatter kan påverka människors beteende. Både storleken på och tidpunkten för eventuella effekter är dock mycket osäker. Dessutom är det inte bara skatteuttaget som påverkar arbetsmarknaden och arbetsutbudet utan även vad man använder skatteintäkterna till. Det är därför missvisande att bedöma politiken utifrån enskilda finansieringsåtgärder. Politiken måste ses i sin helhet.

Fortsatta investeringar i välfärden är nödvändiga för att både kvinnor och män ska få möjlighet att arbeta heltid. En bättre äldreomsorg och högre kvalitet i barnomsorgen är inte bara en fråga om en trygg ålderdom respektive barndom utan kan även minska antalet personer som slutar arbeta eller går ned i arbetstid för att ta hand om någon närstående. Även satsningar på till exempel ett ökat bostadsbyggande och infrastruktur kan ha positiva effekter på arbetsmarknadsutvecklingen.

Jag vill även betona att det inte skett någon förändring av hur budgeteffekter beräknas och redovisas sedan den förra mandatperioden. De budgeteffekter som redovisas i budgeten är statiska, på samma sätt som tidigare. I beräkningarna av det offentligfinansiella sparandet görs däremot en samlad bedömning av effekterna av regeringens politik.

Anf. 70 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret!

Jag tänkte inleda med en klassiker. Man höjer skatten på alkohol för att människor ska dricka mindre. Man höjer skatten på tobak för att människor ska röka mindre. Regeringen höjer också skatten på bensin och diesel för att människor och företag ska köra mindre. Dessa beteendeförändringar räknar man kallt med.

Men när det däremot kommer till högre skatt på arbete räknar regeringen inte alls med att det ska jobbas mindre. Glatt höjer man skatterna för dem som jobbar: avtrappat jobbskatteavdrag, fler som betalar statlig inkomstskatt och särskild löneskatt för äldre. Trots att det med regeringens skattehöjarpolitik lönar sig mindre att arbeta kommer folk att fortsätta att arbeta precis lika mycket som förr. Det är vad regeringen tror. Och det är vad de utgår från i sina beräkningar.

Men, fru talman, experterna håller inte med. Finanspolitiska rådet är i sin senaste rapport historiskt kritiskt mot finansministerns kalkyler. Rådet skriver bland annat att ”om statistiskt beräknade inkomstförstärkningar av skattehöjningar används till varaktiga utgiftsökningar riskerar budgeten på sikt att bli underfinansierad”.

På vanlig svenska betyder det att eftersom det lönar sig mindre att arbeta kommer människor att arbeta mindre. Då får staten in mindre pengar, och plus och minus kommer därför inte att gå ihop.

Sedan länge har vi en tradition av att vara mycket försiktiga med att i förtid räkna in sådant som vi tror kommer att ge positiva effekter på de offentliga finanserna. Det är mycket klokt, och det är en viktig princip att hålla fast vid. Men en försiktighetsprincip borde råda även åt andra hållet. Det framhåller också Finanspolitiska rådet. Om man genomför förändringar som riskerar att leda till att man får in mindre pengar till staten ska man räkna med det.

Detta är bakgrunden till min fråga till finansministern: Hur bedömer hon att de negativa effekterna av skattehöjningarna påverkar statens finanser?

I sitt svar till mig hänvisar finansministern till osäkerheten och till helheten. Det är, precis som finansministern framhåller, naturligtvis ingen lätt uppgift att räkna på de negativa effekterna av skattehöjningarna. Det har jag all respekt för. Men Finanspolitiska rådet har lyckats göra sådana beräkningar, och det borde även Finansdepartementet klara av. Ambitionen och medvetenheten är viktiga.

Att beräkningarna är osäkra är heller inget unikt för just dessa beräkningar, och det är alltså ingen ursäkt för att låta bli. ”Vi anser att det är klart otillfredsställande att regeringen inte redovisar beteendeffekter av enskilda förslag och heller inte har för avsikt att göra det framöver”, skriver Finanspolitiska rådet, bland annat.

Rådet kritiserade regeringen redan inför den förra budgeten. Nu gör man samma fel igen. Hur blir det med höstens budget? Kommer finansministern att redovisa beteendeffekter av enskilda förslag, som Finanspolitiska rådet rekommenderar?

Anf. 71 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard började med en klassiker, nämligen att om man vill att människor ska arbeta ska man inte ha någon skatt på arbete. Jag måste fråga Maria Malmer Stenergard: Hur kommer det sig då att några av de länder i världen som har den allra högsta sysselsättningsgraden också är de länder som har de allra högsta skatterna på arbete?

Maria Malmer Stenergard tycker att vi bör redovisa sysselsättningseffekterna av enskilda åtgärder. Det kommer vi inte att göra därför att sådana beräkningar är väldigt osäkra och man riskerar att vilseleda svenska folket genom att visa på en precision i detta som inte finns.

Låt mig ge ett exempel: När alliansregeringen lanserade den sänkta restaurangmomsen sa den dåvarande näringsministern Maud Olofsson att det skulle ge 19 000 jobb. Det var den första beräkningen: 19 000 jobb genom sänkt restaurangmoms. Året efter fick hon uttala sig tillsammans med finansministern. Då hade 19 000-siffran sjunkit till 8 000 jobb. Sedan

fick man revidera ned det, och nästa siffra som kom från den tidigare alliansregeringen var 3 500 jobb. När Konjunkturinstitutet försökte utvärdera reformen kom man fram till att den kan ge så lite som 1 000 jobb.

Jag måste fråga Maria Malmer Stenergard: Givet att man kan få fram effekter som varierar mellan 1 000 och 19 000 – är det verkligen lämpligt att redovisa beräkningar som är osäkra på det sättet? Vi har gjort bedömningen att det är bättre att göra en samlad bedömning av regeringens politik och göra en kvalitativ analys av de samlade effekterna.

Det är viktigt att påpeka att vi i budgeten gör statistiska kalkyler. Jag tycker att det är rätt och riktigt, och Alliansen tyckte att det var rätt och riktigt när de satt i regeringsställning. De gjorde till exempel inte beräkningar av vilka effekter det faktum att man kastade ut människor ur sjukförsäkringen och sänkte a-kassan skulle få för kommunerna, som får försämrad ekonomi när kostnaderna för socialbidrag ökar. Det redovisade inte alliansregeringen, så jag utgår från att man i alla fall tyckte att det var bra när man satt i regeringsställning. Men kanske har man ändrat sig i opposition – vad vet jag?

Anf. 72 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Finansministern lade ord i min mun som jag aldrig någonsin har sagt. Jag sa inte att man inte ska ha skatt på arbete. Det jag sa var att när man inför skadliga skatter måste man vara beredd att beräkna effekterna av dem, det vill säga man måste se till att ha en beredskap för att de skatter man höjer inte leder till de skatteintäkter man har tänkt sig. Detta menar experterna också att man måste beakta. Men finansministern är väldigt tydlig med att hon inte kommer att följa deras råd. Det tycker jag är beklagligt.

Fler än 1 miljon löntagare får höjd inkomstskatt när regeringen får bestämma. För en familj med två vuxna medelinkomsttagare som använder ROT-avdrag och kör bil kommer regeringens skattehöjningar att kosta omkring 15 000 kronor per år.

Höjda skatter påverkar naturligtvis motivationen att arbeta och höjer trösklarna in på arbetsmarknaden. Detta är särskilt allvarligt eftersom de kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar drivkrafterna att gå från bidrag till arbete. Enligt Konjunkturinstitutet leder regeringens reformer till att arbetskraftsdeltagandet minskar med minst 15 000 personer.

Sverige har nu fått västvärldens högsta marginalsatser. Det är ingen tävling man vill vinna. Det slår mot strävsamhet och utbildning. Enbart marginalskattehöjningen till följd av det avtrappade jobbskatteavdraget beräknas leda till en minskning i arbetstid motsvarande drygt 3 000 heltidsarbetande.

Enligt Finanspolitiska rådets beräkningar leder skattehöjningen till 2 miljarder mindre i kassan än vad regeringen har räknat med. Det är kanske osäkra beräkningar, men det känns ändå rimligare att göra någon form av beräkningar än att inte göra några alls.

Ser vi till den ändrade skiktgränsen för statlig inkomstskatt går man back på den med 100 miljoner. Den enkla förklaringen är att människor känner att det inte lönar sig att arbeta. Man anpassar sig snabbare än vad regeringen tycks tro. När det inte känns lönsamt att ta ett extra jourpass gör man heller inte det, och staten går miste om inkomster – så enkelt är

det. Det måste finansministern räkna med. Det är allvarligt att hon inte gör det.

Fru talman! I sitt svar till mig säger finansministern att regeringens sätt att beräkna inte skiljer sig från alliansregeringens, det vill säga att de fortfarande använder sig av statiska beräkningar. Som jag varit inne på tidigare är det klokt och försiktigt att göra detta när man tror att förändringar kommer att ge mer klirr i kassan. Men det är inte klokt eller försiktigt att göra det när förändringar förväntas leda till mindre klirr i kassan.

Skillnaden mellan denna regering och den förra är att vi aldrig höjde skatten på arbete. Vi sänkte skatten på arbete, och ändå ökade skatteinkomsterna. För, återigen, när det lönar sig att arbeta arbetar folk mer.

Om vi ser på totalen ger skattehöjningarna ingen budgetförstärkning, menar Finanspolitiska rådet. De avslutar med att konstatera att deras beräkningar ”tyder på att den statiska inkomstförstärkning som redovisas i propositionen sannolikt innebär en avsevärd överskattning av det reformutrymme som skattehöjningar skapar”.

På ren svenska: Regeringen har intecknat reformutrymme som den inte kommer att ha. Vad tänker finansministern göra åt det? Tänker hon låna ännu mer än vad hon redan gör, trots att vi är mitt i en högkonjunktur? Eller tänker hon kanske dra ned på välfärden? Oavsett vilken väg hon väljer att gå kommer notan att gå till hushållen. Det är en nota som präglas av ideologi snarare än av förnuft och omsorg om ekonomin. Det är en nota som hushållen aldrig skulle behöva ta.

Anf. 73 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Om Maria Malmer Stenergard inte menar att det är fel med skatt på arbete menar hon att det är fel att höja skatten på arbete och att det är fel att höja marginalsatserna. Jag kan konstatera att de länder i världen som har bland de högsta marginalsatserna är också de länder som har den högsta sysselsättningsgraden. Då kan Maria Malmer Stenergard gärna svara på hur det kan komma sig om det nu är så farligt med höga marginalskatter.

Sanningen är att man inte bara kan titta på skatten, även om jag vet att moderater är oerhört upptagna av skatter, för det finns en annan sida av skatteintäkter, och det är vad man använder pengarna till. Om man använder pengarna till att fler kan utbilda sig och till att det finns barnomsorg och äldreomsorg kan man ha ett högt skatteuttag samtidigt som man har en hög sysselsättningsgrad. Det här brukar kallas den nordiska välfärdsmodellen eller till och med den svenska modellen. Det visar sig att den fungerar ganska bra.

Om Maria Malmer Stenergard på allvar tror att det är så skadligt med de marginalskatter vi har, hur kommer det sig då att man sänkte skatten med 140 miljarder men inte gjorde någonting åt den högsta marginalskattesatsen?

Om man nu tror att man inte får ut några pengar på den högsta marginalskatten bör man väl rimligen sänka den, särskilt om man ägnar sig åt skattesänkarpaket på 140 miljarder. Svara på det.

Anf. 74 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Finansministern återkommer till vad hon tänker använda pengarna till. Då undrar jag: Vilka pengar? Många av de här miljarderna

som hon redan har räknat in i sina beräkningar säger Finanspolitiska rådet aldrig kommer att komma henne till godo.

Hur kommer finansministern alltså att hantera experterna? Hon avfärdar dem här väldigt enkelt. Jag tycker att det är allvarligt när finansministern helt bortser från vad expertisen säger. Expertisen säger att alla de miljarder som hon har räknat in i reformutrymmet inte kommer att komma in. Hur kommer hon att hantera det? Kommer hon att låna mer eller kommer hon att skära ned på välfärden? Jag fick inte svar på min fråga.

Vi ser en mycket oroväckande trend i svensk finanspolitik sedan Magdalena Andersson tog över ansvaret för statens finanser. Man höjer skatterna och ökar bidragen. Man har slutat redovisa effekterna av den egna politiken eftersom man vet att de är negativa. Med en dåres envishet hänger man fast vid tron på framtida så kallade investeringar. Och man räknar med inkomster som man aldrig kommer att ha. Det är en politik som gräver hål i statens plånbok. Tyvärr är det de vanliga hushållen som blir lidande.

Stefan Löfven sa på Socialdemokraternas valupptakt 2014: Om jag får bilda regering kommer jag att kräva besked av varje statsråd och varje myndighetschef om ett beslut innebär fler jobb eller ej. Alla förslag ska syfta till att skapa fler jobb.

Finansministerns svar på Stefan Löfvens krav tycks vara att sluta redovisa effekterna av den politik hon för. Då slipper hon nämligen svara statsministern att hennes skattehöjningar leder till färre jobb, färre arbetade timmar, sämre villkor för företagen och därmed sämre offentliga finanser.

Anf. 75 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard är orolig för de offentliga finanserna, men Maria Malmer Stenergard kan vara helt trygg. Den här regeringen kommer aldrig att driva en liknande oansvarig politik med ofinansierade skattesänkningar som den förra regeringen. Vi har sedan vi tillträdde visat att vi tar ansvar för de offentliga finanserna. Underskotten har mer än halverats, och vi är nu tillbaka till en mer hållbar situation för de offentliga finanserna.

Vi ärvde de största underskotten sedan budgetsaneringen. Det berodde på att den förra regeringen år efter år valde att låna till stora skattesänkningar. Så kan man inte bedriva en ansvarsfull ekonomisk politik.

Vi har lagt om och driver nu en mer ansvarsfull ekonomisk politik och ser till att ta ansvar. Det är inte så att vi inte gör beräkningar på Finansdepartementet. Vi har de statiska beräkningarna som man redovisar helt enligt de beräkningskonventioner som också den borgerliga alliansregeringen använde. Sedan tar vi hänsyn till beteendeeffekter när vi beräknar de offentliga finanserna för framtiden som man också tidigare har gjort på Finansdepartementet. Det är alltså inte så att vi inte räknar.

Jag kan notera att Maria Malmer Stenergard inte svarar på frågan. Om man verkligen trodde att det är gratis att sänka skatten, varför valde man att inte röra den översta marginalskattesatsen när man sänkte skatten med 140 miljarder? Det här visar att Maria Malmer Stenergard egentligen inte tror på de här beräkningarna själv.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 76 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Lotta Finstorp har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att upprätthålla en finansiellt stabil och hållbar sjukförsäkring och för att nå regeringens mål om ett sjukpenningtal på nio dagar per försäkrad och år till 2020.

För att nå det uppsatta målet för sjukpenningtalet och skapa stabilitet i sjukförsäkringen beslutade regeringen om ett brett åtgärdsprogram för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro i september 2015. Åtgärdsprogrammet har lett till en ökad medvetenhet om allvaret i sjukskrivningsfrågan och därigenom till en ökad mobilisering kring frågan. Detta har bidragit till att ökningstakten för sjukfrånvaron nu avtar.

Försäkringskassan har i sin senaste prognos sänkt sjukpenningtalet för 2020 från 12,1 dagar till 11,4. Utgiftsprognosen för sjukpenning och sjukersättningsanslagen har samtidigt skrivits ned. För 2020 uppgår nedskrivningen till 5,1 miljarder kronor.

Försäkringskassan, arbetsgivare och hälso- och sjukvården är de tre viktigaste aktörerna i åtgärdsprogrammet. Ett stort antal åtgärder har vidtagits i syfte att utveckla dessa aktörers roll i sjukskrivningsprocessen. Jag vill nämna några särskilt viktiga.

Försäkringskassan har fått ett uppdrag att stärka sin sjukförsäkringshandläggning och ett resurstillskott på 250 miljoner kronor per år för detta arbete. Försäkringskassan arbetar nu utifrån en samlad handlingsplan. Handlingsplanen innehåller ett flertal åtgärder för att utveckla och stärka myndighetens sjukförsäkringshandläggning. De insatser som har vidtagits bedöms vara en bidragande orsak till att ökningstakten för sjukpenningtalet nu börjar avta.

Försäkringskassan har också fått i uppdrag att genomföra breda informationsinsatser beträffande sjukförsäkringen.

Ett förslag till hälsovaxling har nyligen remitterats. Syftet är att förebygga sjukfrånvaro och att säkerställa att sjukskrivna anställda får del av de åtgärder på arbetsplatserna som i varje enskilt fall behövs för att möjliggöra återgång i arbete. Samtidigt har parterna på arbetsmarknaden erbjudits möjligheten att i stället komma överens om lösningar som på ett trovärdigt sätt minskar sjukfrånvaron. Presenterar parterna sådana kommer regeringen inte att gå vidare med förslaget om hälsovaxling.

Det är viktigt att arbetsgivaren kan få stöd när det behövs i arbetet att minska sjukfrånvaron på arbetsplatserna. Försäkringskassan har därför fått ett uppdrag från regeringen att utvärdera och utveckla stödet till arbetsgivarna. Uppdraget genomförs i samråd med arbetsgivarföreträdare.

Försäkringskassan har nyligen presenterat en plan för ett utvecklat samarbete med arbetsgivare och hälso- och sjukvården. Regeringen har dessutom vidtagit åtgärder i syfte att säkerställa kompetensutvecklingen för företagshälsovårdsläkare.

Resurserna till kommuner och landsting kommer att ökas med 10 miljarder kronor årligen. Det motsvarar över 10 000 anställda. Det kommer att kunna bidra till en bättre arbetsmiljö och minskad sjukfrånvaro bland personal inom skola, vård och omsorg.

Överenskommelsen med SKL om en kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess har varit regeringens viktigaste verktyg för att stimulera kvalitetshöjande insatser inom hälso- och sjukvården. Årets överenskommelse omfattar 1,5 miljarder kronor. De utvecklingsinsatser som har vidtagits inom ramen för överenskommelsen har bidragit till att sjukskrivning i större utsträckning ses som en del av vård och behandling. Det handlar till exempel om vidareutveckling av rehabiliteringskoordinatorfunktionen för att främja patienten återgång i arbete och utbildningsinsatser för läkare.

Min bedömning är att vi har tagit ett stort kliv framåt i arbetet med att skapa en väl fungerande sjukskrivningsprocess och att uppnå det uppsatta målet. Den snabba ökningen av sjukfrånvaron som pågått sedan 2010 har nu bromsats upp. Det återstår fortfarande att vända utvecklingen. Detta är en av regeringens mest prioriterade frågor och arbetet får inte avstanna, utan de genomförda åtgärderna ska följas upp och åtgärdsprogrammet ska utvecklas.

Anf. 77 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Socialförsäkringen är en viktig del av den svenska välfärden, inte minst utifrån att en tredjedel av statens budget utgörs av sjukförsäkringen. För den enskilde och för arbetsgivaren måste försäkringen vara legitim, tillförlitlig och förutsebar. Sjukförsäkringens nivåer måste balanseras så att incitament för arbetslinjen bibehålls samtidigt som den som är sjuk får en trygg sjukpenning.

Det är önskvärt att sjukförsäkringens struktur ska ha långsiktig hållbarhet över tid, oavsett vem som har det politiska ansvaret i Sverige. Jag välkomnar att regeringen har satt ett mål för sjukpenningtalet. Det är bra och ger en tydlig signal till myndigheter, arbetsgivare med flera att styra mot uppsatt mål.

Precis som vi nu fick höra i svaret har socialförsäkringsministern presenterat en plan med ambitionen att nå målet om nio dagar per försäkrad och år fram till år 2020. Det är positivt att den oroande ökningen nu verkar ha stannat av till viss del. Men om man tittar på de prognoser som görs av Försäkringskassan ser det ut som om sjukpenningtalet kommer att vara 11,4 dagar 2020 med de åtgärder som finns och i den takt som nu ökningen sker. Det innebär dels att man måste se åtgärdspaketet över längre tid, dels, vilket är intressant, att tack vare att Försäkringskassan nu är noggrannare med att både kontrollera och hjälpa den som har uppnått 90 och 180 dagar ser man redan nu effekten att ökningen har avtagit.

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen gjorde ett gediget arbete med ett antal konkreta förslag som hittills har lagts i träda av regeringen. Därför var en av de frågor som jag ställde för drygt ett år sedan till ministern vad som händer med utredningen. Pågår beredningen? När kommer riksdagen att få ta ställning till några av förslagen?

I utredningens betänkande finns det ju ett antal förslag som skulle kunna hjälpa till att vända utvecklingen, bland annat tidigare upptäckt av behov av åtgärder för återgång i arbete genom att ett bedömningsstöd för hälso- och sjukvården införs som gör det lättare att tidigt identifiera sjukskrivna som har behov av specifika insatser i samverkan med arbetsgivaren.

Det handlar också om flexibel sjukpenning vid stegvis återgång i arbete. Där vet jag att vi har en samsyn, och jag tror att det vore väldigt bra att få till det snarast. För många sjukskrivna är nämligen trappstegen för höga, och fokus bör alltid vara stöd och hjälp för återgång till arbete utifrån individens förmåga och behov. Men det krävs författningsförslag och en konsekvensanalys. Var finns det, och när kan vi förvänta oss att riksdagen får ta ställning till förslagen?

Sjukfrånvaron i Sverige har varierat över tid men utan att variationerna har kunnat förklaras av motsvarande förändringar i folkhälsa eller arbetsmiljö. Det är precis det vi har sett sedan 2011 när det började öka igen. Samma analys kan göras avseende de stora regionala skillnaderna som vi tidigare har stått och debatterat här och som är helt oförklarliga. Hur kan det skilja så mycket mellan till exempel Jämtland och Halland?

Det sker en oroande ökning av diagnoser avseende psykisk ohälsa som naturligtvis ger upphov till frågeställningar avseende organisation, ledarskap och arbetsmiljö. Anser ministern att de lägre sjukskrivningstalen inom privat sektor kan bero på organisation och ledarskap?

Där har jag också följdfrågor som jag kommer att ta upp i nästa inlägg.

Anf. 78 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret, och tack till interpellanten för att hon lyfter upp en sådan här viktig fråga!

Jag håller med om att vi ska ha en så hållbar försäkring som möjligt. Den ska vara pålitlig för den försäkrade och för arbetsgivaren. Jag håller alltså med interpellanten om att det är en jätteviktig fråga, och det är jätteviktigt att vi får en bra försäkring.

Men då får man inte göra sådana saker som Moderaterna gjorde när de hade regeringsmakten. Finansminister Anders Borg flyttade över 5,5 procent av försäkringsavgifterna från sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen in i den allmänna löneavgiften som i princip är en ren skatt som finansministern förfogar över.

Ett sådant beteende skapar ingen pålitlig försäkring. Man ville åt pengarna, sänka skatten på löner och beskatta sjukdomen. Det får vi inte göra, för det skapar ingen tillit hos den som är försäkrad. Det skapar ingen tillit hos arbetsgivaren, för väldigt många arbetsgivare investerar väldigt mycket i sin arbetskraft och inte minst i samhället. I den förra interpellationsdebatten diskuterade man ju skatterna. Skatterna tar vi in för att investera – investera i individen och i samhället.

Då kan man inte bete sig så att man beskattar sjukdomen, eller som man gjorde i nästa steg: Först beskattar man den sjuka, och sedan säger man till den sjuka att gå till Arbetsförmedlingen efter ett antal dagar. Orsaken till sjukdomen och den nedsatta arbetsförmågan har ju inte försvunnit, utan man flyttar bara på personen.

Det får man inte göra om man verkligen vill ha en pålitlig försäkring. Det är jätteviktigt, fru talman, och jag hoppas att Moderaterna nu har ändrat sina idéer om hur man organiserar den här försäkringen.

Vi kan titta på vad Moderaterna gjorde under de åtta år som de hade regeringsmakten. Man ändrade i princip alla försäkringar. Man angrep allt: arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen. Man angrep allting som var kollektivt. Man till och med sänkte arbetsgivaravgifterna för ungdomar upp till 25 år. Allting utom en enda social avgift, och det var den allmänna

pensionsavgiften. Det är ju den individuella avgiften. Den betalar var och en till sig själv. De andra är generella avgifter.

Ska man kunna ha kvar vår generella försäkring, vilken är den bästa försäkringen i hela världen, måste man skapa en pålitlig försäkring, både från den försäkrades synvinkel och från arbetsgivarens synvinkel. Då får man inte flytta ut 5,5 procent, ett antal miljarder. 1 procent var mellan 13–15 miljarder. Då kan man räkna hur mycket pengar den förra finansministern Anders Borg fick att leka med.

Detta skapar ingen pålitlig försäkring!

Anf. 79 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Lotta Finstorp och Jasenko Omanovic, för era inlägg i det som vi alla tycker är en väldigt viktig fråga.

Regeringen arbetar extremt intensivt med frågan om sjukskrivningarna. Det är mycket glädjande att se att det åtgärds paket som regeringen, sedan den tillträdde, har lagt ned tid på för att implementera nu verkar få en del effekter.

Lotta Finstorp refererade till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen och det gedigna arbete som gjordes av partierna under de år som den verkade. En del av de förslagen finns ju med i det åtgärds paket som regeringen just nu håller på att genomföra. Det gäller bland annat den tydliga målsättningen men också flera andra frågor. Det kan handla till exempel om det som rör sjukskrivningspraxis. Vi kommer nu att följa den på ett annat sätt. Vi har lagt en betydligt större tonvikt än tidigare på att sjukskrivning ska ses som en del av vård och behandling. Flera olika åtgärder är dessutom viktiga i den riktningen.

När regeringen tillträdde hösten 2014 hade sjuktalen sedan 2010 ökat med närmare 55 procent. Erfarenhetsmässigt vet vi att den sortens utveckling tar tid att vända. Ändå är jag glad över att vi redan nu ser en del resultat. För regeringen handlar det om – precis som jag avslutade mitt anförande med – att se till att fortsätta att implementera det breda åtgärds paket som vi lade fram i höstas, och som vi nu ser att det är framgångsrikt. Precis som jag avslutade mitt förra inlägg med ser vi också vad som eventuellt behöver utvecklas ytterligare i nästa steg och vad det är som helt enkelt väntar runt hörnet.

Jag kan nämna några ytterligare saker som är på gång, utöver det åtgärds paket som vi nu håller på att arbeta med. Det handlar bland annat om ett kommande regeringsuppdrag. Vi tittar närmare på enskilda läkares sjukskrivningsmönster och även på det som Lotta Finstorp refererade till i sitt inlägg, alltså en djupare analys av de regionala skillnaderna i sjukskrivningsmönster runt om i landet. Vi ser på skillnaderna både mellan regioner och mellan olika primärvårdsenheter – detta för att vi ska få en bättre kontroll. Vi från regeringen ser fram emot att återkomma till detta.

Jag vill också närma mig frågan om ytterligare åtgärder hämtade från den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. Vissa delar finns redan med i det åtgärds paket som regeringen nu genomför, men efter sommaren kommer vi också att återkomma med ytterligare delar från socialförsäkringsutredningen som vi tror är viktiga för att förstärka den utveckling om vi nu ser mot en låg och stabil sjukfrånvaro till 2020. Det kommer då att finnas en möjlighet att ta ställning till dessa förslag.

När det gäller den privata sektorn är mitt svar kort och gott: Ja, Lotta Finstorp, jag tror att både sättet att arbeta med ledarskapsfrågor och sättet att organisera arbetet inom delar av den privata sektorn kan vara betydelsefullt att se närmare på också för den offentliga sektorn.

Anf. 80 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag vill börja med att kommentera det som Jasenko Omanovic sa. Det kan ju inte vara okänt för honom hur situationen såg ut före 2006 och varför regeringen Persson tillsatte Hedborgsutredningen. Alliansregeringen levererade de förslag som fanns i utredningen eftersom det var alldeles för många människor som förtidspensionerades samtidigt som antalet sjukskrivningar var enormt.

Den sista fråga som jag hade och som ministern också har svarat på gällde detta med att man kan hitta goda exempel inom den privata sektorn eftersom sjukskrivningarna där är lägre. Då vill jag i stället fråga: Varför jagar då regeringen de företag som driver verksamhet inom vård, skola och omsorg genom att lämna oklara besked avseende deras verksamheter? Det borde vara tvärtom.

De privata arbetsgivarna borde lyftas fram som goda exempel där offentlig sektor kunde titta på hur man gör. Det handlar om organisation, ledarskap och delaktighet. Flera enkäter visar att de privat anställda är mer nöjda med delaktigheten i alternativt drivna verksamheter. Det finns inte något egenvärde i det, utan det måste gå att applicera även på offentliga verksamheter genom att ha mindre enheter, att mellanchefer har färre medarbetare och så vidare.

Vad anser ministern är kännetecknande för friska arbetsplatser? Vi måste nog titta på friska arbetsplatser där människor inte är sjukskrivna inom kontaktyrken, välfärdsföretag och offentlig sektor. Vad är det som de gör som är nyckeln till framgång och som gör att människor mår bra på sin arbetsplats? Det är ju inte rocket science på något sätt. Man borde lyfta fram dessa arbetsplatser och se noggrannare på dem.

Under våren bad jag riksdagens utredningstjänst att jämföra sjukskrivningarnas kostnader inom kommun- och landstingssektorn och kostnaderna i den privata sektorn. Skillnaderna är rätt så stora.

Om den privata sektorns sjukskrivningar gällde för hela arbetsmarknaden skulle det innebära en kostnadsminskning av sjukförsäkringen med 2,6 miljarder per år. Det motsatta gäller för hur kostnaderna skulle öka om kommuners och landstings sjukskrivningstal skulle gälla för hela arbetsmarknaden. Det skulle innebära en total kostnadsökning av sjukförsäkringen med 8,6 miljarder kronor per år. Det vore intressant att höra ministern kommentera det.

Jag tror att det ligger mycket i organisation och ledarskap. Men det går inte att gissa, så det vore väldigt bra att få en analys av hur friska arbetsplatser arbetar och varför de är framgångsrika i att ha medarbetare som mår bra på arbetet.

Inflödet av antalet anmälda sjukskrivna minskar, sett till siffrorna. Det är naturligtvis glädjande – absolut. Detta sker ju utan medfinansiering. Ministern har ju föreslagit att arbetsgivarna ska vara med och medfinansiera kostnaderna för sjukförsäkringarna.

Remisstiden gick ut den 7 juni. Kommuner och arbetsgivarorganisationer har svarat, och det är väldigt få som tycker att det är en bra idé. Det

vore intressant att få höra vad ministern har för tankar framåt utifrån remissvaren. Om man kan fortsätta att sätta press på Försäkringskassan och hälso- och sjukvården för att arbeta mer optimalt – friska arbetsplatser – finns det väl ingen anledning att ha en medfinansiering.

Anf. 81 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Jag vill säga till Lotta Finstorp att jag ju har sagt att det är glädjande att vi är inne på samma linje. Vi vill att det ska vara en pålitlig försäkring.

För mig som riksdagsledamot skulle det vara ett brott av mig – jag har varit riksdagsledamot och ledamot i socialförsäkringsutskottet under åtta år – att inte ta upp det som ledde till att nästan 100 000 personer var utförsäkrade. Jag upplever det som att det skulle vara ett brott av mig mot det uppdrag som jag har haft i åtta år. Därför ville jag säga det.

Sedan hoppas jag verkligen att Moderaterna inser hur utvecklingen har varit. När regeringen Persson insåg att kostnaderna för sjukförsäkringen var enormt stora satte man upp ett mål om att halvera dem. Men man sa inte att man skulle skicka ett antal personer till Arbetsförmedlingen för att de skulle försöka att hitta ett jobb. I stället försökte man att göra insatser som ledde till att sjukfrånvaron faktiskt minskade från 2003. Men när reformen rehabiliteringskedjan verkade i sin fulla kraft ökade sjukfrånvaron igen. Det var olyckligt och det var ett stort problem.

Men jag hoppas verkligen att vi nu kan hitta en gemensam grund där vi kan bilda en pakt för att få en långsiktig och pålitlig försäkring för den försäkrade och för arbetsgivare.

Anf. 82 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag tackar för mycket kloka och spännande inlägg. För att hinna med att svara i de olika delarna vill jag börja med det som Lotta Finstorp nämnde om goda exempel. Jag vill verkligen inte ge mig in i debatten om vinst i välfärden med den här frågan. Vad gäller frågan om hur man organiserar arbetet finns goda exempel i den privata sektorn – kanske något övervägande, ärligt talat, vilket siffrorna visar. Men vi har utmärkta exempel även på den offentliga sidan. Genom organisationsförändringar och genom att frångå ett traditionellt sätt att organisera de kvinnodominerade arbetsplatserna i välfärden får man direkta effekter på sjuktalet.

Lotta Finstorp har helt rätt när hon säger att det handlar om ledarskap, om att ge ledarna och cheferna i de här verksamheterna förutsättningar att vara chefer och ledare. Det handlar om mandat likaväl som om förutsättningar till exempel gällande personalgruppers storlek. Det handlar om att skapa delaktighet, framtidstro och engagemang på arbetsplatsen. Sådana exempel behöver vi verkligen lyfta fram, men vi får inte bara prata om att vi behöver lyfta fram de goda exemplen. Vi måste se till att också göra något. Man behöver *göra* saker i större utsträckning, inte minst i den offentliga sektorn.

Jag vill ta upp en oroande utveckling som jag sett. När jag tidigare var förbundsordförande för Vision började allt fler verksamheter bedrivas i privat regi. Till en början såg vi väldigt goda effekter, till exempel inom vård och omsorg. Men sedan såg vi en tendens åt att man anpassade sig efter sättet att organisera verksamheten i den offentliga sektorn. Detta har lett till att man delvis har högre sjukskrivningar i de verksamheterna, också

i den privata sektorn. Även om de är lägre jämförelsevis är de fortfarande höga relativt sett, och där behöver vi göra mer.

När det gäller hälsoväxlingen måste jag få vara väldigt tydlig. Ja, jag tror att vi behöver ökade ekonomiska drivkrafter för arbetsgivarna när det handlar om de långa sjukfallen. Det förslag som vi nu har tagit fram innebär de facto en mer rättvis fördelning av sjukkostnaderna. De arbetsgivare som har låga sjuktal och som har fått vara med och finansiera kostnaderna för de arbetsgivare som haft väldigt höga sjuktal under lång tid kommer nu att få en bonus. Det kommer att gynna företagen i Sverige.

Samtidigt vill jag kopplat till hälsoväxlingen lyfta fram något som jag tycker är väldigt olyckligt i debatten just nu. Nu pratar man mer om förslaget till Strandhälls sjukskatt än om det som faktiskt är problemet, nämligen att vi har 200 000 sjukskrivna. Regeringen har sträckt ut handen till Svenskt Näringsliv, SKL och Arbetsgivarverket och uppmanat dem att komma med förslag till regeringen på åtgärder som kan ha den effekt som vi bedömer att hälsoväxlingsförslaget skulle ha. Då är vi beredda att avstå från att lägga fram det här förslaget i höstbudgeten. Men kommer man inte med något sådant förslag kan vi inte sitta på händerna.

Anf. 83 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för en viktig debatt.

Jasenko Omanovic säger att ökningen av antalet sjukfall skedde när rehabiliteringskedjan infördes, vilket låter märkligt i mina öron. Det vi ser i dag är ju att det sker en minskning även bland de längre sjukfallen tack vare att Försäkringskassan mycket tydligare prövar den som är sjukskriven och ”lyfter upp” varje individ vid 90 och 180 dagar. Jag anser alltså att det snarare är tvärtom.

Jag skulle vilja ta upp medfinansieringsförslaget igen. Det är ett väldigt högt tonläge. Man är väldigt orolig bland privata arbetsgivare men också inom SKL, det vill säga bland kommuner och landsting. Varje arbetsgivare förlorar ju alltid på att ha medarbetare som är sjukskrivna. Det är aldrig bra för produktionen. Det är inte bra för verksamheten över huvud taget.

Jag håller med ministern angående dåliga arbetsgivare, som inte gör det de ska i arbetsmiljöfrågor och inte har en organisation som fungerar väl och där människor mår bra. Problemet är ju att det egentligen är vi politiker som är arbetsgivare i de organisationer som har det största antalet sjukskrivna. Vi måste ute i landet, i kommuner och landsting där fullmäktigeförsamlingen är arbetsgivare, verkligen ta tag i detta och se över hur man arbetar i organisationen. Att straffa via ekonomiska incitament är inte rätt väg. I vilket skede ska den som söker ett arbete säga ”jo, det är så att jag har en lång sjukdomshistoria också” för att arbetsgivarna ska få ekonomisk hälsoväxling? Jag tycker att det är tveksamt ur integritetssynpunkt.

Anf. 84 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag vill säga några korta saker. När det gäller det här med prövningarna vid 90- och 180-dagarsgränserna tror jag att jag förstod vad Jasenko Omanovic var ute efter, och det är också min bild. Vi har debatterat detta många gånger, Lotta Finstorp. Det handlar om vad som faktiskt är verkningsfullt. Mellan 2010 och 2014 kunde vi, trots att rehabiliterings-

kedjan var på plats, se väldigt tydligt hur provningarna vid de tidiga tidsgränserna föll ut och hur människor blev utförsäkrade vid den bortre tidsgränsen, där ingen provning gjordes utan det bara blev en utförsäkring.

Det som vi nu försöker göra tillsammans med Försäkringskassan är att stärka provningen men också se till att man verkligen får insatser vid de tidiga tidsgränserna. Man ska inte bara åka ut utan ska komma tillbaka igen och få det stöd man ska ha. Det tycker jag är otroligt viktigt att trycka på. Vi såg också hur provningarna vid de tidiga tidsgränserna sjönk mellan 2010 och 2014.

Vi tittar nu på detta i Regeringskansliet och har för avsikt att komma tillbaka, troligen i början av nästa år, med förslag på hur vi ska kunna säkerställa kvaliteten i de rehabiliteringsinsatser som ska införas. Det visar ju sig att det här verkar fungera. Nu får vi bara följa det noggrant, så att vi verkligen ser att människor får det stöd de ska ha.

Vad gäller hälsovårslöningen har jag respekt för att man kan tycka olika. Jag säger återigen att min hand är utsträckt till arbetsmarknadens parter. Vi har gärna ytterligare dialog med dem om hur vi kan hitta insatser som de tror skulle vara bättre för att bryta utvecklingen med sjuktalen. I stället för kampanjande om Strandhälls sjukskatt, ägna er åt att hitta de lösningarna!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2015/16:677 om tillämpning av reglerna för bostadsbidrag försvårar för kommunerna

Anf. 85 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Gunilla Nordgren har frågat mig om jag är beredd att verka för att tillämpningen av reglerna för bostadsbidrag snarast ses över och anpassas till de situationer som råder i många kommuner i dag. Vidare ställer Gunilla Nordgren frågan hur jag ser på det faktum att om bostadsbidrag på grund av dagens tillämpning av reglerna inte kan utgå i dessa fall och det då i stället behöver utbetalas försörjningsstöd innebär detta en förskjutning av kostnader från staten till kommunerna.

Gunilla Nordgrens fråga handlar framför allt om situationen för unga nyanlända som, efter det att de fått uppehållstillstånd och en kommunplacering och lämnat sin placering på exempelvis HVB eller familjehem, behöver en egen bostad, och då särskilt i vilken utsträckning de har möjlighet att söka bostadsbidrag.

Bostadsbidrag kan i dag lämnas för barnfamiljer och för unga i åldern 18–29 år, och för denna grupp är det bostadsbidraget för unga som är aktuellt. Gunilla Nordgren menar att regelverket i dag hindrar två ensamstående att dela på en lägenhet och samtidigt ha rätt till bostadsbidrag.

Två eller flera hushåll kan redan i dag dela på en bostad. Bidrag till bostadskostnaden kan då lämnas till vart och ett av hushållen. Bostadsbidraget är behovsprövat, och det finns regler om bland annat storlek både på bostad och bostadskostnad, liksom inkomst och folkbokföring, som kan medföra att det i praktiken inte kan betalas ut något bostadsbidrag.

Bostadsbidraget är en av de förmåner som är riktade till hushåll med relativt sett låga inkomster i förhållande till försörjningsansvar. För de som ändå inte kan klara sig ekonomiskt finns det möjlighet att vända sig till kommunen och ansöka om försörjningsstöd. Det är sedan upp till socialtjänsten att göra en individuell bedömning.

Bostadsbidraget är en familjeekonomisk behovsprövad förmån som är träffsäker vad det gäller att nå hushåll som har relativt låga inkomster i förhållande till försörjningsbörda. Det betyder inte att det inte finns vissa delar av regelverket som kan bli bättre anpassade till dagens situation vad gäller både boendesituation och hushållskonstellation. Regeringen tog också i vår budgetpropositionen upp behovet av att anpassa bostadsbidraget och underhållsstödet till dagens situation och avser att återkomma i frågan.

Anf. 86 GUNILLA NORDGREN (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Jag är bara delvis nöjd med det och vill gärna ha några förtydliganden.

Bakgrunden till min interpellation är att det ute i kommunerna pågår ett stort arbete med att ordna bostäder till dels många unga som saknar bostad, dels många nyanlända som får uppehållstillstånd. Många av de nyanlända utgör så kallade ensamhushåll, och många av dem är ensamkommande barn. När dessa personer blir vuxna i lagens mening återstår det akuta problemet att ordna en bostad. Det är vi nog alla medvetna om.

Det är heller inte ett långsiktigt byggande att bara bygga enrumslägenheter. Det är både dyrt och inte långsiktigt riktigt. Det blir ett alternativ att bara bygga paviljonger och enrumslägenheter. Det förbättrar inte heller integrationen.

Ett sätt att ordna bostäder till flera personer är att till exempel kunna hyra ut en trerummare, tre rum och kök, där de bor i varsitt rum och delar på vardagsrum och kök. Utomlands bor många studenter så och även unga i städer där hyrorna är ännu värre än i Stockholm. De delar en lägenhet, och det är inga problem.

Anledning till min fråga är tagen ur verkligheten. Försäkringskassan har nämligen sagt nej till den typen av ansökan om bostadsbidrag. Det sägs också i svaret att två eller flera hushåll kan dela på en bostad. Det kan vara två familjer som hyr ett halvt hus var, och så vidare. Det är jag fullt medveten om. Men jag talar här om ensamhushåll.

I svaret säger ministern också hur bostadsbidraget fungerar, att det är inkomstberoende och så vidare. Det kan jag också. Det var inte heller min fråga. Jag vill för tydlighetens skull ställa några frågor.

Anser ministern att det som det sägs i svaret om att två eller flera hushåll redan kan dela på en kostnad även gäller ensamhushåll? Jag kommer då att gå hem och meddela det, och de kommer att bli jätteglada därhemma. Då är det Försäkringskassans tillämpning som är problemet.

Det sägs också i svaret att för dem som inte klarar sig ekonomiskt finns möjlighet att söka försörjningsstöd. En av mina frågor gällde att man betalar ut bostadsbidrag som ett försörjningsstöd. Det är att flytta kostnaden från staten till kommunerna eftersom bostadsbidragen betalas av staten och försörjningsstöden av kommunerna. Ministern säger att detta inte ska utgöra några problem. Men jag har tagit exemplen ur verkligheten. Jag ser fram emot att få ett svar på detta.

Det är också bra att regeringen vill återkomma i frågan om att anpassa bostadsbidraget – underhållsstödet har inte med detta att göra – till dagens situation och att den avser att återkomma i frågan. Vad betyder det? När, var och hur tänker man göra det?

Anf. 87 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Gunilla Nordgren, för frågan! Den är aktuell.

Jag tror i grund och botten att vi inte är särskilt oense. Som regelverket ser ut i dag har du rätt såtillvida att om man är inneboende hos någon kan man inte få bostadsbidrag. I sådana fall måste det vara en delad lägenhet såtillvida att det räknas som två hushåll, det vill säga att båda hushållen står på kontraktet. Då kan man enligt det regelverk som finns i dag söka bostadsbidrag.

Det som jag refererade till när det handlar om försörjningsstöd är att bostadsbidraget aldrig har fungerat på det sättet att det täcker 100 procent av bostadskostnaden. Jag hör på Gunilla Nordgren när hon gör sitt inlägg att hon har bra koll på det. Det är på många olika sätt kanske ett av de mer komplicerade bidrag vi har, vilket till exempel det stora kravet på återbetalningar visar oss.

Det är dessutom återbetalningar som avkrävs familjer som från början har en väldigt låg ekonomisk standard och som kan bli väldigt kännbara. Om vi till exempel tittar på de barnfamiljer som uppbär bostadsbidrag är det ungefär 32 procent av dem som under ett år måste söka försörjningsstöd för att klara sig. Det är generellt sett väldigt ekonomiskt utsatta individer.

Det som jag refererar till när jag pekar på att regeringen har för avsikt att återkomma är en del av de sakerna. Det är det som Gunilla Nordgren adresserar med att det händer saker i omvärlden, och det har hänt saker i Sverige. Men det har också hänt saker i Sverige när det gäller vår syn på hur en familj ser ut och hur familjekonstellationer ser ut.

Detta är en angelägen fråga för regeringen att ytterligare analysera. Det handlar också om att överväga att vidta lämpliga åtgärder för att kunna möta den utveckling som vi nu har sett. Men vi är inte riktigt där i dag. Regeringen kommer att jobba med detta. Det är aviserat i vårpropositionen, och vi kommer återkomma. Jag stannar där så länge.

Anf. 88 GUNILLA NORDGREN (M):

Fru talman! Tack för svaret. Vi är överens om att det är ett problem, och kommunerna står i detta problem här och nu. De kommunala fastighetsbolagen försöker nybygga. Jag sitter själv som viceordförande i ett fastighetsbolag. Vi kan inte bara bygga paviljonger och enrummare. Det blir förfärligt, och det förbättrar inte heller integrationen.

Frågan är om man inte med något förtydligande kan säga att man kan ha två kontrakt på en lägenhet. För dom här kan ju inte stå på samma. Det är eventuellt så att man inte behöver vänta på att göra om hela bostadsbidraget. Men kan redan i dag via förordning, regleringsbrev eller något annat förtydliga för Försäkringskassan och underlätta för kommunerna.

Det är precis som ministern säger. Vi är bägge två medvetna om var problemet ligger. Kommunerna försöker att göra allt de kan. Det får bli att människor får bo i dessa trerummare och dela. Det gör de redan i dag. Det finns ingen annan möjlighet, annars blir det gymnastiksalen. Men då får kommunerna betala försörjningsstöd även för den delen.

Det hade de inte behövt göra om de boende hade kunnat stå på var sitt kontrakt. Det kanske är två killar som bägge två ska plugga. De lär inte ha de inkomsterna, så de borde kunna vara berättigade till ett bostadsbidrag. Sedan får det kanske bli försörjningsstöd som fyller ut det.

Det är en bättre integration om de kan bo två i ett normalt bostadsområde och inte bo i dessa baracker, paviljonger och enrummare. Dessutom är det dyrt. Om kanske tio år finns inte behov av enrummare. Då kanske de har bildat familj och allt möjligt. Vi har haft en speciell situation. Då står det kommunala bostadsbolaget med ett antal lägenheter som inte är anpassade efter efterfrågan, eftersom detta kanske är en puckel.

Förutom det som sägs om familjekonstellationer kan ungdomar bo ihop. Det kan också hjälpa studenter om två kan dela. De kan skriva var sitt kontrakt och få var sitt bostadsbidrag. Det är också problem med att de inte får ha mer än 60 kvadratmeter. Om trerummaren är på 80 kvadratmeter kan man säga att det är 40 plus 40.

Det finns flyktingsamordnare som gråter när de går hem från jobbet därför att de på grund av ett stelbent system inte kan ordna bostäder. Jag undrar om ministern kan göra något akut åt detta – fort!

Anf. 89 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Gunilla Nordgren! Jag tror som sagt att vi i grund och botten inte är särskilt oense. Jag uppskattar att du delar med dig av den verklighet som ni nu möter ute i kommunerna när ni jobbar med bostadsfrågorna och att du beskriver hur akut ni upplever att situationen är.

Det du pekar på i avslutningen av ditt inlägg är att detta är extremt komplext. Bostadsbidraget kom på 1930-talet. Genom åren har man haft olika målsättningar för vad bostadsbidraget ska stimulera. Under någon tidsperiod handlade det bara om att ge människor tillgång till bostad. Sedan gällde det att minska trångboddheten och att man skulle kunna konkurrera om de lite bättre lägenheterna fast man inte hade så hög inkomst själv. Det är också detta jag menar med att vi måste titta på frågan utifrån den verklighet som vi i dag har att hantera som regering och som samhälle.

Jag tar med mig önskemålet om möjligheter att göra någonting mer skyndsamt som skulle underlätta situationen. Som Gunilla Nordgren förstår finns det ännu mer att titta på i ett större perspektiv. Jag tackar för kloka inlägg.

Anf. 90 GUNILLA NORDGREN (M):

Fru talman! Det är bra att vi är överens, och det är bra om ministern ser om man fort kan göra någon delgrej eftersom detta är problem som finns i dag.

När ni nu tittar över och anpassar systemet till dagens situation bör ni även tänka på att det inte bara handlar om olika familjekonstellationer, utan att det också kan vara två helt enskilda personer som säger att de kan dela på en lägenhet. Då får man se till att det fungerar.

Prot. 2015/16:119
14 juni

Svar på
interpellationer

Jag satt i socialförsäkringsutskottet under förra mandatperioden och arbetade med familjepolitiken, så jag är väl införstådd med hur bostadsbidragen fungerar. Men som det är nu lever de inte med verkligheten. Ju fortare man kan göra något åt det och ge den signalen till kommunerna så att flyktingsamordnarna vet vad de ska göra och bostadsbolagen vet vad de ska bygga, desto bättre.

Jag tackar för en bra debatt och ett positivt svar.

Anf. 91 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Detsamma från socialförsäkringsministern! Jag ser fram emot att återkomma i frågan och tackar för en bra debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2015/16:633 om otillåtna substanser i kosttillskott

Anf. 92 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Saila Quicklund har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att stävja förekomsten av otillåtna substanser i kosttillskott och när jag förväntar mig att kunna redovisa ett ställningstagande i frågan om ett inrättande av en oberoende nationell antidopningsorganisation.

Kosttillskott är som bekant livsmedel och regleras enligt livsmedelslagstiftningen. Det krävs inget godkännande eller tillstånd från Livsmedelsverket för att sälja kosttillskott i Sverige. Det är tillverkarens ansvar att produkterna är säkra att använda och att de uppfyller kraven i livsmedelslagstiftningen. Jag delar den oro som interpellanten ger uttryck för när det gäller otillåtna substanser i kosttillskott.

Regeringen har gett Livsmedelsverket två uppdrag som har bäring på detta kontrollområde. I det första uppdraget ska Livsmedelsverket för livsmedel som utgör eller kan antas utgöra en risk för människors hälsa utreda och utveckla formerna för ökat informationsutbyte och samarbete mellan kontrollmyndigheterna. I det andra uppdraget ska Livsmedelsverket arbeta för en effektiv kontroll av internethandel med livsmedel med särskilt fokus på internethandel med kosttillskott. Jag ser fram emot att få ta del av Livsmedelsverkets redovisningar.

När det gäller frågan om inrättandet av en oberoende nationell antidopningsorganisation har jag i ett frågesvar tidigare i vår lämnat besked att frågan alltjämt bereds i Regeringskansliet och att ytterligare överväganden behöver göras innan frågan kan besvaras.

Anf. 93 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag har som sagt frågat ministern vilka åtgärder han avser att vidta för att stävja förekomsten av otillåtna substanser i kosttillskott. Det finns i dag enorma brister i kosttillskottsbranschen och även en svaghet vad gäller regleringen och samverkan mellan de olika myndigheterna. Jag tycker att det är positivt att vi delar oron. Som det låter har också ministern fått de stora problem som finns beskrivna för sig.

Det handlar egentligen om fem olika myndigheter, eller om fyra myndigheter och en kommun, som ska verka i detta med ett delat ansvar. Vi har Livsmedelsverket, som reglerar via lag en hög skyddsnivå för hälsa, och miljö- och hälsoskyddsmyndigheterna som har det egentliga tillsynsansvaret ute i kommunerna. Vi vet hur ansträngda de är i sin gärning och att de har svårt att prioritera just kosttillskotten och tillsynen när det gäller dessa. Vi har Läkemedelsverket, som möjliggör klassificeringen av läkemedelsnära substanser. Vi har Konsumentverket, som agerar vid vilseledande marknadsföring. Lägg därtill Folkhälsomyndigheten, som svarar för tillsynen när det gäller förbud mot vissa hälsofarliga varor. Detta är komplext, och jag känner en oro för att de två åtgärder för Livsmedelsverket som ministern föreslår inte räcker till.

Det är viktigt att vi lyfter blicken utanför elitidrotten och den professionella delen. Enligt SVT dopar sig 30 000 personer regelbundet. Det sker inte främst inom elitidrotten, utan vi ser den stora frekvensen hos gymbesökarna. Mycket av detta kommer naturligtvis från den kroppsfixering som vi ser blir allt starkare i samhället. Det hela går ned i åldrarna. Vi ser beskrivningar av att friidrottstränare för barn och ungdomar tycker att barnen ska äta kosttillskott. Angående kroppsfixeringen kunde vi i dag läsa om ett plastikspel i en av kvällstidningarna. Barn och ungdomar kan alltså via ett spel omforma kroppen och ansiktet och så vidare.

Många människor tar dessa preparat omedvetet på grund av att innehållsdeklarationen inte är så tydlig som den borde vara. I en studie i Köln såg man att 15 procent av de kosttillskott som undersöktes innehöll otillåtna substanser – även läkemedelsliknande substanser. Det är klart oroande.

Det är dock bara 10 procent av de 3 000 tester som görs som landar i just den grupp som jag talar om nu. Det finns också ett stort mörkertal.

Under 2011 tog alliansregeringen fram en utredning som hette Anti-dopning Sverige – En ny väg för arbetet mot dopning. Där föreslog man också en nationell oberoende antidopningsorganisation eller ett centrum. Jag har frågat ministern tidigare om detta, och jag vill ha ännu mer förtydliganden än i interpellationssvaret om när ministern avser att öppna eller införa denna oberoende dopningsorganisation.

Anf. 94 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Den problematik som Saila Quicklund tar upp handlar om att det är flera myndigheter inblandade och att det är ett komplext arbets sätt som måste till för att få bukt med problematiken. Detta är orsaken till det uppdrag som Livsmedelsverket har fått att ta fram ett varningssystem med informationsutbyte. Om man i till exempel en kommun upptäcker problem ska man kunna föra in detta digitalt, och sedan får alla kontrollmyndigheter del av den problematik som har upptäckts. Det kan underlätta inte minst för små kommuner som har ansträngda resurser, precis som Saila Quicklund är inne på.

När det gäller en fristående antidopningsorganisation i Sverige har det mycket riktigt utretts tidigare. Det som blev tydligt när det remitterades var att beredningsunderlaget, som tagits fram, inte räckte för att ta slutlig ställning.

Den nya dataskyddsförordningen, som nyligen beslutats inom EU, ska implementeras i svensk lag. Av den förordningen framgår att antidopning inom idrotten är av allmänintresse. Det medför enligt företrädare för EU att frågan behöver regleras i EU-lag eller i nationell lagstiftning. Regeringen har därför tillsatt en utredning om implementering av dataskyddsförordningen. Denna ska avsluta sitt arbete senast i maj 2017. Då har vi förhoppningsvis ett bättre underlag för att sedan kunna gå vidare med den frågan.

Anf. 95 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Ministern! Det som är den stora problematiken när det gäller det vi pratar om är att kommunerna är ansvariga för tillsynen och att deras arbetsbördor gör att de inte just nu kan prioritera kontrollen av kosttillskott. Det är också så att varje kommun arbetar isolerat för sig. Där kan inte Livsmedelsverket gå in och styra, utan landets alla kommuner måste agera gemensamt kring ett kosttillskott för att vi ska kunna få till ett förbud eller liknande. Detta är klart bekymmersamt i och med de resurser som finns i kommunerna just nu.

Det är också bekymmersamt att vi har idrotter som undgår de statligt understödda antidopningsprogrammen. Det är de som inte är RF-anslutna. Det är därför det är så viktigt att vi liksom Norge och Danmark inför en nationell oberoende antidopningsorganisation. Det är jätteviktigt.

Jag ska nämna några exempel på hur horribelt det är när det gäller kosttillskotten. Livsmedelsverket kom med en rapport 2011 – och mycket har hänt sedan dess – där man granskade 43 olika kosttillskott. Endast 2 av 43 uppfyllde märkningskravet. 30 av 43 innehöll hälsofarliga växter. Vi kan då påminna oss om att man i dag rekommenderar barn och ungdomar att ta kosttillskott. 28 kunde ge biverkningar. 8 skulle klassas som läkemedel. Det är anmärkningsvärt. Det visar också att det kanske är ett större problem för folkhälsan än vad vi har förstått. Man uppger också från Livsmedelsverket att det saknas en reglering. Det finns inte ett godkännande av Livsmedelsverket, vilket det borde finnas, för det här. Jag tror att det tar ungefär tio år för ett läkemedel att komma ut på marknaden, med alla kontroller som finns. Men vi har en helt fri marknad vad gäller kosttillskotten. Det är anmärkningsvärt. Vi är sämst i Norden inom det här området. Det är, som sagt, sällan kontroller av innehållet. Och det blir bara förbud i den kommun där kontrollen utförs. Det var det som Livsmedelsverket framhöll i den här rapporten.

Malmö stad gjorde också en undersökning. Den gjordes 2010. 21 av 85 granskade kosttillskott var att betrakta som läkemedel och borde aldrig få säljas. 78 procent var felmärkta. Det här är sådant som vi i dag ser i stora annonser i tidningarna. Det handlar om att snabbt bli starkare och förbränna fett. Det attraherar också motionärer i dag som vill få snabba resultat av sin träning.

Självklart är jag orolig för det här. Jag är också orolig för om vi ska uppnå effekter med de insatser som regeringen nu gör. Jag tycker att det låter tunt att man ger Livsmedelsverket två uppdrag som ska ha bäring på det här kontrollområdet. Jag tycker att vi måste agera betydligt snabbare och mer kraftfullt just för att det är en stor problematik med att kommunerna är tillsynsmyndigheter eller tillsynsorgan och att vi har fyra andra

myndigheter som borde agera samstämmt i fråga om det här. Men ministern får gärna vidareutveckla detta och bemöta min oro med sina egna ord.

Prot. 2015/16:119
14 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 96 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Det är precis som jag säger. Jag känner en stor oro över den här utvecklingen. Jag kan bara hålla med om Saila Quicklunds beskrivning av problematiken. Men jag tror att vi kommer väldigt långt med de två uppdrag som vi nu ger till Livsmedelsverket, bland annat det som handlar om att man ska kunna samordna myndigheternas arbete bättre just genom det informationsutbyte som sker. När man då ser ett problem i till exempel en kommun kan det uppfattas av alla andra som finns med i det här varningssystemet. Därmed kan man också vidta lämpliga åtgärder på flera håll.

Sedan ska man naturligtvis inte tro att allting löser sig genom två uppdrag till Livsmedelsverket, men jag tycker att man ska se det som en början till att komma åt en problematik som är komplex. Den är komplex eftersom den berör flera olika myndigheter. Den berör också flera olika typer av regleringar. Men jag tycker att det som vi nu gör är en väldigt bra början. Det gäller inte minst det som handlar om en ökad och förbättrad samordning och om informationsutbyte.

Anf. 97 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Ministern! Ministern har varit ute i olika sammanhang och kommenterat och varit orolig för stillasittandet och rökandet. Här har vi en helt oreglerad marknad där barn och ungdomar får i sig direkt skadliga läkemedelssubstanser eller dopningsklassade substanser. Det tycker jag är anmärkningsvärt. Det borde göra att takten ökar när det gäller genomförandet av de uppdrag som man nu har gett till Livsmedelsverket, så att de snabbt kommer med förslag på hur vi kan åtgärda det här.

Tullverket har i år beslagtagit åtta gånger fler dopningstabletter än förra året. Vi pratar om 800 000 tabletter som kommer in. Högriskområdena är Asien och Ryssland, och det är framför allt näthandeln som är den stora delen. Jag tycker att det här är väldigt allvarligt.

Vår debattid är alldeles strax slut. Men jag vill poängtera igen – det blir mitt medskick till regeringen och folkhälsoministern – att jag verkligen vill att vi agerar kraftfullt och väldigt skyndsamt i den här frågan. Vi har haft den här debatten tidigare, i och med en skriftlig fråga. Jag kommer att följa debatten och se hur regeringen agerar i en mycket angelägen fråga för folkhälsan.

Anf. 98 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag ser fram emot att fortsätta diskutera den här frågan med Saila Quicklund. Jag är också glad över att ledamoten följer frågan noga.

Det är, som sagt, en stor problematik med kosttillskotten. Jag tycker att vi tar viktiga steg framåt med de uppdrag som har getts till Livsmedelsverket. När det gäller dopning är det naturligtvis en fruktansvärd utveckling. Vi ser, inte minst utifrån hur det här hanterats på absolut högsta elitnivå internationellt, att det är ett helt oacceptabelt beteende som naturligtvis smittar av sig på hela idrottsrörelsen.

Jag är glad över att regeringen alltsedan vi tillträdde 2014 både har ökat anslagen till antidopningsarbetet och har haft ett väldigt stort fokus på vad vi skulle kunna göra mer. För knappt ett år sedan besökte jag själv till exempel WADA:s huvudkontor i Kanada för att få höra mer om läget och också få höra deras synpunkter på vad Sverige skulle kunna göra mer både nationellt och internationellt för att stävja den utveckling som vi ser.

Tack så mycket för en bra debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2015/16:662 om mödra- och barnadödlighet för utlandsfödda

Anf. 99 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Anders W Jonsson har frågat mig vad jag tänker göra för att alla kvinnor och barn, oavsett var de är födda, ska få tillgång till lika vård.

Alla ska erbjudas en god vård efter behov på lika villkor. Detta är en angelägen fråga för regeringen. För att nå ökad jämlikhet och jämställdhet krävs dock ett brett och långsiktigt arbete inriktat mot bland annat kunskapsuppbyggnad, behandlingsmetoder och attityder. Regeringen har vidtagit flera åtgärder som syftar till att främja en mer jämlik vård. Till exempel kan insatserna inom ramen för en mer samlad styrning med kunskap och även satsningar på kompetensförsörjningsområdet bidra till en mer jämlik vård. Vi följer även frågan genom resultaten från bland annat öppna jämförelser. En förutsättning för att få en mer jämlik vård är att det avsätts ytterligare medel till vården. Från och med 2017 kommer regeringen att tillföra kommunsektorn ett permanent tillskott på 10 miljarder kronor per år.

När det gäller kvinnor och barn har regeringen vidtagit flera åtgärder för att säkerställa att de ska få tillgång till lika vård och en vård av god kvalitet oavsett var de är födda. Under 2015–2019 har regeringen för avsikt att göra flera satsningar för att stärka kvinnors hälsa. Riksdagen har beslutat att 200 miljoner kronor för 2015 och 400 miljoner kronor under 2016 ska avsättas för att stärka förlossningsvården och kvinnors hälsa. Därutöver kommer 130 miljoner kronor att avsättas 2016 för att stärka primärvårdens insatser för kvinnors hälsa. Motsvarande satsningar planeras årligen fram till och med 2019.

I december 2015 ingick regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, en överenskommelse om en förbättrad förlossningsvård och insatser för kvinnors hälsa. Ett område som är särskilt utpekad i överenskommelsen är hur vården bättre kan nå kvinnor i socioekonomiskt utsatta områden, och det gäller också mödravården. Det kan till exempel handla om att utveckla kunskapen om och bemötandet av dessa patienter.

Jag vill även nämna att regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att bland annat genomföra en fördjupad analys av utfall av förlossningsvården för kvinnor i Sverige och hur olika utfall varierar beroende på socioekonomisk och etnisk tillhörighet hos kvinnan. I uppdraget ingår även att beskriva hur vården efter förlossning ser ut i Sverige i dag samt bedöma om det finns ett behov av att utarbeta nya kunskapsstöd för eftervården.

Socialstyrelsen ska även genomföra en fördjupad analys av rapporten *Öppna jämförelser – Jämlig vård 2015* avseende kvinnor och deras utbildningsnivå, geografiska tillhörighet i Sverige samt födelseort.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU, har dessutom haft i uppdrag att bland annat undersöka metoder för hur man minskar komplikationer och skador hos den födande kvinnan i samband med förlossningen och andra relevanta frågor inom förlossningsvården som rör den födande kvinnans hälsa. Uppdraget redovisades den 29 april 2016 och visar att det i stor utsträckning saknas evidens.

Underlagen från Socialstyrelsen, SBU, SKL och landstingen kommer att ligga till grund för regeringens fortsatta insatser för att stärka området.

I interpellationen nämner Anders W Jonsson att det finns brister när det gäller bemötandet i vården. Ett gott bemötande i hälso- och sjukvården är en av de viktigaste faktorerna för att utveckla en mer jämlig vård. Det främjar delaktighet, patientinflytande och patientsäkerhet. År 2015 publicerade Socialstyrelsen ett utbildningsmaterial om bemötande och jämlika villkor.

Avslutningsvis vill jag nämna de utmaningar som den nuvarande flyktingsituationen har inneburit för hälso- och sjukvården. Flera uppdrag har getts till våra myndigheter för att stödja hälso- och sjukvården i deras arbete med att erbjuda vård till de asylsökande och nyanlända. Socialstyrelsen har gjort en kartläggning av hur stödet avseende andra språk än svenska ser ut inom hälso- och sjukvården och tandvården för att underlätta för asylsökande och nyanlända att kommunicera med vården. Myndigheten har även fått i uppdrag att göra en fördjupad analys av vårdens möjligheter och utmaningar när det gäller att tillhandahålla vård till asylsökande och nyanlända. Socialstyrelsen visar bland annat att även om situationen har inneburit utmaningar för vården har landstingen klarat att bemöta situationen genom olika åtgärder, bland annat genom nya arbets sätt och organisationsförändringar.

Anf. 100 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det är nog få politiker som inte lyfter fram klyftorna inom området hälsa som en av de riktigt stora utmaningarna i den svenska sjukvården. Sverige må vara det land i världen som har de minsta klyftorna, men ändå ser vi att de är alldeles för stora och framför allt vet vi att det går att vidta åtgärder för att minska klyftorna.

En delvis helt annan sak handlar om de klyftor som finns i fråga om tillgänglighet till den svenska sjukvården. Den svenska sjukvården är, som vi vet, bland de bästa i världen. Den fråga jag ställer handlar framför allt om denna vård.

När man vill åtgärda klyftor finns fel som man inte får begå. Ett fel är att lägga sig på en alldeles för abstrakt nivå utan att ha gjort en ordentlig analys av vad klyftorna består av och vilka åtgärder som kan vidtas.

Senast vi i kammaren diskuterade frågorna handlade det om screening av bröstcancer. Det är ett typiskt exempel där det råder en bristande analys. Man ser ett problem, det vill säga att vissa kvinnor inte screenar sig för bröstcancer, men på grund av bristande analys vidtar man åtgärder som inte alls påverkar resultatet.

Prot. 2015/16:119

14 juni

Svar på
interpellationer

En av de absolut allvarligaste och största klyftorna i den svenska hälso- och sjukvården handlar just om mödradödlighet och spädbarnsdödlighet. Tänk att få beskedet: Så trevligt att din hustru är gravid, men du vet väl att eftersom ni är födda i ett annat land än i Norden är risken sju gånger så stor att hustrun kommer att dö i samband med förlossningen. Eller att få höra: Så bra! Din dotter väntar sitt första barn, men du vet väl att eftersom ni är födda i ett annat land är risken fem gånger så stor att barnet kommer att dö i samband med förlossningen.

Fru talman! Det är fullständigt oacceptabelt att den svenska sjukvården låter detta fortgå år efter år. Det här är inte ny kunskap. Det här har ingenting att göra med inflödet av nyanlända till Sverige det senaste året. Här finns forskning som har många år på nacken. Vi vet precis vad detta beror på. Det hänger samman med bristande kommunikation. Man använder sig inte av tolk. Man behärskar inte svenska språket. Det handlar om bristande förståelse för hur den svenska sjukvården fungerar. Framför allt handlar det om bristande kunskap om vilka sjukdomar dessa kvinnor kan bära med sig från hemlandet.

Vi vet också precis vad man kan göra åt detta. För det första handlar det om att fokusera problemet, det vill säga det måste bli möjligt att i uppföljningar från Socialstyrelsen utläsa dessa siffror så att det går att se de förbättringar som görs i olika delar av landet. För det andra handlar det om att med hjälp av ekonomisk stimulans styra mot den typ av åtgärder som ger effekt, nämligen utbildning av mödra- och hälsovårdens personal, utbildning av förlossningspersonal och ge dem möjlighet att inköpa enkelt undervisningsmaterial.

Ministerns svar var bra på många olika sätt, men det var ändå ett mycket abstrakt svar som inte fokuserade på vad som kan göras för att minska just den här hälsoklyftan. Ministern visade att Socialstyrelsen har fått i uppdrag att ta fram statistik och öppna jämförelser. Men det som skulle kunna göras är att i de öppna jämförelserna följa utvecklingen på området. Då kan man se vad som fungerar bra i Norrbotten men mindre bra i Västerbotten.

Vidare skulle ministern kunna använda ett antal hundra miljoner, som faktiskt ska användas till att förbättra förlossningsvården, till att fokusera på de områden där skillnaderna är så stora.

Är ministern beredd att se till att statistiken tas fram och att de pengar som satsas på området styrs dit där klyftorna är som störst?

Anf. 101 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill passa på att tacka Anders W Jonsson för interpellationen.

Det här är ett angeläget område för regeringen att överlag öka jämlikheten i hälsa. Vi vet att vi lever i ett land där hälsoklyftorna har ökat de senaste 15 åren. Till exempel skiljer det i dag drygt fem år i förväntad medellivslängd mellan en kvinna med kort utbildning och en kvinna med lång utbildning. Detta är naturligtvis helt oacceptabelt. Det innebär i klartext att en kvinna enbart på grund av sin utbildningsbakgrund förvägras fem år av sitt liv.

Jag är extra glad att Anders W Jonsson påpekar att många av de faktorer som styr den ojämlika vården, som bestämmer vilken sorts vård man får, ligger också utanför hälso- och sjukvårdens kontroll. Det handlar om hur utbildningssystemet är utformat. Det handlar om hur arbetsmarknaden ser ut. Det handlar om bostadssituationen, och det handlar om många andra faktorer. Det är därför regeringen inte bara har satt upp ett mål om att sluta de ojämlika hälsoklyftorna under en generation utan också har tillsatt en kommission för jämlik hälsa som ska ta de breda greppen. Det är på tiden efter att vi under lång tid har känt till problemen.

Jag är också glad över att Anders W Jonssons fråga om den ojämlika vården fokuserar just på kvinnor och barn. Vi ska naturligtvis titta på dem som kommer sämst ut av den ojämlika vården, men vi ska också vara medvetna om att svensk välfärd bygger på generella insatser. Det är en bottenplatta för att lyfta upp inte minst de som har de allra svårast och har de största behoven.

Därför är jag glad att tillhöra en regering som har tillfört åtskilliga miljarder i extra resurser till hälso- och sjukvården, både i riktade anslag och, framför allt, i generella anslag som kommer att ligga kvar år efter år. Ingenting är nämligen mer säkert än att det är de som är svagast och har de största behoven som förlorar när man skär ned i välfärden och prioriterar stora skattesänkningar framför investeringar i vår gemensamma hälso- och sjukvård.

Bland annat investerar regeringen just nu i kvinnors hälsa. Som jag sa i mitt interpellationssvar handlar det om 400 miljoner kronor under 2016 och lika mycket per år fram till 2019. De ska gå just till att öka kunskapen och medvetenheten inte minst hos förlossningspersonal om den problematik som finns.

Jag tycker att vi i den överenskommelse som regeringen har slutit med Sveriges Kommuner och Landsting, och där vi pekar ut just förlossningsvården specifikt men också kvinnors hälsa generellt, tar tag i de problem och faktorer Anders W Jonsson tar upp. Det handlar om kommunikation, medvetenhet och ökad kunskap om den speciella problematik som följer för den som har en socioekonomiskt utsatt bakgrund eller kommer från ett annat land.

Det är också självklart att de resultat vi kommer att få av satsningen ska följas upp, för det är det enda sättet vi faktiskt kan förbättra oss i framtiden.

Anf. 102 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag håller helt och hållet med ministern om att det är en allvarlig situation vi har i Sverige. Vi har stora hälsoklyftor. De har ökat under senare år, till stor del beroende på att vi under ett antal år har haft en stor invandring. Det påverkar också detta.

Vi vet att det krävs generella insatser. Det krävs att vi ser till att människor kommer i arbete och att vi får en fungerande skola. Jag håller också helt med ministern om att det krävs större resurser till den svenska välfärdssektorn. Ministern nämner 10 miljarder som har tillförts den generella välfärden. De ska ställas i relation till alliansåren, då statsbidragen ökade med i storleksordningen 45 miljarder och då det totalt sett gick uppemot 150 miljarder mer till kommunsektorn eftersom fler människor kom i arbete.

Det viktiga är dock att inte gömma sig bakom att det krävs generella insatser och mer pengar till landstingen. Vi har ett specifikt problem framför oss som vi diskuterar i den här interpellationsdebatten, nämligen att det är sju gånger så stor risk att en kvinna född i ett annat land dör vid förlossningen. Det är också fem gånger så stor risk att hennes barn dör i samband med förlossningen. Man kan inte gömma sig, utan man måste fundera på vad vi kan göra här och nu – konkret.

Ministern har faktiskt i sin hand två av de absolut viktigaste verktygen för att påverka detta. Det handlar för det första om att se till att vi får statistik och möjligheter att följa upp hur utvecklingen ser ut på det här området. Det har nämligen visat sig vara ett av de absolut mest effektiva verktygen vad gäller att förändra svensk hälso- och sjukvård. Det handlar inte alltid om ekonomiska resurser, utan det handlar minst lika ofta om att implementera nya arbetssätt och öka på utbildningsinsatser.

Min första fråga till ministern är därför om han nu är beredd att se till att Socialstyrelsen redovisar hållbar statistik och hållbara uppföljningsmöjligheter på det här området. Det gäller risken för den nyanlända kvinnan – kvinnan som är född i ett annat land – att dö vid förlossningen respektive risken för hennes barn att dö. Bara det kommer nämligen att innebära att man kan fokusera på det här området.

Min andra fråga till ministern handlar om det andra verktyg han faktiskt har skaffat sig, nämligen ett antal hundra miljoner kronor som ska ut till de svenska landstingen för att förbättra förlossningsvården, mödrahälsovården och kvinnosjukvården i primärvården. Är han beredd att se till att de pengarna faktiskt går till att åtgärda det jag skulle säga är en av de absolut största hälsoklyftorna vi har i den svenska sjukvården?

Det är två konkreta frågor till ministern, som har verktygen i sin hand. Är han beredd att gå från ord till handling och inte bara gömma sig bakom Folkhälsokommissionen och generella åtgärder? Är han beredd att faktiskt fokusera på problemet?

Anf. 103 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Anders W Jonsson måste ha lyssnat illa. Jag inledde visserligen med att berätta att generella insatser är grunden för att vidareutveckla välfärden. Det håller Anders W Jonsson också med om, men han går raskt vidare. Jag undrar om inte det beror på att Centerpartiet prioriterar stora skattesänkningar framför stora investeringar i vår gemensamma välfärd och att han, som starkt engagerad i att öka jämlikheten på det här området, har någonting att skämmas över och därför snabbt vill gå vidare till att tala om specifika åtgärder.

Jag har talat om specifika åtgärder. Jag är som sagt glad att frågan har kommit upp, för det ger mig en chans att visa att regeringen tar frågan på väldigt stort allvar. Annars hade vi ju inte tillsatt de extra medlen och gjort en särskilt överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting. Den handlar just om hur vi ska kunna förbättra kvinnors hälsa, vad vi behöver göra för att öka kunskapsnivån hos personalen, vad vi behöver göra för att öka fokuset på jämställdhet och jämlikhet i den svenska hälso- och sjukvården och vad vi behöver göra särskilt för att kvinnor från socioekonomiskt utsatta områden ska kunna få den vård de förtjänar.

Vi gör allt det Anders W Jonsson efterfrågar. Jag är säker på att detta kommer att ge stort resultat i form av en hälso- och sjukvård som i ökad utsträckning kan leva upp till hälso- och sjukvårdslagens intentioner att resurser ska fördelas efter behov.

När det gäller statistiken är det som jag sa tidigare självklart att vi ska följa upp det vi nu gör och kunna utvärdera – detta inte minst därför att vi gör denna stora satsning om ett antal hundra miljoner kronor varje år. Skattebetalarna ska kunna veta att de får valuta för sina pengar.

Exakt hur uppföljningen ska göras och vilka variabler den ska göras på är någonting för myndigheterna att komma fram till, men det finns ingenting som är otydligt i regeringens uppdrag eller intentioner om att jämställdhet och jämlikhet särskilt ska beaktas. Det gäller både i utförandet när metoderna sjösätts och naturligtvis också i uppföljningar och utvärderingar.

Anf. 104 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Den här interpellationsdebatten visar på den stora skillnad som finns mellan sjukvårdsministerns sätt och mitt sätt att se på en fråga, nämligen hur vi ska se till att få mer pengar till den svenska välfärden. Ministern står för en regering som tror att kraftiga skattehöjningar på jobb och företagande ger mer skatteintäkter som sedan kan ge mer pengar till den svenska välfärden. Jag tror precis tvärtom.

Vi visade under våra åtta år med alliansregeringar att vi kunde genomföra stora skattesänkningar, i storleksordningen 140 miljarder, samtidigt som vi kunde konstatera att landstings- och kommunsektorn 2014 hade i storleksordningen 150 miljarder mer att tillgå för välfärdssatsningar än de hade 2006. Därmed har vi visat att det inte är skattehöjningar som leder till mer resurser till välfärden; snarare kan det vara tvärtom.

Jag är nöjd med den andra delen i interpellationsdebatten. Jag förstår att ministern är beredd att följa upp den här hälsoklyftan på ett allvarligt sätt, nämligen genom att i den informella kontakten med Socialstyrelsen se till att vi får instrument som gör att vi i Sverige noga kan följa hur klyftan ska minska. Det är inte rimligt att risken att dö vid förlossning ska vara sju gånger större för en utlandsfödd kvinna. Det är inte rimligt att risken att dö ska vara fem gånger så stor för hennes barn.

Jag utgår från att ministern kommer att se till att få fram verktyget för att kunna mäta, följa och se utvecklingen. Jag hoppas också att ministern kommer att ta chansen att se till att de pengar som nu är avsatta för att stärka förlossningsvård och mödrahälsovård inte smetas ut jämnt utan faktiskt kommer de sämst ställda till godo. Därför är jag nöjd med resultatet av den här interpellationsdebatten.

Anf. 105 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Om det sistnämnda kan jag och Anders W Jonsson vara helt överens. Pengarna ska gå till att öka jämlikheten och jämställdheten i den svenska hälso- och sjukvården, och det är självklart att detta ska utvärderas och följas upp.

När det gäller det förstnämnda, det vill säga de generella satsningarna på välfärden, är vi dock som sagt djupt oense. Jag tycker nog att det är lite övermaga av Anders W Jonsson att stå här och berömma sig för alliansåren. Vi ska komma ihåg att allianspartierna 2006 gick till val på att få ned

arbetslösheten i Sverige. Resultatet när de lämnade 2014 var en betydligt högre arbetslöshet. Det var betydligt många fler människor som levde i det så kallade utanförskapet.

I dag har vi en situation där vi tack vare regeringens kraftfulla politik, inte minst på arbetsmarknadsområdet, har den lägsta ungdomsarbetslösheten sedan början av 1990-talet.

Vi har förmodligen det högsta antalet sysselsatta någonsin i det här landet och en kraftigt sjunkande arbetslöshet. Det ger oss möjligheter att satsa pengar på välfärden.

Vi har gjort valet att inte sänka skatter, som inte kommer att leda till några fler jobb eller färre arbetslösa, utan att i stället satsa våra gemensamma skattepengar på förbättrade förutsättningar i kommunerna och i landstingen för att kunna stärka välfärden för dem som behöver den allra mest, inte minst de kvinnor och barn som den här interpellationsdebatten handlat om.

Vi får säkert anledning att komma tillbaka till både hur resurser skapas och hur vi bäst ska använda dem för det gemensammas bästa men också hur vi stöttar enskilda grupper i den svenska hälso- och sjukvården. Men nu är tyvärr vår talartid ute, och jag vill än en gång tacka Anders W Jansson för en bra debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2015/16:684 om insamlingsansvaret för förpackningar och tidningar

Anf. 106 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Gunilla Nordgren har frågat mig om regeringen avser att fatta beslut via ändring i förordningen om att insamlingsansvaret ska överföras till kommunerna, trots att en majoritet av riksdagen är emot en sådan överföring. Om svaret är ja på frågan, när avser regeringen att fatta ett sådant beslut?

För oss i Sverige är det självklart att avfall kan vara både en resurs och ett miljöproblem. Målet är att i så hög grad som möjligt ta till vara de resurser som finns i avfall. Samtidigt är det viktigt att minska negativa effekter i form av utsläpp från deponering och förbränning. Det är viktigt att återvinning inte sker på ett sådant sätt att avfall som innehåller farliga ämnen sprids okontrollerat i nya produkter som framställs av återvunnet material. Som ett led i regeringens arbete för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giffri miljö måste vi ha giftfria och resurseffektiva kretslopp.

Regeringens ambition var enligt regeringsförklaringen i oktober 2014 att kommunalisera insamlingssystemet för att göra det enklare för medborgarna att öka återvinningen. Regeringen tillsatte därför en utredare (M 2015:A) för att föreslå hur det fysiska ansvaret för insamlingen av förpackningsavfall och returpapper från hushållen kan överföras från producenterna till kommunerna. Utredaren har redovisat att en sådan överföring inte kan ske på ett effektivt sätt utan lagändringar.

Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet. Det är nödvändigt att denna fråga hanteras på ett sådant sätt att det skapas ett effektivt och tydligt system som bidrar till att medborgarna får det enklare att lämna sitt hushållsavfall så att mer avfall återvinns.

Anf. 107 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Karolina Skog och jag har aldrig debatterat med varandra förut. Men jag bor inte så långt ifrån Malmö, så vi är två skåningar som debatterar.

Jag vill börja med att tacka för svaret, som jag dock vill få några förtydliganden kring.

Bakgrunden till att jag ställt interpellationen är att det råder en viss osäkerhet om var i beslutskedjan insamlingsansvaret för förpackningar och tidningar befinner sig. Jag har ställt frågan till och debatterat den med den tidigare miljöministern men inte riktigt fått några svar, så jag hoppas att jag kan få det i dag.

I augusti 2014 beslutade den förra regeringen att insamlingsansvaret för förpackningar, returpapper och elutrustning ska ligga kvar hos produktcenterna. Vidare beslutade man om höjda återvinningsmål och att Naturvårdsverket ska utöva nationell tillsyn. Det innebär att Naturvårdsverket ska tillståndspröva insamlingsystemen och att systemen blir fristående tillsynsobjekt. Därefter tillsatte regeringen den utredning som ministern pratar om. Den skulle komma med förslag inte om utan hur insamlingsansvaret ska överföras till kommunerna. Utredningen lämnade sin rapport den 31 mars i år. Därefter har en majoritet i riksdagen under 2016 uttalat i ett tillkännagivande att man anser att insamlingsansvaret ska ligga kvar.

Jag tror att vi är överens om målen men inte om vägen dit, som så ofta i politiken. Vi vill också höja återvinningsmålen. Jag har själv suttit i Sysavs styrelse i ett antal år, och där pratar man mycket om detta. Man vill att det ska vara lätt att göra rätt, man vill öka fastighetsnära insamling och så vidare.

Utredningen beställde en konsekvensanalys av Sweco, som skriver att man inte riktigt kan avgöra om det blir så mycket bättre för att man flyttar insamlingsansvaret, att det snarare kan bli en omfördelning av kostnader. Det här är ingen lätt grej, för det handlar om ett antal återvinningsstationer. SKL gjorde det enkelt för sig och svarade: Det här kan vi väl göra genom utjämningsystemet. Det tyckte de var bra.

Det här är svår materia. Det är därför jag tycker att man inte bara kan ändra i en förordning, det vill säga det som regeringen själv kan göra, framför allt inte med tanke på att riksdagen har uttalat att man är emot detta. I så fall får man låta det gå via riksdagen.

I svaret säger miljöministern: ”Utredaren har redovisat att en sådan överföring inte kan ske på ett effektivt sätt utan lagändringar.” Jo, men förordningar kan ju också kallas för lagar, så jag vill gärna ha ett svar på frågan: Tänker ni gå via riksdagen, eller tänker ni fatta ett beslut om en mycket omfattande sak – det är ju inte bara några smågrejor – i en förordning utan att fråga riksdagen?

I utredningen står det också att det till och med kan bli dyrare för alla parter, för staten och kommunerna och även för myndigheter och hushållen. Man är väldigt osäker på rätt mycket; det är rätt många frågor kvar i utredningen. Därför tycker jag att det är viktigt att vi diskuterar det här.

Prot. 2015/16:119

14 juni

Svar på
interpellationer

Jag konstaterar också att vi är överens om målen, men vägen dit är vi kanske inte överens om, eller så är vi det. Det får vi väl se här under den vidare debatten.

Anf. 108 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag vill tacka Gunilla Nordgren för att hon väcker en viktig fråga som är värd att diskutera. För mig och regeringen är det självklart att vi i Sverige ska kunna sluta breda, långsiktiga och tydliga överenskomelser om hur infrastrukturen för avfall ska fungera. Precis som Gunilla Nordgren säger är vi överens om målen: att öka återvinningen, att ha ett effektivt system som ger goda förutsättningar för näringen och inte minst är begripligt och tydligt för medborgarna.

Vi delar ju historia. Vi har suttit i samma avfallsbolags styrelse. Jag tror att vi är överens om att när man går från kommunpolitiken till rikspolitiken är det viktigt att ha med sig mycket av det goda i kommunpolitiken, som handlar om att se praktiskt på frågor, hitta effektiva lösningar och skapa bred samsyn om dem till gagn för medborgarna. För mig är det en självklar ingång i den här frågan.

Som du säkert känner till är underlaget från utredningen, som presenterades i mars, inte färdigt och heltäckande. Det saknas bland annat författningstext och en lösning för systemets finansiering, så jag håller med om att flera viktiga frågor kvarstår.

Jag kanske ska förtydliga mitt interpellationssvar. När vi säger att de här delarna är så stora att de inte kan förändras utan lagändring menar vi specifikt lagändring, det vill säga inte förändras genom förordning. Det är viktigt att det blir rätt för en gångs skull. Vi har pratat om och debatterat de här frågorna så länge, och jag tycker att de är värda den omsorg och de samtal som gör att vi får en tydlig och stabil lösning som håller över tid.

Anf. 109 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Det var ett riktigt positivt svar, tycker jag. Avfall Sverige, Tidningsutgivarna och så vidare undrar om de ska fatta beslut själva via en förordning eller om det ska gå via riksdagen, så det var ett glädjande och mycket positivt besked. Det tror jag att de uppskattar.

Ska man kommunalisera insamlingsansvaret är det en stor affär och en stor materia.

Det är väldigt trevligt att höra att vi är överens om att det ska vara långsiktiga regler, och naturligtvis är vi överens om målen. Avfallshierarkin kommer upp här i morgon utan debatt, för vi är så överens och har inga reservationer. Vi är överens om återvinning, om att förebygga och så vidare.

Det ser väldigt olika ut i vårt land. Det är inte alltid lätt att ha insamling i gamla hyreshus och få plats med alla fack. I min hemkommun ska vi nu få åtta fraktioner överallt. Det kan alltså se olika ut i olika delar, till exempel på glesbygden.

Det är jättebra, och jag hoppas att vi kan fundera över gränserna och komma med goda förslag tillsammans utifrån olika erfarenheter så att vi kan nå målet att minska avfallet.

Avfall är också en resurs. Vi ska inte bränna upp alltihop utan öka återvinningen mer och mer. En del får man väl bränna, men då blir det i alla

fall lite värme av det. Avfall är en resurs, och vi ska befria naturen från det.

Vi är helt överens, och jag är glad och nöjd med svaret.

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans (S).

Anf. 110 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Beskedet att det råder konsensus i riksdagen för att införa avfallshierarkin i miljöbalken är glädjande. Det visar på svensk politik styrka att vi kan vara överens om att ha höga ambitioner i viktiga miljöfrågor och utforma system som är stabila och tydliga för både medborgare och näringsliv.

Detta tänker jag att vi ska ta med oss vidare i diskussionerna om att hitta en tydlig och stabil lösning som håller över tid. Det återstår ett antal frågor.

För mig som för bara några veckor sedan var kommunpolitiker är det självklart att ha en resonabel ton och prata över parti gränserna för att hitta ett rationellt system med hög ambitionsnivå och hög nivå av återvinning och att vi gör det bästa möjliga och i möjligaste mån ser avfall som en resurs.

Efter vår debatt i dag har jag gott hopp om att vi ska kunna hitta en sådan lösning.

Anf. 111 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Jag vill gå in i debatten för att understryka och stödja det som har kommit fram i debatten från miljöminister Karolina Skog och ledamoten Gunilla Nordgren. Det handlar bland annat om att riksdagen i enighet kan införa avfallshierarkin i miljöbalken. Det är en stor styrka och något som vi ska ta med oss in i vårt framtida arbete med hur vi hanterar avfall och återvinning.

Det är också bra att vi verkar vara överens om att vi vill ha ett effektivt och tydligt system som är enklare för medborgarna och där materialåtervinningen ökar.

I denna anda behöver vi ta med oss det som har varit en del av historien när det gäller förändringar i insamlingsansvaret. Det har utretts många gånger sedan 1994 då systemet infördes. Det får vi väl ta som intäkt för att det inte har fungerat helt optimalt. Det behöver alla vi som representerar Sveriges medborgare i Sveriges riksdag ha med oss i den framtida hanteringen av detta.

Det var den borgerliga regeringen som senast bestämde sig för att utreda detta, och det gör man inte om det inte finns problem som man vill åtgärda för att göra något bättre för medborgarna och öka materialåtervinningen.

Vi behöver också ha med oss att Sveriges kommuner, som är närmast medborgarna, är mycket tydliga med att de vill att vi anstränger oss i god samarbetsanda för att försöka hitta ett insamlingssystem som är enklare och mer förståeligt för medborgarna och som ökar materialåtervinningen.

Det är som sagt viktigt att understryka det som miljöministern och Gunilla Nordgren från Moderaterna har sagt i debatten och ta med oss det inför framtiden. Inte minst för oss socialdemokrater är det väldigt viktigt

att vi får en ordning på plats som blir långsiktig, effektiv och tydlig och som gör det enklare för medborgarna och ökar materialåtervinningen.

Anf. 112 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Ja, vi är överens, och framför allt har jag äntligen fått ett svar. I de svar jag fick från förra miljöministern talades det nämligen om en förordning. För mig är detta ett stort steg framåt, och då får det hellre ta tid.

När förra regeringen beslutade att behålla insamlingsansvaret som det var men göra vissa förbättringar fick Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram avgiftssystem och så vidare. Men efter deras delrapport beslutade regeringen att ta bort förpackningar och returpapper från Naturvårdsverkets uppdrag. Även de förordningar som togs 2014 har alltså gått i stå på grund av att man plockade bort det.

Man kunde då förstå att eftersom man gjorde så tänkte man besluta något annat, fast man visste att en majoritet i riksdagen var emot.

Det här är jättebra. Nu kanske vi kan komma överens också, för annars kvarstår majoriteten.

Precis som Matilda Ernkrans säger ska vi ha höga ambitioner. Det ska vara tydligt och effektivt. Det är klart att det finns förbättringspotential; det finns det med allt.

Man ska se över det och hitta en bättre ordning, men utredningen själv säger att det är svårt att bedöma vad förslaget innebär. Även utredningen i sig är alltså osäker. Det gäller även konsekvensanalysen.

Det kanske inte behöver göras en hel utredning till, men det är rätt mycket kvar att göra i denna utredning.

Jag tackar för en bra första debatt. Jag är mycket nöjd med att svaret är att det ska beslutas som lag i riksdagen.

Anf. 113 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Det var trevligt att göra debut i kammaren när svensk politik visar sig från sin goda sida. Vi har gemensamma tydliga målsättningar. Att införliva avfallshierarkin i lagstiftningen är att slå fast en hög ambitionsnivå.

Avfall ska ses som en resurs i Sverige, och vi ska göra det bästa möjliga av denna resurs. Vi ska successivt höja ambitionsnivån, och det kräver ett stabilt regelverk och en infrastruktur för detta. Inte minst kräver det begriplighet för medborgarna.

Vi har en situation där riksdagen är överens om avfallshierarkin och där Sveriges kommuner är överens brett politiskt om att de vill ta ett större ansvar i frågan.

Jag känner mig därför mycket optimistisk till att vi ska kunna hitta en lösning som är till gagn för miljöpolitiken och vår möjlighet att nå de nationella miljömålen, som är till gagn för svenskt näringsliv som är framgångsrikt inom återvinning och som, inte minst, är till gagn för medborgarna som ska få lätt att göra rätt. Svenskarna förväntar sig ett fungerande avfallssystem som är miljömässigt korrekt och som också utvecklas.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 114 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Gunilla Nordgren har frågat mig hur det säkerställs att strandskyddet i det enskilda fallet utgör ett sådant allmänt intresse som motiverar en inskränkning av användningen av mark. Gunilla Nordgren hänvisar här till regeringsformen.

Gunilla Nordgren har vidare frågat mig om jag är villig att verka för att förbättra dialogen mellan parterna så att det blir just en dialog, som hon förtydligar är en mer jämlik process mellan parterna där beslut inte endast meddelas genom en kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar.

Det svenska strandskyddet är tillsammans med allemansrätten unikt i ett internationellt perspektiv. Strandskyddsreglerna syftar till att skapa förutsättningar för allmänhetens tillgång till naturupplevelser och för bevarandet av biologisk mångfald i strandnära områden. Strandzonen är också särskilt viktig för biologisk mångfald. Samtidigt finns vissa möjligheter i reglerna att främja landsbygdsutveckling och lokalt beslutsfattande.

Det generella strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Det är möjligt att utvidga ett strandskyddsområde till att gälla utöver 100 meter från strandlinjen, enligt nu gällande regler upp till 300 meter. Det är länsstyrelsen som beslutar om utvidgat strandskydd.

Genom 2009 års ändring av strandskyddsreglerna skärptes kravet för att få utvidga ett strandskyddsområde. Nu får det enbart ske om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften, det vill säga att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden eller bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

I samband med 2009 års lagändring infördes även en övergångsbestämmelse som innebär att alla beslut om att utvidga ett strandskyddsområde som fattats med stöd av äldre bestämmelser upphörde att gälla från och med den 1 januari 2015. Syftet med övergångsbestämmelserna var att initiera en översyn av de utvidgade strandskyddsområdena för att bättre anpassa dem till strandskyddets båda syften.

Naturvårdsverket har genomfört en analys av resultatet av länsstyrelsernas översyn. För landet som helhet har arealerna utvidgat strandskydd minskat både på land och i vatten. Största delen av det utvidgade strandskyddet efter översynen överlappar dessutom områden som redan tidigare omfattades av utvidgat strandskydd.

Länsstyrelsen har en skyldighet att i respektive ärende om utvidgat strandskydd genomföra en intresseprövning där hänsyn tas till enskilda intressen. En inskränkning i den enskildes rätt får inte gå längre än vad som krävs med hänsyn till vad som behövs för att syftet med skyddet ska tillfredsställas.

I syfte att säkerställa ett samråd måste länsstyrelsen inför ett beslut om utvidgat strandskydd ge berörda markägare och rättighetsinnehavare möjlighet att yttra sig över ett förslag till utvidgning. Det ska alltså ske innan länsstyrelsen fattar det slutliga beslutet, och tiden för möjligheten att yttra sig får inte sättas kortare än en månad. Berörda parter har genom ett sådant

utförande getts tillfälle att redan i ett tidigt skede komma till tals i processen. När det slutliga beslutet om utvidgningen sedan meddelas räcker det att beslutet kungörs.

Att länsstyrelsernas översyn och beslut om utvidgat strandskydd följer kraven på samråd och intresseprövning är av stor vikt för regeringen.

Anf. 115 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag ställde frågan för att det förekommer en hel del uppgifter om överstättarattityd hos länsstyrelserna, inte minst i vår del av landet. Man gör inte syn. Man har väldigt breda penslar. Man tar fram en karta, och det är inte alltid den stämmer.

Jag har praktiska fall. Man pekar ut ett område, och markägaren säger: Kan vi inte samlas några stycken och åka ut och titta där det är extra känsligt? Men man gör inte det. Jag brukar hämta exempel ur verkligheten. Det är så det går till. Sedan kommer ett beslut som ska kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Det kan jag tycka är lite omodernt, för det är inte så att man läser den.

Det står i delgivningslagen att kungörelse ska ske om det är en mängd markägare, om det är intressenter som håller sig undan eller om det är för jobbigt att delge alla. Men i de fall som jag tänker på är det kanske fyra fem markägare vi pratar om. Och ändå kan man inte komma ut och prata.

Det är därför jag åberopar regeringsformen. Man får skydda, men då ska man få ersättning. I miljöbalken finns i och för sig en rätt att inte behöva ge ersättning, men det ska i alla fall vara i proportion, alltså enligt proportionalitetsprincipen. Det ska vara rim och reson.

Det finns även andra exempel som kanske inte har med just strandskyddet att göra. En skogsägare fick inte avverka för att man hittade bombmurklor – hur sådana nu ser ut – på hans ägor. Då får han ingen ersättning, men han får inte avverka. Då börjar man tänka: Vart tar den enskilda äganderätten vägen?

Det är riktigt att de får minst en månad på sig att svara. Men sedan kommer beslutet, och då är det bara att överklaga till regeringen som gäller. Det kostar pengar, för de får anlita advokater och andra till detta – det är svår materia för markägarna.

Jag tycker att det hade varit trevligare med en annan process. Man kanske säger: Här är det rätt okej att öka till 300, men det behöver kanske inte vara runt alla. Man kanske inte ska definiera vad ett vattendrag är. Vi har exempel där det är en gammal bäck som är två meter bred med vass överallt, och då är det fortfarande 300 meter. Var finns proportionaliteten?

Vi är överens om att det kan behöva skyddas. Vi behöver mångfald. Även jag tycker att allemansrätten är bra. Återigen: Vi är överens om vissa grunder, men jag tycker att tillvägagångssättet utmanar. Det känns som att länsstyrelsen tror att markägarna tänker bygga och bete sig hur som helst. De har ofta vårdat sin mark under ett antal år och är naturligtvis rädda om den.

Det hade varit trevligare med en lite bättre dialog i ärendet.

Herr talman! Välkommen till denna kammare, miljöminister Karolina Skog!

Jag tänkte också ge en bild ur verkligheten, av Anna-Greta, en av mina politiska förebilder. Jag har ett tidningsurklipp hemma på kylskåpet där hon som 85-åring sitter gränslös över en låst grind med en skylt som det står "Privat" på. Den grinden, precis där stranden började, klättrade Anna-Greta över varje morgon på väg ned till stranden från sitt hus. Hon hade gått samma väg sedan hon var liten. Men grinden och skylten som skar av bybornas stig ned till vattnet var ny. Och Anna-Greta var rasande. Hon inte bara klättrade, utan hon anmälde husägaren, samlade in namnunderskrifter och hamnade i tidningen.

Vår allemansrätt och vårt strandskydd är inget som vi ska rucka på. Det är både en rättvisefråga och en naturvårdsfråga, sa Anna-Greta i artikeln. Som folkpartist hade hon engagerat sig i dessa frågor i hela sitt liv.

Hon förklarade för mig redan när jag var liten hur viktigt det är att stränderna är allas. Vi reste tillsammans i Europa, och hon visade mig sjöarna där husen och de privata stränderna låg som ett pärlband runt hela sjön. Ingenstans gick det att komma ned till vattnet. Ingenstans kunde vi som besökare ta oss ett dopp i den heta sommardagen. Så såg det ut då, och så ser det också ut i dag.

Detta har vi lyckats stoppa i Sverige. Det gjorde vi redan på 50-talet med vår strandskyddslagstiftning. Och det gjorde vi i politiskt samförstånd. Strandskyddet är en effektiv naturvårdsreform och en fin rättvisefråga.

Herr talman! Sedan 2000-talets början har det funnits ett tryck på att få bygga mer längs stränderna. Den borgerliga regeringen började lätta upp strandskyddet 2009. Förra året redovisade Naturvårdsverket att arealen med utökat strandskydd har minskat till ca 75 procent jämfört med före ändringen. Precis som miljöministern nämnde har arealen skyddad mark minskat, inte ökat.

Dispensmöjligheter har alltid funnits, men de har blivit generösa. Kommunerna har i dag möjlighet att vid sidan av att ge dispenser i enskilda fall även peka ut hela områden innanför strandskyddat område, så kallade LIS-områden, som står för landsbygdsutveckling i sjönära områden.

Nu finns det starka krafter som ytterligare vill försvaga strandskyddet. Argumenten varierar. Landsbygdsutveckling har länge varit mantrat. Nu är det lite spännande, för Gunilla Nordgren vill hänvisa till äganderätten. Jag uppfattar att hon ifrågasätter strandskyddet som allmänt intresse. Men Miljöpartiet anser att hänsynen till djurens och växternas barnkammare och människors lika rätt att vistas vid vatten är ett allmänt intresse av stor vikt.

Att freda stränderna handlar också om att freda landsbygden och göra den mer attraktiv för åretruntboende. För vem vill bo på landet eller i de mindre tätorterna om inte sjön, åkanten och tjärnen går att vistas vid för att de är privata? Vi ser nu också att många av de här LIS-områdena har blivit sommarstugeområden. Inget ont i det, men det var väl ändå inte Alliansens mening med den reformen?

För mig handlar landsbygdsutveckling om helt andra saker. Det handlar om mer jobb och mer service på landsbygden. Dagens, skola, affär, bra kollektivtrafik och fina naturupplevelser är saker som är viktiga för ett bra åretruntboende.

Miljöpartiet vill värna strandskyddet och de syften som det skyddar. Vi tycker att äganderätten, bevarande av biologisk mångfald och människors lika rätt till stränderna är viktiga både i staden och på landet, både nu och för framtida generationer.

Anf. 117 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Balanseringen mellan det enskilda intresset och det allmänna intresset är kärnan i all miljölagstiftning. I den här frågan är det tydligt att länsstyrelsen har en skyldighet att i respektive ärende om utvidgat strandskydd genomföra en intresseprövning där hänsyn tas till det enskilda intresset. En inskränkning i den enskildes rätt får inte gå längre än vad som krävs med hänsyn till vad som behövs för syftet att skyddet ska säkerställas.

Lagen är tydlig, men behovet av att ha ett ordentligt strandskydd är lika tydligt. De exempel som ledamot Stina Bergström från Miljöpartiet anförde är viktiga att bära med sig. Den långsiktighet som vi har haft i Sverige i den här lagstiftningen har en tydlig effekt i vårt land när det gäller tillgängligheten till stränderna och skyddet av de känsliga områdena just i strandkanten. Det är ett allmänt intresse som är av väsentlig betydelse.

När det gäller ersättning dyker de här frågorna ofta upp på regeringens bord. Vi prövar och överklagar beslut av statliga myndigheter i frågor som rör utvidgat strandskydd. Men i denna prövning ingår inte frågan om ersättning. Det är rätt att det är komplicerade ärenden. Vi har flertalet ärenden uppe, och vi har fått ett antal av dem återförvisade på formella grunder. Det är ett bevis på att det är en svår materia.

Att det gjorts en översyn av alla fattade beslut om utvidgat strandskydd hoppas jag kan leda till att vi kan komma bort från mytbildningen som finns om att de har varit onödiga och det här är förlegat. Nu har vi ett antal välgrundade beslut om skydd, och jag hoppas att det här då kan få finnas över tid och vara tydligt för markägaren och för allmänheten. Inte minst för respektive kommun är det av betydande vikt när man planerar att detta är tydligt för alla.

Anf. 118 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Jag har inte sagt att jag vill försvaga strandskyddet, Stina Bergström. Det var faktiskt inte det jag sa. Jag sa också att jag respekterar allemansrätten och att den är unik och bra.

Vi ska inte ha några låsta grindar. Vi behöver bara åka över vattnet och se hur det är i Danmark där de inte har någon allemansrätt. Det jag pratar om är att man ska ha respekt för varandra. Visst återförvisas en del ärenden. Vi hade kommuner nere hos oss där det hände, men det var för att länsstyrelsen hade glömt att skicka kungörelsen till Post- och Inrikes Tidningar. De gick då ut och sa att de skulle fatta samma beslut en gång till och också kungöra det. Det var ett fall som regeringen hade förvisat tillbaka.

Det är inte det jag är ute efter. Jag är ute efter att man ska ha respekt för varandra. Det står också att det ska vara i proportion. Det finns sex särskilda hänsyn, och de är mycket speciella. Jag tycker att man skulle kunna visa en större respekt för markägare. Är det 200 markägare och det är oskiftad skog eller något kan det vara svårt, men även när det är under tio markägare har man inte tid och intresse att göra syn och säga att här har vi en sjö eller att den här bäcken är bara två meter och det växer vass i den och så vidare, men det har de inte på sina kartor. Då tycker jag inte att staten – länsstyrelsen är ju statens förlängda arm – visar hänsyn till den enskilda äganderätten som vi faktiskt, tillsammans med tryckfrihetsförordningen och allt möjligt, är stolta över att vi har i Sverige.

Jag tycker att man får tala om för länsstyrelserna att de kan ha en mer öppen attityd och lyssna lite mer. Det är inte fråga om att bygga på varenda strand. Vi har ju 500 000 kilometer stränder eller någonting sådant i Sverige. Vi har otroligt många stränder. Det generella strandskyddet är 100 meter, så det ska aldrig vara förbjudet att komma nära. Vi snackar om det utökade skyddet från 100 meter till 300 meter. Det är det debatten handlar om, inte om att vi ska ta bort de 100 meterna.

Det här med den låsta grinden förstår jag inte, för du får inte utestänga från det generella strandskyddet. Man ska alltid kunna nå en strand. Där förstod jag inte riktigt, även om jag tyckte synd om tanten som var arg.

Det handlar alltså inte om att utestänga, utan min fråga till ministern är: Skulle vi kunna skicka med en signal om att det är viktigt när staten vill utöka skyddet till 300 meter att man har en mer öppen attityd och möts på mer jämberdiga villkor? Sedan är det länsstyrelsen som beslutar i slutändan, men det är en attitydfråga. Det är en fråga om huruvida vi är överens även här.

Anf. 119 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Det gläder mig mycket att höra att Gunilla Nordgren har respekt för strandskyddet på 100 meter. Det finns ju de politiker i vår riksdag som inte tycker att vi ska värna om det generella strandskyddet. Det här är alltså glädjande att höra.

Syftet med vårt strandskydd är som sagt att allmänheten ska få tillgång till naturupplevelser och att bevara den artrikedom som finns i strandmiljöer. Men strandskyddet minskar också sårbarheten inför klimatförändringarna. Sverige kommer att få mindre problem än många andra länder med skred och översvämningar som kommer att bli effekten av klimatförändringarna. Det kommer att minska både framtida problem och kostnader för oss.

Boverket har ansvar för miljömålet God bebyggd miljö, och de har en vision för 2025 att vi då har slutat med att bygga längs stränderna som en följd av att vi börjat ta klimatförändringarna och deras effekter på allvar.

Jag hoppas att det här blir sant och att vi snart förstår att vi måste bygga våra hus i mer skyddade lägen. Redan i dag börjar försäkringsbolagen dra öronen åt sig. Är det inte också en viktig äganderättsfråga och ansvarsfråga att inte bygga i riskabla lägen? Man kan fråga sig: Vem är det egentligen som ska känna sig ansvarig när vattnet letar sig in i husen? Den som sålde marken? Den som beviljade bygglovet? Eller kanske de politiker som förändrade strandskyddslagstiftningen eller gav dispenserna? Det är frågor vi borde diskutera mer i debatten om strandskydd och klimatanpassning.

Anf. 120 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Vi verkar vara överens på flera punkter i den här diskussionen. Den första är att strandskyddet är en stolt tradition i Sverige som vi ska värna. Det är viktigt för att säkra allmänhetens tillgång till stränderna och för att säkra den biologiska mångfalden men inte minst, som Stina Bergström tar upp, för att säkra framtiden som bland annat kommer att innebära mer översvämningar.

Vi är också överens om att samrådet är en viktig process. Det är en otroligt viktig och central del av myndighetsutövningen i Sverige, och det är viktigt för regeringen att det sköts på ett korrekt sätt. Det är tydligt att länsstyrelsen inför ett beslut om utvidgat strandskydd ska ge berörda mark- och rättighetshavare möjlighet att yttra sig. När man ber om ett yttrande är det som står i det självklart av vikt och ska vara del av beslutet som sedan tas.

Men jag tycker att det är viktigt att poängtera att myndighetsutövning i Sverige, till skillnad från i en del andra länder, inte består av en förhandling. Att förespegla det kan göra den enskilde en otjänst och skapa tveksamhet. Det är tydligt att myndigheten efter att ha inhämtat ett yttrande fattar sitt beslut. Ventilen för den enskilde är sedan att beslutet är möjligt att överklaga.

Det är den ordning vi har, och att den ordningen fungerar är av stor vikt. Jag är också trygg med att det är en god ordning, inte specifikt just för strandskydd utan som ett sätt att fatta myndighetsbeslut i Sverige.

Anf. 121 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Vi är överens om en hel del, men vad jag är ute efter är att när de lämnar in sitt yttrande ska myndigheterna också titta på det. Det är inte fråga om att lova någonting, men det kan ju komma någonting från markägaren som har bäring.

Det finns också tillkännagivanden om en översyn av strandskyddsreglerna, så jag passar på att fråga om det är på gång. Jag förstår att ministern inte har hunnit sätta sig in i allt, men jag kan ju ställa frågan i alla fall. Det kanske finns tjänstemän som vet.

Det är viktigt, men det ska vara rim och reson, som sagt inte bara när det gäller strandskydd utan även till exempel när markägaren inte kan använda sin skog till att avverka men inte får ett öre utan nästan får marken förverkad. Det är ju trevligt att gå i skogen, men om man liksom inte kan använda den bör det utgå något slags ersättning eller instruktion: Avverka inte just där!

Det handlar alltså om en allmän attitydförändring från statens förlängda arm. De borde inte bara säga att de bestämmer och ta den stora penseln och köra över alla sjöar i en kommun utan att lyssna på markägarna. De kan ju ha argument som är relevanta och som jag tycker att myndigheten kan vara öppen nog att ta till sig för att kanske slippa överklaganden och så.

Det är väldigt mycket en attitydfråga, en fråga om respekt för den enskilda äganderätten, och det var precis därför jag ställde den här interpellationen.

Anf. 122 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Tack återigen till interpellanten för att hon väcker en viktig fråga! Det är en svår fråga. Det har ju gjorts flera förändringar i strandskyddslagstiftningen under senare år. Framför allt har ändringarna från 2009 och 2010 förändrat förutsättningarna genom att beslutsrätten i högre utsträckning flyttats till kommunerna och att dispensmöjligheten för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, som i debatten allmänt kallas för LIS, har tillkommit.

Vidare trädde en regel om nya möjligheter för upphävande av strandskyddet i små sjöar och vattendrag i kraft så sent som 2014.

Jag och regeringen följer noga frågan om strandskyddsreglernas tillämpning och betydelse, både för samhällsutvecklingen och för bevarandevärdet som reglerna syftar till att skydda.

Strandskyddet är viktigt för Sverige. Det är viktigt att det fungerar rationellt för landsbygdsutvecklingen, och det är en väsentlig del i arbetet för att skydda den biologiska mångfalden. Därför följer vi noga utvecklingen när det gäller tillämpning och hur det fungerar i verkligheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 25 Svar på interpellationerna 2015/16:689 och 697 om Kemikalieinspektionen och växtskyddsmedlen

Anf. 123 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtlér har ställt tre frågor till mig:

- Är miljöministern och regeringen beredda att ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att bättre och i ökad omfattning tillämpa systemet med ömsesidigt erkännande med andra EU-länder, samverka med andra myndigheter och företag samt beakta konsekvenser och göra helhetsbedömningar av hur bäst nytta uppnås på lång sikt?
- Har miljöministern för avsikt att utvärdera hur Kemikalieinspektionen lever upp till sin instruktion i förordningen från 2009?
- Är miljöministern, om inget av ovanstående fungerar, beredd att verka för att ansvaret för att tillämpa växtskyddsförordningen flyttas till någon annan mer lämplig myndighet, såsom Jordbruksverket?

Ledamoten Staffan Danielsson har ställt följande fråga till landsbygdsministern:

- Är ministern beredd att införa en portalparagraf i myndigheters miljöbeslut vad gäller jordbruket som säger att man utöver att beakta hur reglerna för det svenska jordbruket ska fastställas så att utvecklingen mot ett alltmer miljövänligt jordbruk fortsätter, så ska man i sina beslut också beakta hur övriga EU-länder agerar och inte fatta beslut som leder till att användningen av bekämpningsmedel ökar i andra EU-länder samtidigt som svensk livsmedelsproduktion slås ut?

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Vad gäller de två första frågorna har Jacobsson Gjørtler ställt identiska eller liknande frågor dels i interpellation 2015/16:550, om Kemikalieinspektionens uppdrag, som besvarades av statsrådet Åsa Romson den 26 april, dels i riksdagsfråga 2015/16:1166, om uppföljning av Kemikalieinspektionens instruktion, som besvarades av statsrådet Romson den 11 maj. Mina svar på de båda frågorna kommer därför att bli desamma som de svar statsrådet Romson redan lämnat.

Lagstiftningen för växtskyddsmedel är EU-harmoniserad genom förordning 1107/2009 om utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel. Förordningen är direkt tillämplig i Sverige.

Syftet med förordningen som helhet är att säkerställa en hög skyddsnivå för människors och djurs hälsa och för miljön samt att förbättra den inre marknadens funktionssätt och samtidigt förbättra jordbruksproduktionen. För att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön får ett verksamt ämne eller ett växtskyddsmedel bara godkännas om ämnet eller medlet inte har några skadliga hälsoeffekter på människor eller djur och om det inte påverkar miljön på ett oacceptabelt sätt.

Medlemsländernas behöriga myndigheter ansvarar för prövningen som sker efter ansökan av den som vill sälja en produkt på marknaden i den aktuella medlemsstaten. Beslut kan överklagas till domstol.

EU:s förordning reglerar också ett förenklat förfarande av ömsesidigt erkännande av produktgodkännanden. Genom detta förfarande kan innehavaren av ett produktgodkännande ansöka om produktgodkännande av samma växtskyddsmedel för samma användning och enligt jämförbar jordbrukspraxis i en annan medlemsstat. Den medlemsstat till vilken en sådan ansökan lämnas in ska som utgångspunkt godkänna det berörda växtskyddsmedlet på samma villkor som den medlemsstat som ursprungligen prövade ansökan.

I båda fallen gäller att en medlemsstat under vissa omständigheter kan frånga slutsatserna i den bedömning som den andra medlemsstaten har gjort och vägra att godkänna växtskyddsmedlet på sitt territorium om den, på grund av sina specifika miljö- eller jordbruksförhållanden, har skäl att anse att den aktuella produkten utgör en oacceptabel risk för människors eller djurs hälsa eller för miljön.

Det är inte min uppgift att uttala mig om Kemikalieinspektionens tillämpning av regelverket. Det är heller inte min eller regeringens uppgift att ge instruktioner eller uppdrag till myndigheten om tillämpningen av EU-rättsakter.

Kemikalieinspektionen rådfrågar Livsmedelsverket vad gäller resthaltsbedömningar samt Statens jordbruksverk vad gäller effektivitetsbedömningar när det gäller produktgodkännande för växtskyddsmedel. Myndigheten har regelbundna dialoger med berörda branschorganisationer och företag.

Under året har myndigheten på sin webbplats publicerat en tydligare beskrivning av handlägningsprocessen och utvecklat texterna om bekämpningsmedel för att tydliggöra tillämpningen av gällande regler. För att underlätta för sökande företag har Kemikalieinspektionen också utvecklat guider för ansökan om bekämpningsmedel.

Myndigheten har även i samråd med Lantbrukarnas Riksförbund tagit fram en vägledning för ansökan om att tillåta utsläppande på marknaden av ett växtskyddsmedel i en nödsituation på växtskyddsområdet.

Regeringens utgångspunkt är att myndigheter agerar i enlighet med sin instruktion. Regeringens uppföljning och utvärdering av myndigheters instruktion sker löpande.

Kemikalieinspektionen redogör skriftligen för sitt uppdrag i enlighet med § 4 i instruktionen i årsredovisningen för 2015, och muntlig information lämnas vid avstämningsmöten mellan Miljö- och energidepartementet och Kemikalieinspektionen. Dessa möten äger rum sex gånger om året, och det sker även en myndighetsdialog.

När det gäller den tredje och sista frågan återkommer jag i nästa inlägg.

Då Staffan Danielsson, som framställt en av interpellationerna, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Anders Åkesson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 124 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag vill börja med att hälsa miljöministern välkommen hit till kammaren. Förväntningarna på miljöministern är stora, inte minst i dessa frågor. Jag vågar nog säga att också förhoppningarna är stora. Jag vet att många just nu lyssnar och hoppas att ministern ska säga någonting som ger hopp om att det går att finna en konstruktiv lösning på det här problemet.

Det handlar om att Kemikalieinspektionen gör helt andra tolkningar av de gemensamma EU-reglerna än vad som görs i andra länder. Vi ser de problemen på flera områden, men det mest aktuella just nu gäller växtskyddsmedel och specifikt ett medel som används inom odling av bland annat lök. Detta växtskyddsmedel får användas i samtliga EU-länder utom i Sverige. Konsekvensen blir att svensk odling av bland annat lök nu riskerar att helt slås ut.

Varför är då detta ett problem? Jag tänkte lyfta fram tre olika perspektiv för att belysa hur problematiskt detta är.

Det första, och det kanske mest uppenbara och som hörs mest i debatten, är att det här blir ett problem för lantbruket, alltså för odlarna. När den svenska myndigheten gör helt andra tolkningar av EU-reglerna, som är tänkta att vara gemensamma för alla EU-länder, än vad alla andra länder gör blir konkurrensvillkoren kraftigt snedvridna. Det är ungefär som att säga till en läkare: Vi förväntar oss att du fortsätter att behandla patienter, men du får inte lov att använda några läkemedel. Sannolikheten är då stor att verksamheten i stället helt upphör.

Men det finns fler perspektiv, och ett annat handlar om konsumenterna. Jag tycker att konsumenterna i Sverige ska ha rätt att kunna välja svenska livsmedelsprodukter som vi vet håller världsklass när det gäller både miljöhänsyn och djurskydd. I Sverige är vi väldigt duktiga på att använda bara lite växtskyddsmedel. Faktum är att svensk lökodling använder bara ungefär en femtedel så mycket växtskyddsmedel som några av våra konkurrentländer i EU gör.

Det är precis som med djurhållningen och antibiotikan. Sverige är det land i EU som använder allra minst antibiotika i sin djuruppfödning. Svenska lantbrukare ger inte antibiotika i förebyggande syfte, men de måste naturligtvis få använda det om djuren blir sjuka.

På samma sätt är det med växtskyddet. Odlarna använder inte detta i onödan, men man måste få använda det när det behövs. Med ett förbud riskerar lökodlingen att helt slås ut. Då tvingas svenska konsumenter att köpa importerad lök från länder där man använder avsevärt mycket mer växtskyddsmedel än vad vi gör i Sverige. Det gynnar inte konsumenterna.

Det tredje perspektivet som jag vill lyfta fram handlar om miljön. I Sverige har vi sagt att vi ska lösa våra miljöproblem utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Vi ska inte exportera någon miljöpåverkan. Det är en viktig del av det så kallade generationsmålet. Men när svensk odling slås ut och vi i stället köper produkterna från andra länder där man använder mångdubbelt mer av dessa växtskyddsmedel är det exakt detta som vi gör. Vi exporterar vår miljöpåverkan genom att bidra till att användningen av växtskyddsmedel globalt sett i stället ökar.

För att summera: Det som nu händer är dåligt för producenterna och för lantbruket, som riskerar att slås ut. Det är dåligt för konsumenterna som tvingas att köpa sämre produkter. Och det är dåligt för miljön när vi exporterar vår miljöpåverkan genom att bidra till ökad global användning av växtskyddsmedel.

Då kvarstår en fråga som också innebär en möjlighet för miljöministern att vara konstruktiv. Den frågan är: Vad tänker regeringen och miljöministern göra åt det här problemet?

Anf. 125 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Välkommen i det här sammanhanget, statsrådet! Vi har träffats i andra sammanhang i Sydsverige och ofta kommit fram till likartade slutsatser, och det hoppas jag att vi gör också i denna fråga.

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtlars beskrivning med tre perspektiv på den aktuella situationen kring odling av lök och andra grönsaker i Sverige var mycket lysande. Det är dåligt för producenter, det är dåligt för den svenska konsumenten och det är väldigt dåligt för miljön.

Jag har gått upp i den här interpellationsdebatten i stället för min partikamrat Staffan Danielsson, som är sänd till Ryssland i något annat ärendet.

Bakgrunden är precis den som har beskrivits i interpellationen, att den svenska Kemikalieinspektionen med stöd i ett EU-regelverk har agerat svenskt och lite fyrkantigt.

EU har världens mest ambitiösa kemikalielagstiftning. Syftet med den är att skydda både människor och miljö och också att förebygga handels hinder inom ramen för EU.

Agerandet från en svensk myndighet med stöd i ett EU-regelverk riskerar att leda till och leder till att produktionen av lök och en del andra grönsaker flyttas till ett annat EU-land. Vi importerar då i stället samma livsmedel från det landet.

Det är klart att vi ska driva på inom EU för att det fortsatt ska vara en sträng prövning av vilka bekämpningsmedel som är tillåtna. Men frågan

blir då: Vad vinner miljön i Europa och i världen på att vi i Sverige använder dessa bekämpningsmedel betydligt försiktigare än de länder som exporterar lök och andra grönsaker? Vad vinner miljön på att vi i vårt land fattar beslut som innebär att svensk odling läggs ned medan den fortgår i övriga länder, varifrån vi då importerar dessa grönsaker? Vad vinner konsumenten? Vad vinner miljön? Och vad vinner odlarna?

Jag vet att ett statsråd inte kan gå in och kommentera en myndighets agerande. Men vi kan se det ur ett helhetsperspektiv. Om konsekvenserna av ett svenskt myndighetsagerande blir på detta vis, vilka initiativ är regeringen, som ändå ytterst är den som ger myndigheterna sina instruktioner, beredd att ta? Vilka instruktioner är regeringen beredd att ge svenska myndigheter så att helhetsperspektivet – odlaren, konsumenten och den totala miljön – blir så bra som möjligt? Det är faktiskt det som det handlar om.

Anf. 126 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Naturligtvis vill jag också hälsa miljöminister Karolina Skog välkommen till denna kammare. Det känns jätteroligt att ha dig här, och jag tycker också att vi har fört dessa interpellationsdebatter under kvällen i en god samtalston och i en god samarbetsanda. Jag hoppas att vi kan fortsätta att göra det också när vi nu ska debattera växtskydd.

Jag är ordförande i miljö- och jordbruksutskottet, och utskottet har engagerat sig i den här frågan. Vi har haft möte med Kemikalieinspektionen, Jordbruksverket och LRF för att på olika sätt engagera oss i frågan och förstå var problematiken ligger.

Någonstans tror jag att vi är överens om att det ska finnas ett effektivt växtskydd i Sverige som skyddar människors hälsa och vår miljö och som också klarar av en ökad svensk livsmedelsproduktion. Det finns nog ett brett stöd i Sveriges riksdag för just detta.

Det är också viktigt att vi i den här debatten är lite noga med hur vi diskuterar. Inte minst handlar det om trovärdighet gentemot medborgarna utanför det här huset som har gett oss sitt förtroende och valt oss till Sveriges riksdag och också till den svenska regeringen. Ibland får man en känsla av att detta är ett nytt problem och en ny utmaning. Så är det faktiskt inte. Det här är frågor som vi har kämpat med länge.

Jag för min del är väldigt stolt över att vi i EU gemensamt har bestämt att vi ska se till att bedriva den europeiska livsmedelsproduktionen och den europeiska odlingen med godkända växtskyddsmedel. Det är ju det som den EU-harmoniserade lagstiftningen handlar om och som bland annat Kemikalieinspektionen har att tillämpa.

Vi ska bedriva odling med godkända växtskyddsmedel som skyddar människor och miljö. Det är en väldigt god ambition som vi inom EU ska vara stolta över, tycker jag. Reglerna är alltså helt EU-harmoniserade.

Sedan bör vi vara noga med att erkänna att det vi talar om här, när det gäller bland annat lökodlingen, är icke godkända växtskyddsmedel. De är ju inte godkända av en anledning, oftast för att de kanske är cancerogena eller för att de inte skyddar människors hälsa eller miljö.

För Sveriges del är det här inte en ny situation. Detta har varit ett problem sedan 2008. De borgerliga partierna satt vid regeringsmakten under åtta år och hade alla möjligheter att vidta åtgärder för att säkerställa att vi kan odla mer i vårt land, gärna mer vegetabilier, grönsaker och frukt, med

odlingsmetoder och växtskyddsmedel som kan godkännas inom EU och fungera.

Ett exempel är möjligheten att odla lök med sättlök. Då behöver man inte använda växtskyddsmedlet Stomp. Det görs i andra länder, men inte i Sverige. Vi har också möjlighet att på andra sätt underlätta för olika odlingsmetoder men också understödja olika sätt att jobba med effektiva växtskyddsmedel. Det kunde den tidigare regeringen. Som Sveriges nuvarande miljöminister nu väldigt balanserat svarar finns det självklart också möjligheter för en samsyn i Sveriges riksdag om hur vi skulle kunna hantera de här frågorna inför framtiden.

Men som jag var inne på: Lite hyfs behövs i debatten!

Anf. 127 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag ska börja med att svara på den tredje och sista frågan från Jonas Jacobsson Gjörtler. Det är min bedömning att Kemikalieinspektionens prövning av godkännande av växtskyddsmedel uppfyller de krav som ställs i EU:s växtskyddsmedelsförordning och i regeringens instruktion.

Det är oklart för mig hur Staffan Danielsson tänker sig att en ”portalparagraf i myndigheters miljöbeslut vad gäller jordbruket” skulle kunna fungera.

Som jag redan svarat är lagstiftningen för växtskyddsmedel harmoniserad inom EU genom förordning 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden. Förordningen är direkt tillämplig i Sverige, och det är inte min eller regeringens uppgift att ge instruktioner eller uppdrag till myndigheten om tillämpning av EU-akter. Vi borde vara överens om hur olämpligt det vore om regeringen gick in och uppmanade en myndighet till en lite slarvig tillämpning av en EU-lagstiftning som vi har varit med och tagit fram i samarbete med andra, delvis som en framgång för Sverige. Hur skulle det fungera?

I dag är det när man arbetar fram EU-förordningar som man gör avvägningen mellan påverkan på den inre marknaden och miljöhänsyn. Är det Moderaternas syn att denna avvägning ska skjutas över till medlemsstaterna? Det skulle öppna för mycket större skillnader i tillämpning mellan olika medlemsstater och rubba den inre marknaden. Det är inte min syn. Vi har från Sveriges sida varit med om att arbeta fram den lagstiftning som finns. Jag delar här den stolthet över EU:s lagstiftning som ordföranden i miljö- och jordbruksutskottet gett uttryck för.

Det är ett känt problem att prövningen inte fungerar alldeles väl på de mindre marknaderna. Det beror på att det är upp till den som vill sälja en produkt att söka tillståndet. Det Kemikalieinspektionen gör är bara att titta på de ansökningar som kommer in. Det är det som är myndighetens uppgift. Man har avslagit en specifik ansökan. Jag tycker inte att det är helt korrekt att kalla det för ett förbud.

För att kompensera för bristen och problemet att Sverige är en mindre marknad, och för att ställa oss på odlarens sida, har regeringen avsatt 6 miljoner till ett projekt gällande grödor som odlas i liten omfattning eller får växtskyddsproblem som uppkommer i begränsad omfattning.

Vi delar bilden att vi ska ha en stark livsmedelsproduktion i Sverige. Men priset får inte vara att det används ämnen som är farliga för miljön

eller för människor och djur. Det är inte regeringens uppfattning att vi behöver offra människors hälsa för att ha en god och säker livsmedelsproduktion i Sverige.

Anf. 128 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag tackar miljöministern.

Det är ingen som vill använda växtskyddsmedel i onödan. Alla strävar naturligtvis efter att hitta nya medel, nya metoder och andra vägar som gör att man kan lösa det här på ett annat sätt utan att få de negativa effekterna. Men medan det arbetet pågår är det viktigt att man inte slår undan benen för verksamheten. Det måste ju fungera under tiden.

Jag tror att vi är helt överens om att arbetet för en giftfri miljö är viktigt. Det finns ingen motsättning där. Det finns ingen som tycker att man helt fritt ska få använda vilka produkter eller medel som helst, utan det är självklart bra att det här är tydligt reglerat. Det är också bra att det är reglerat på EU-nivå.

Jag vill bemöta lite av det som Matilda Ernkrans tog upp. Matilda Ernkrans hävdar att det här handlar om icke godkända växtskyddsmedel. Ja, så är det i Sverige, men problemet är att det är växtskyddsmedel som är godkända i hela EU utom Sverige. Detta är en del av problemet, och det är därför vi står här och diskuterar denna fråga.

Kemikalieinspektionen har gett dispens under några år, så att man ändå har kunnat använda det här medlet. Därmed kan jag också bemöta Matilda Ernkrans andra påstående, att det här inte skulle vara ett nytt problem eller en ny utmaning. Det är det nämligen, åtminstone delvis. Att medlet inte är godkänt är något som varit fallet även tidigare i Sverige, men man har fått dispens under ett antal år. I år har dock Kemikalieinspektionen valt att inte ge dispens för det här medlet, och då blir det i realiteten så att man kan använda produkten i resten av EU men inte i Sverige. Det är en helt ny situation.

Alliansregeringen gjorde ett antal saker för att försöka förbättra situationen. Till exempel fick Kemikalieinspektionen och andra myndigheter en ny instruktion 2009, tror jag det var, där det framgår att man ska ha samråd med branschen och andra berörda myndigheter. Det är bra att den instruktionen finns. En del av problemet här är att jag upplever att den instruktionen inte efterlevs av Kemikalieinspektionen på ett tillfredsställande sätt. Det är ett skäl till att man behöver agera, tycker jag.

Miljöministern antyder att vi skulle tycka att man ska tillämpa växtskyddsförordningen slarvigt. Det vill jag å det bestämdaste säga emot. Så är det inte alls. Det handlar inte om att tillämpa förordningen slarvigt om man gör en tolkning som är likadan som i 27 av EU:s 28 medlemsländer. Faktum är att det är Kemikalieinspektionen som gör en extrem tolkning. Det står utom alla tvivel. Den är extrem i den meningen att man är helt ensam om sin tolkning bland alla EU:s 28 medlemsländer. Det är problemet.

Jag har tidigare i talarstolen inför både den tidigare miljöministern och landsbygdsministern presenterat fem konkreta förslag på hur regeringen skulle kunna lösa det här genom att tydliggöra instruktionen till Kemikalieinspektionen, ge annorlunda uppdrag och så vidare. Jag kan tänka mig minst ett konkret förslag till utöver de fem, och det är att flytta hela ansva-

Prot. 2015/16:119

14 juni

Svar på
interpellationer

ret för växtskyddsmedlen till Jordbruksverket, som bättre kan göra en helhetsbedömning och värna det vi alla vill se, det vill säga både säkerställa en hög skyddsnivå för människor, djur och miljö och samtidigt förbättra jordbruksproduktionen, som det också står uttryckt i syftesparagrafen i EU:s växtskyddsmedelsförordning.

Så där! Nu har miljöministern sex konkreta förslag från oss på hur det här kan lösas. Jag förväntar mig i och för sig inte att miljöministern nödvändigtvis kommer att använda något av de förslagen. Det jag är nyfiken på, om man nu inte vill använda våra förslag, är på vilket sätt regeringen är beredd att lösa det här problemet.

Anf. 129 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Jag tackar för det tidigare svaret från miljöministern. Naturligtvis ska Sverige som en av 28 medlemmar i frihandelsområdet EU driva på och se till att vi har en mycket sträng prövning av vilka bekämpningsmedel och växtskyddsmedel som ska vara tillåtna.

Den principiella frågan här i kväll för att få förståelse för myndigheters och lagstiftarens arbete är: Vad vinner miljön i Europa, i världen och i Sverige och på vilket sätt blir livsmedlet på konsumentens tallrik bättre om vi som odlare nation slutar att använda växtskyddsmedel och i stället exporterar odlingen av sådant som används och konsumeras i vårt land till miljöer och delar av Europa där man tillåter en generösare och förmodligen för miljö och konsument sämre användning av bekämpningsmedel och växtskyddsmedel?

Vad vinner vi? Det är den principiellt viktiga frågan. Då landar man lite grann i Jonas Jacobsson Gjörtlars resonemang. Vem har helhetsansvaret? KemI följer säkert sina instruktioner. Vi ska inte ifrågasätta KemI. Men vem tar helhetsansvaret om konsekvensen av ett myndighetsutövande blir att odlingen av en lök i Sverige för svenska konsumenter som odlas på ett sätt som är utomordentligt tillfredsställande jämfört med alternativen exporteras till ett ställe där det är sämre för konsumenten? Samtidigt slås den svenska odlingen på köpet ut, som egentligen ligger i framkant vad gäller att minimera nyttjandet av växtskyddsmedel. Vad har vi då vunnit sett till helheten?

Matilda Ernkrans talar om trovärdighet i resonemang och beslut i Sveriges riksdag. Det är självklart. Men med de tre perspektiven från odlaren, konsumenten och miljön och kravet på ett helhetsperspektiv blir det närmast obegripligt om svenska myndigheter agerar på ett sådant vis som nu har beskrivits. Vi exporterar det som vi själva anser vara ett bekymmer till andra länder och gör bekymret eller problemet större.

Herr talman! Jag vill avsluta med att uppmana miljöministern att utöver att titta på de konkreta förslag som Jonas Jacobsson Gjörtler hade – var de åtta till antalet? – också besöka platsen för odlingen. Det kan vara på Öland i mina hemtrakter, i Blekinge eller i Skåne. Då kan hon sätta sig in i helhetsperspektivet, se vad det betyder och se den stolthet som finns hos odlare och konsumenter i dessa delar av landet över att kunna ta fram livsmedel av yttersta kvalitet som inte människor blir sjuka av. Hon kan då se hur förundrade de är över ett myndighetsutövande som innebär att de tvingas lägga ned ett framgångsrikt arbete.

Anf. 130 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Jag vill understödja miljöministerns välbalanserade svar i denna interpellationsdebatt. Jag vill också vara väldigt tydlig med engagemanget för effektiva växtskydd som skyddar människors hälsa och miljö och en ökad svensk livsmedelsproduktion. Men respekt och förtroende från människor utanför detta hus får man genom att göra ett gediget arbete och inte genom att genom att ta kortsiktiga låtsasgenvägar, som är det som Moderaterna och Centerpartiet här försöker göra.

Ni har haft sedan 2008 på er. Ni vet precis som jag att Kemikalieinspektionen sedan 2008 inte har fått in någon ny ansökan om något nytt produktgodkännande. Kemi har alltså inte haft någon annan ansökan att ta ställning till sedan 2008. Man hade kunnat lämna in en ny ansökan om produktgodkännande, som man gjort i till exempel Danmark. Där lämnade man in en ansökan på betydligt lägre nivåer. De som odlar dessa vegetabilier och grönsaker säger: Vi använder inte så mycket icke godkända växtskyddsmedel i vår odling utan har mycket lägre nivåer.

Jag är fullständigt övertygad om att det måste finnas en väg framåt i den här frågan så att vi kan fortsätta att odla vegetabilier, grönsaker och frukt i vårt land också i framtiden. Men den går inte genom kortsiktiga, populistiska genvägar utan genom gediget hårt arbete och mer samverkan på alla nivåer.

Anf. 131 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag delar det som sägs i kammaren om stoltheten över svensk livsmedelsproduktion. Det finns en stolthet hos odlarna, men vi känner självklart också stolthet över detta från regeringens sida och vill värna svensk livsmedelsproduktion. Det finns goda förutsättningar för en hållbar produktion av frukt och grönsaker i Sverige.

Jag vill också med kraft hålla med ordföranden i miljö- och jordbruksutskottet när hon poängterar att detta inte är en ny frågeställning. Att påstå det antyder, som jag ser det, en vilja att slippa ifrån det ansvar man haft när man lämnat en lång regeringsmakt.

Frågan gäller det som handlar om minor use. Det är bekymmer för de grödor där det används i begränsad omfattning. Frågan är på intet sätt ny. Just när det gäller ämnet Stomp har man levt på dispens under lång tid. Det visar också att frågan inte är ny.

Att ge dispens efter dispens är tydligt inte tillåtet. Det är inte ett sätt som säkrar villkoren för näringslivet. Om det är Moderaternas lösning att ge dispens efter dispens i strid mot regelverket tar man inte ansvar för villkoren. Det måste självklart vara permanenta godkännanden som är grunden.

Just för att skapa en grund för detta har regeringen avsatt 6 miljoner för att titta på vägar framåt för den del av näringen som är liten och där marknaden inte själv söker de nödvändiga tillstånd som finns och löser det för alla odlare. Vi tar ett ansvar som den tidigare regeringen inte har tagit i den här frågan.

För att ha en hållbar och tydlig livsmedelsproduktion behöver vi inte kompromissa med säkerheten för människors hälsa, djurs hälsa och för skyddet av miljön. Det görs också en översyn av EU-lagstiftningen. Jag kan lova kammaren att regeringen deltar mycket aktivt i den översynen.

Det är också lite på sin plats att berätta lite om hur EU-lagstiftning fungerar, eftersom det inte verkar vara helt känt för interpellanterna. Det finns en förordning. När man i den förordningen tittar på de aktiva ämnena i olika bekämpningsmedel görs en avvägning mot konsekvenserna för den inre marknaden. Den avvägningen måste göras på EU-nivå.

Det som de enskilda medlemsstaterna sedan gör genom sina myndigheter är att pröva ansökningar som kommer in om produkter. Det måste komma in en ansökan för att man ska pröva det. Konsekvensen av det som anförs här från Moderaternas sida är att avvägningen mot marknaden flyttas från EU-nivå och en samlad bedömning av hela marknaden till medlemsstaterna. Konsekvensen skulle bli mycket större skillnader än dem vi har i dag mellan villkor i de olika medlemsländerna. Konkurrensen för svensk livsmedelsproduktion skulle avsevärt försämrats av en sådan ordning.

Jag och regeringen står fast vid att stötta den ordning vi har i dag. Den aktiva substansen hanteras på EU-nivå mot den gemensamma inre marknaden. Där gör man avvägningar och helhetsbedömningar. Men i medlemsstaterna är det en strikt myndighetsutövning som sker. I denna följer KemI de instruktioner som finns. Man ger inte dispens efter dispens från reglerna.

Anf. 132 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag delar den stolthet som det ges uttryck för här över svenskt jordbruk och svensk livsmedelsproduktion, miljöministern. Det är väl någonting som vi kan vara överens om. Sedan tycker jag att det blir lite onödigt polemiskt i vissa delar.

Det antyds här att Moderaterna tycker att man ska ge dispenser i strid mot regelverken. Låt mig då påminna om att det är den svenska myndigheten som här är undantaget. Det är den svenska myndigheten som gör en bedömning som inte något annat av de 28 medlemsländerna gör.

Man hävdar att man inte kan väga in jordbrukets behov i sina bedömningar trots att det står att man ska göra det i syftesparagrafen. Kan miljöministern visa var i växtskyddsförordningen det står? Varför gör myndigheterna i alla andra länder en helt annan bedömning?

Kemikalieinspektionen anser också att man bara får ge dispenser ett begränsat antal gånger. Vi vet att det finns andra länder där man har gett dispens mer än tio gånger och där man dessutom har gett dispenser flera gånger samma år. Var i växtskyddsförordningen står det att man bara får ge dispens ett visst antal gånger, och i så fall hur många?

Myndigheten anser sig också behöva öka kraven för varje gång man ska ge dispens. Det har man sagt när man har besökt oss i utskottet, bland annat. Detta står inte heller i växtskyddsförordningen.

Det här är alltså Kemikalieinspektionens egna tolkningar av ett regelverk, som avviker kraftigt från hur man gör i andra länder. Detta är problemet. Och det är ett nytt problem, för det är i år man inte har gett dispenser. Man har gett dispenser tidigare. Därmed faller Matilda Ernkrans resonemang och försöken att hävda att det handlar om något slags populistiska poängar. Det här är en ny situation; det är inte den situation vi hade under förra perioden. Så är det bara.

Om Sverige och Kemikalieinspektionen hade tillämpat principen om ömsesidigt erkännande, som det är tänkt, hade det fungerat på det sätt som EU-lagstiftningen är tänkt att fungera. Nu gör man inte det, och Sverige har fått kritik för detta. Det finns bara ett enda exempel där vi har tillämpat principen, och det är inte ok.

Jag undrar fortfarande på vilket sätt regeringen tänker agera för att lösa problemen.

Anf. 133 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Tack för en debatt med miljöministern! Jag vill inleda med att ställa min fråga: Vad är regeringens konkreta väg framåt? Just nu, medan vi står här och diskuterar, stämplar svensk lök- och grönsaksodling ut från de svenska köksborden. Vi kan se fram emot att äta svenska grönsaker och lök under den kommande vintern, men från och med 2017 kommer det i all huvudsak att handla om importlök. Det är säkert inget fel på den, men den är odlad under förutsättningar som vi inte skulle acceptera eller godkänna i vårt land.

Det Jonas Jacobsson Gjörtler och jag reagerar på är en myndighetsutövning av en statlig myndighet som har skett år 2016, mitt under pågående växtodlingssäsong – därav våra interpellationer. Det är under regeringen Löfven-Löfvins regeringsperiod detta sker. Därför interPELLERAR vi.

Vad avser regeringen att göra för att vi även i framtiden med stolthet, glädje och tillförsikt ska kunna själva äta och servera våra anhöriga god och välsmakande mat från olika delar av världen men alltid odlad under förutsättningar som vi själva godkänner och accepterar? Vad är strategin?

Anf. 134 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Interpellationerna är ställda utifrån ett antal felaktiga premisser. Det handlar om hur EU-lagstiftningen implementeras i Sverige när den är direkt tillämpbar och när det är tydligt att medlemsländerna inte har utrymme för egna regler. Det handlar också om rollerna i detta.

Det förekommer ibland i debatten en bild av att Kemikalieinspektionen ska ha ett ansvar för att se till att ansökningar för olika ämnen och det som behövs för att skapa tydliga förutsättningar för näringen ska komma in. Så är det inte. Kemikalieinspektionen prövar de ansökningar som kommer till myndigheten.

Här i riksdagens kammare görs en recension av myndighetsprövningen. Då är det viktigt att komma ihåg att beslutet att neka dispensstillstånd är prövat i svensk domstol. Överklagan gick inte vägen. Domstolen konstaterade att det rörde sig om ett återkommande problem. Detta är inte en ny situation, utan det är ett återkommande problem som hade kunnat förutses. Mot den bakgrunden gjorde domstolen en prövning av överklagandet och en bedömning att den aktuella situationen inte kan innebära sådana undantag eller nödsituationer som innebär att dispens kan beviljas för sjätte året i rad. Dispenser är till för att vara tillfälliga, och regeringens plan för att säkra villkoren för svensk livsmedelsproduktion är inte genom återkommande dispenser. Det är därför vi har lagt ut 6 miljoner för ett framåtsyftande arbete som handlar just om delarna med minor use och som påverkar svensk livsmedelsproduktion i grunden.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 26 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Proposition
2015/16:181 Kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Framställningar

2015/16:RS5 Det ekonomiska administrativa regelverket för riksdagens myndigheter
2015/16:RS6 Registrering av gåvor till riksdagsledamöter och registrering av vissa skulder m.m. 2015/16:RS7 Ny ersättningslag och lag om stöd till partigrupperna

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition och framställningar skulle förlängas till *onsdagen den 21 september*.

Motion

med anledning av prop. 2015/16:184 Fler elever i fler skolor
2015/16:3425 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (SD)

§ 27 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 13 juni

2015/16:722 Bostadsmarknaden i Bryssel och i Stockholm

av *Robert Hannah* (L)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2015/16:723 700-megahertzbandet

av *Anders Åkesson* (C)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2015/16:724 Miljötilståndet i Östersjön

av *Jens Holm* (V)
till miljöminister Karolina Skog (MP)

§ 28 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 juni

2015/16:1339 Vindkraft och hinderbelysning

av *Anders Åkesson* (C)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:1340 Regeringens tvekan om nolltolerans mot narkotika
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

Prot. 2015/16:119
14 juni

2015/16:1341 Utebliven effekt av försäljningsförbud
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:1342 Statens ägande i SAS
av *Hans Rothenberg* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

§ 29 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 13 juni

2015/16:1305 Krav på bistånd till Somalia
av *Birgitta Ohlsson* (L)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

§ 30 Kammaren åtskildes kl. 21.25.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med § 11
anf. 17 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.55,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 22 och
av förste vice talmannen därefter till och med sammanträdets slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Ansökan om ledighet	1
§ 3 Avsägelse.....	1
§ 4 Anmälan om ersättare.....	1
§ 5 Utökning av antalet suppleanter	1
§ 6 Val av extra suppleanter	2
§ 7 Minskning av antalet suppleanter	2
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 9 Ärenden för bordläggning	2
§ 10 Svar på interpellationerna 2015/16:600 och 657 om utlysning av arbeten för utländska medborgare	3
Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	3
Anf. 2 ANNIKA QARLSSON (C).....	3
Anf. 3 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	4
Anf. 4 SOFIA DAMM (KD).....	6
Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	6
Anf. 6 ANNIKA QARLSSON (C).....	7
Anf. 7 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	8
Anf. 8 SOFIA DAMM (KD).....	9
Anf. 9 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
Anf. 10 ANNIKA QARLSSON (C).....	10
Anf. 11 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	11
Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
§ 11 Svar på interpellationerna 2015/16:607 och 608 om överförmyndarverksamheten	12
Anf. 13 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
Anf. 14 OLA JOHANSSON (C).....	13
Anf. 15 THOMAS FINNBORG (M)	14
Anf. 16 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	15
Anf. 17 OLA JOHANSSON (C).....	16
Anf. 18 THOMAS FINNBORG (M)	17
Anf. 19 SOLVEIG ZANDER (C)	18
Anf. 20 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	19
Anf. 21 OLA JOHANSSON (C).....	20
Anf. 22 THOMAS FINNBORG (M)	20
Anf. 23 SOLVEIG ZANDER (C)	21
Anf. 24 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	21
§ 12 Svar på interpellation 2015/16:615 om månggifte	22

Anf. 25 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	22
Anf. 26 JESSIKA ROSWALL (M).....	23
Anf. 27 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	24
Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	25
Anf. 29 JESSIKA ROSWALL (M).....	25
Anf. 30 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	26
Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	26
§ 13 Svar på interpellation 2015/16:639 om skyddsbehövande tolkar	27
Anf. 32 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	27
Anf. 33 ALLAN WIDMAN (L).....	28
Anf. 34 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	29
Anf. 35 ALLAN WIDMAN (L).....	29
Anf. 36 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	30
Anf. 37 ALLAN WIDMAN (L).....	31
Anf. 38 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	32
§ 14 Svar på interpellation 2015/16:646 om juridisk status för digitala uppslagsverk med offentlig konst	32
Anf. 39 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	32
Anf. 40 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	33
Anf. 41 ANGELIKA BENGTTSSON (SD).....	34
Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	34
Anf. 43 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	35
Anf. 44 ANGELIKA BENGTTSSON (SD).....	36
Anf. 45 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	36
Anf. 46 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	38
Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	38
§ 15 Svar på interpellation 2015/16:665 om regeringens hantering av överskottsmålet	39
Anf. 48 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	39
Anf. 49 FREDRIK SCHULTE (M).....	39
Anf. 50 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	40
Anf. 51 FREDRIK SCHULTE (M).....	41
Anf. 52 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	42
Anf. 53 FREDRIK SCHULTE (M).....	43

Anf. 54 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	43
§ 16 Svar på interpellation 2015/16:667 om åtgärder för fler jobb	44
Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	44
Anf. 56 FREDRIK SCHULTE (M)	44
Anf. 57 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	45
Anf. 58 FREDRIK SCHULTE (M)	46
Anf. 59 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	47
Anf. 60 FREDRIK SCHULTE (M)	47
Anf. 61 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	48
Ajournering.....	49
Återupptagna förhandlingar	49
§ 17 Svar på interpellation 2015/16:680 om införandet av bonus–malus-system.....	49
Anf. 62 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	49
Anf. 63 JOHAN HULTBERG (M)	50
Anf. 64 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	51
Anf. 65 JOHAN HULTBERG (M)	51
Anf. 66 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	52
Anf. 67 JOHAN HULTBERG (M)	53
Anf. 68 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	53
§ 18 Svar på interpellation 2015/16:685 om riskerna med att försvagade drivkrafter leder till minskade skatteinkomster.....	54
Anf. 69 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	54
Anf. 70 MARIA MALMER STENERGARD (M)	54
Anf. 71 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	55
Anf. 72 MARIA MALMER STENERGARD (M)	56
Anf. 73 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	57
Anf. 74 MARIA MALMER STENERGARD (M)	57
Anf. 75 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	58
§ 19 Svar på interpellation 2015/16:664 om finansiellt stabil och hållbar sjukförsäkring.....	59
Anf. 76 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	59
Anf. 77 LOTTA FINSTORP (M).....	60
Anf. 78 JASENKO OMANOVIC (S)	61

Anf. 79 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	62
Anf. 80 LOTTA FINSTORP (M).....	63
Anf. 81 JASENKO OMANOVIC (S)	64
Anf. 82 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	64
Anf. 83 LOTTA FINSTORP (M).....	65
Anf. 84 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	65
§ 20 Svar på interpellation 2015/16:677 om tillämpning av reglerna för bostadsbidrag försvårar för kommunerna.....	66
Anf. 85 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	66
Anf. 86 GUNILLA NORDGREN (M).....	67
Anf. 87 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	68
Anf. 88 GUNILLA NORDGREN (M).....	68
Anf. 89 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	69
Anf. 90 GUNILLA NORDGREN (M).....	69
Anf. 91 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	70
§ 21 Svar på interpellation 2015/16:633 om otillåtna substanser i kosttillskott	70
Anf. 92 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	70
Anf. 93 SAILA QUICKLUND (M)	70
Anf. 94 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	71
Anf. 95 SAILA QUICKLUND (M)	72
Anf. 96 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	73
Anf. 97 SAILA QUICKLUND (M)	73
Anf. 98 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	73
§ 22 Svar på interpellation 2015/16:662 om mödra- och barnadödlighet för utlandsfödda	74
Anf. 99 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	74
Anf. 100 ANDERS W JONSSON (C)	75
Anf. 101 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	76
Anf. 102 ANDERS W JONSSON (C)	77
Anf. 103 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	78
Anf. 104 ANDERS W JONSSON (C)	79
Anf. 105 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	79
§ 23 Svar på interpellation 2015/16:684 om insamlingsansvaret för förpackningar och tidningar	80
Anf. 106 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	80
Anf. 107 GUNILLA NORDGREN (M).....	81
Anf. 108 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	82
Anf. 109 GUNILLA NORDGREN (M).....	82
Anf. 110 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	83
Anf. 111 MATILDA ERNKRANS (S)	83
Anf. 112 GUNILLA NORDGREN (M).....	84
Anf. 113 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	84

§ 24 Svar på interpellation 2015/16:687 om strandskyddsregler som inskränker äganderätten	85
Anf. 114 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	85
Anf. 115 GUNILLA NORDGREN (M).....	86
Anf. 116 STINA BERGSTRÖM (MP)	87
Anf. 117 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	88
Anf. 118 GUNILLA NORDGREN (M).....	88
Anf. 119 STINA BERGSTRÖM (MP)	89
Anf. 120 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	90
Anf. 121 GUNILLA NORDGREN (M).....	90
Anf. 122 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	91
§ 25 Svar på interpellationerna 2015/16:689 och 697 om Kemikalieinspektionen och växtskyddsmedlen.....	91
Anf. 123 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	91
Anf. 124 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	93
Anf. 125 ANDERS ÅKESSON (C).....	94
Anf. 126 MATILDA ERNKRANS (S).....	95
Anf. 127 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	96
Anf. 128 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	97
Anf. 129 ANDERS ÅKESSON (C).....	98
Anf. 130 MATILDA ERNKRANS (S).....	99
Anf. 131 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	99
Anf. 132 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	100
Anf. 133 ANDERS ÅKESSON (C).....	101
Anf. 134 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	101
§ 26 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	102
§ 27 Anmälan om interpellationer	102
§ 28 Anmälan om frågor för skriftliga svar	102
§ 29 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	103
§ 30 Kammaren åtskildes kl. 21.25.	103